نەوزاد عەلی ئەحمەد

رۆژنامەگەریی خوێندکارانی کورد
لە ئەوروپاو ئەمریکا
١٩٤٩-١٩٩١

لێکۆڵینەوە لە مێژووی رۆژنامەگەریی

نەوزاد عەلی ئەحمەد

مەڵبەندی کوردۆلۆجی
سلێمانی

- ناوی کتێب:ڕۆژنامەگەریی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپاو ئەمریکا ١٩٤٩-١٩٩١
- بابەت: لێکۆڵینەوە لە مێژووی ڕۆژنامەگەریی
- نوسینی: نەوزاد عەلی ئەحمەد
- دیزاین: مینە
- دیزاینی بەرگ: ڕەنج شوکری
- ژمارەی سپاردن: ٥٥٧، ساڵی ٢٠٠٨
- چاپخانەی تیشك/ چاپی یەکەم
- تیراژ: ١٠٠٠ دانە
- نرخ: ٢٠٠٠ دینار
- زنجیرە: ١٣

مەڵبەندی کوردۆلۆجی

ناونیشان: سلێمانی، گردی ئەندازیاران — گەڕەك: ١٠٥، کۆڵان: ٢٥، ژ. خانوو:٤، ژ.پۆست:٩٥،

تەلەفون:٣١٩٣١٧٥ — ٣١٩٣٠٩٣

Kurdology2006@yahoo.com

ناوەرۆک

پێشەکی ١٠-٧

بۆ ئەم باسە.

سالۆ شوێن.

گرفتەکان.

میتۆدی باسەکە.

بنیاتی باسەکە .

بەشی یەکەم: ٣٢-١١

کورتەیەك سەبارەت بە مێژووی بزاڤی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپاو ئەمریکا

سەرەتا.

کورد لە هەندەران.

کوردستان یەکەمین ناوەندی رووناکبیری.

کورتە مێژوویەکی بزاڤی خوێندکارانی کورد لە دەرەوەدا.

بۆ کۆنگرەی حەڤدەمین شکستی بە کۆمەڵەدا؟

رووداوەکانی دوای کۆنگرەی ١٧ .

کۆنگرەکانی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپا.

ئامانجەکانی کۆمەڵە خوێندکارییەکان.

مێژووی رۆژنامەگەریی خوێندکارانی کورد لە دەرەوەی کوردستاندا

چالاکیتر.

کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە کوردستاندا.

بەشی دووەم: هونەرەکانی تەکنیکی رۆژنامەگەری ٥٣-٣٣

سەرەتا.

سەرناوی چەند بابەتێك.

هونەرەکان: چاپو چاپخانە، دیزاین، وێنەو هێڵکاری، زمانو رێنووس، هەواڵ، ناونیشان. مانشێت، هونەریتر

بەشی سێیەم، هەڵبژاردەی بابەتەکان بە گوێرەی هونەرەکانی نووسین ٨٥-٥٥

سەرەتا.

هەواڵ.

وتار.

ئەدەب.

مێژوو.

فۆلکلۆرو کەلەپوور.

هونەر.

بەشی چوارەم: رابەرێك بۆ رۆژنامەگەریی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپاو ئەمریکا ١١٣-٨٧

بەشی پێنجەم: ناساندنی گۆڤارێکی خوێندکاران، وەك نموونە ١٣١-١١٥

گۆڤاری پرشنگ، ناساندنو لێکۆڵینەوە.

پاشکۆ ١٣٣- ١٤٠

ئەنجام ١٤١- ١٤٣

سەرچاوەکان ١٤٥-١٤٦

پێشەکی

بۆ ئەم باسە

پاش تەواوکردنی بڕوانامەی ماستەر لە زانکۆی سلێمانیو بە حوکمی بابەتو سنووری باسەکەم، کە بریتیە: لە هونەرەکانی ئەدەب لە ڕۆژنامەگەریی نهێنیی کوردی لە نێوان سالآنی ١٩٦١–١٩٩١، دەیان سەرچاوەم خوێندەوەو سەدان لاپەرەی نێو گۆڤارو ڕۆژنامەو بلاوکراوەی کوردیو عەرەبیو فارسیم هەلدایەوە. لە ئەنجامدا کۆمەلێك کەرەستەی خاو کەوتنە بەردەستم، کە دەکرا بۆ نووسینی چەندان بابەتو سەرنێو سوودیان لێ ببینیم، یەکێك لەو باسانە بزاڤی ڕۆژنامەگەریی کوردی بوو لە دەرەوەی کوردستاندا، بەلآم لەبەر دووره دەستیم لە دەرەوە بە تایبەتیش ولآتانی ئەوروپاو ئەمریکا، هەستم کرد ئەگەر دەست بە نووسینی بابەتەکەش بکەم ڕووبەڕووی نەبوونی سەرچاوە دەبمەوە، بەلآم دوای ئەوەی لە سوید جێگیر بووم، بڕیارم دا، کە دەست بە کۆکردنەوەی سەرچاوە بکەم، بە تایبەتیش هەر زوو بەرنامەم دانا، کە سەبارەت بە ڕۆژنامەگەریی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپاو ئەمریکا بنووسم. هۆکاری هەرە لە پێشینەش بۆ نووسینو ئامادەکردنی بابەتێکی لەو شێوەیە تا ئێستا کتێبخانەی کوردی سەرچاوەیەکی نییە، کە تایبەت بێت بە بزووتنەوەی ڕۆژنامەگەریی خوێندکارانی کورد لە دەرەوەدا، بە تایبەتیش لە ئەوروپا، کە هەر لە چلەکانی سەدەی ڕابردوودا سەنتەری دروستکردنی گرووپو کۆمەلەی لاوانو خوێندکارانی کورد بووە.

دیارە وەك ئاماژەم پێ دا، کە تا ئێستا کتێبێك یاخود بابەتێك یان باسێکی سەربەخۆ نەنووسراوە، سەبارەت بەو بزووتنەوە ناوبراوە، بەلآم تەنیا لە یەك، دوو بابەتدا ناوی چەند بلاوکراوەو ڕۆژنامەو گۆڤارێکی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپاو ئەمریکاو چەند ولآتێکی ئاسیا هاتووە. بە کورتی نەبوونی باسێکی فراوانو زانستی سەبارەت بەو بزووتنەوەیە هانیدام، کە کار لەم بەرهەمەدا بکەم.

ساڵو شوێن

به گوێرەی ئەو دەرەنجامەی، کە لە کاتی هەڵدانەوەی بەڵگەنامەکاندا پێی گەیشتووم، یەکەمین ڕێکخراو، کە خوێندکارانو لاوانی کورد ڕۆڵیان لە دامەزراندنی هەبووبێت، لە ساڵی ١٩٤٩ لە ئەوروپا دامەزراوەو خاوەنی چەندان چالاکی بووە لە دەرکردنی بەیاننامەو بەشداریکردن لە بۆنە نەتەوەییەکاندا، هەروەها گەیاندنی کێشەی کورد بە چەندان ڕێکخراوو حزبێك، ئەمەو بۆ هەڵبژاردنی ساڵی ١٩٩١، وابەستەم کردووە بە مێژووی ڕاپەڕینو دەرپەڕاندنی ڕژێمی بەعسی عەرەبی لە کوردستانی خوارووودا، کە ئەو مێژووە، نەك بۆ کوردی باشوور، بەڵکو بۆ کوردی هەموو پارچەکانی کوردستانو دەرەوەی کوردستان قۆناغێکی دیاریکراوە لە سست بوونی ڕێکخراوە خوێندکارییەکانو هەموو قورسایی خەبات روو لە کوردستانی باشوور بوو. هەروەها مێژووی ناوبراو، کاتێکی دانەبڕاویشە لە زەمەنی رووخانی بلۆکی سۆشیالیستی کە لە هەموو ئەوروپا بە تایبەتیو لە هەموو جیهان بە گشتی شێوەو شێوازەکانی خەبات کەوتنە ناو هەناوێکی تری تێکۆشان، دەتوانین بڵێین: بە تەواوی شێوە خەباتی ئەوروپای ڕۆژئاوایی جێ پێی خۆی تۆکمەتر کرد.

هەروەها بزاڤی کۆمەڵەو ڕێکخراوە خوێندکارییەکان، زیاتر لە ئەوروپاو ئەمریکا بووە، هەر بۆیە سنووری کاری لێکۆڵینەوەکەی خستۆتە هەردوو کیشوەری ئەوروپاو ئەمریکاوە.

گرفتەکان

دیارە نووسینی هەر بابەتێکی نوێ، کۆمەڵێك گرفت ڕووبەڕووی لێکۆڵەر دەکاتەوە، بە تایبەتیش دۆزینەوەی سەرچاوەی پێویستو باوەڕپێکراو، ئینجا گەڕانو پشکنینی لاپەرەکان. لەو ڕووەوە لێکۆڵەری کورد بەراورد بە لێکۆڵەری نەتەوەکانی تر زۆرترین ماندوو بوونی بەردەکەوێت. چونکە کورد نە خاوەنی قەوارەیەکی سەربەخۆی سیاسییە، نە خاوەنی کتێبخانەیەکی گەورەی نیشتمانییە، نە خاوەنی مۆزەخانەو ئەرشیفێکی دەوڵەمەندی نەتەوەییشە، تا بە ئاسانی سەرچاوەی دەست بکەوێت. هەر

له کۆنەوە تا بە ئەمڕۆش دەگات، لێکۆڵەری کورد لە کاتی نووسینی بابەتێکی ئەکادیمی، ئەوەندەی سوودی لە کتێبخانە تایبەتەکان (کتێبخانەی شەخسی) وەرگرتووە، نیو ئەوەندە سوودی لەو کتێبخانانە وەرنەگرتووە، کە لە شارەکاندا هەن‌و کتێبخانەی دەوڵەتین.

منیش بۆ نووسینی ئەم بابەتە، گەورەترین گرفت کە رووبەڕووم بووەوە، نەبوونی سەرچاوە بوو، هەروەها کۆکردنەوەی بڵاوکراوەو رۆژنامەو گۆڤارە خوێندکارییەکان گرفتێکی تر بوو، هاتە بەردەمم، بۆ نموونە سەرچاوەی هەرە سەرەکیم بۆ کۆکردنەوەی بڵاوکراوە خوێندکارییەکان کتێبخانەی تایبەتی ماڵان بوو، دیارە لە ئەورووپاش زۆربەی کەلوپەلە کۆنەکان‌و ئەوانەی پێویست نین لە ژێر زەمین هەڵدەگیرێن، لە هەر کەسێکم دەپرسی ئەو جۆرە سەرچاوانەت هەیە، دەیووت رەنگە لە لام دەست بکەون، بەڵام پێویستم بە کاتە چونکە لەبەردەستم نین‌و لە ژێرزەمینن، ئەمەش یەکێك لەو گرفتانە بوو کە بە دواداچوون‌و نووسینی بابەتەکەمی زۆر دواخست.

میتۆدی باسەکە

وەك لە پێشەوە ئاماژەم پێ دا، کە تا ئێستا هیچ بابەتێکی تایبەت سەبارەت بە جیهانی رۆژنامەگەریی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپاو ئەمریکا نەنووسراوە. بۆیە پەنام بۆ سەرچاوە خاوەکان برد، کە بریتی بوون لە خودی بڵاوکراوەو رۆژنامەو گۆڤارە خوێندکارییەکان، بۆ نووسینی بابەتێکیش کە هەڵێنجراوی کەرەسەی خاو بێت، بە رای من باشترین میتۆدی کارکردن، میتۆدی وەسفی– مێژووییە، کاتێکیش کارم لەسەر ئەو میتۆدە کرد، هەستم کرد خزمەتێکی زانستیی مێژوویی بە ناوەڕۆکی بابەتەکە دەگەیەنێت. بە تایبەتیش بۆ ناسینی بزووتنەوەیەك لە کوردستاندا زۆربەی خوێنەران‌و تا بە لێکۆڵەروانیش دەگات، زانیارییان سەبارەت بەوە نییە، یان ئەگەر هەشیان بێ، زۆر سنووردارە.

بنیاتی باسەکە

ئەم بابەتە بەسەر چوار بەشدا دابەشکراوە:

بەشی یەکەم: بریتییە لە باسکردنی مێژووی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپاو کۆمەڵە خوێندکارییەکانی تر.

بەشی دووەم: لە هونەرەکانی رۆژنامەگەریی دووتوێی بڵاوکراوەو رۆژنامەو گۆڤارە خوێندکارییەکان دوواوم و نموونەشم لە خودی بڵاوکراوەکان گواستۆتەوە..

بەشی سێیەم: هەڵبژاردەی بابەتەکان بە گوێرەی هونەرەکان، لەم بەشەدا وەك کارێکی بەڵگەنامەیی و بە پەیڕەوکردنی هونەرەکانی نووسینی رۆژنامەگەریی، چەندان نموونەم لە هەواڵ، وتارو هونەرەکانی ئەدەب... هتد وەرگرتووە.

بەشی چوارەم: لەم بەشەدا رابەرێکم بۆ زیاتر لە ٨٠ رۆژنامەو بڵاوکراوەو گۆڤاری کۆمەڵەو رێکخراوە خوێندکارییەکانی کورد کردووە، کە لە ئەوروپاو ئەمریکا لە نێوان ساڵانی ١٩٤٩ – ١٩٩١ دەرچوون.

بەشی پێنجەم: ناساندنی گۆڤارێك، وەك نموونە لە گۆڤاری پرشنگ دوواوم.

لە پاشکۆی کتێبەکەدا وەك کارێکی مێژووی رۆژنامەگەریی خوێندکاران چەندان بەڵگەنامەم نووسیوەتەوەو خستوومنەتە بەردەم مێژوونووسانی کورد.

گەلاڵەی بۆچوونەکانم لە ئەنجامدا بەیان کردووە.

لە کۆتاییدا ناوی ئەو سەرچاوانەم بردووە، کە سوودم لێ بینیوون.

نەوزاد عەلی ئەحمەد
سوید– ستۆکهۆڵم
١/٢/٢٠٠٨
Nawzad.ali@hotmail.com

بەشی یەکەم

کورتەیەك سەبارەت بە
مێژووی بزاڤی خوێندکارانی کورد
لە ئەوروپاو ئەمریکا

سەرەتا

بزووتنەوەی خوێندكارانی كوردو كوردستان لە دەرەوەی وڵات، هێزێكی چالاك بوو بۆ ناسینی نەتەوەكەمانو گەیاندنی پەیامی خەباتی سیاسیو پێشمەرگایەتی بە ڕای گشتی لە وڵاتانی ئەوروپاو ئەمریكادا. چالاكییەكان لە سەرەتای كۆتایی چلەكانی سەدەی رابردوو چەكەرەیان كردو خۆیان كۆكردەوە، لە ناوەڕاستی هەمان كاتدا وەك ناوەندێك كاروانی خەباتیان پەرەپێداو لە حەفتاكانو هەشتاكانی هەمان سەدەدا بزووتنەوەی كوردایەتی لە زۆر بۆنەو هەڵكەوتەدا پشتی بەو بزووتنەوەیە دەبەستو پرسو رای پێدەكرد، بە تایبەتیش لە كاتی ڕوودانی كارەساتەكاندا[١]. بزووتنەوەی ناوبراو جگە لە بەڕێكردنی خۆپیشاندانو مانگرتنو دەركردنی بەیاننامەو پۆستەری ناڕەزایی خاوەنی گەنجینەیەكی دەوڵەمەندی رۆژنامەگەرییە، كە بەداخەوە لە چەند پەرەگرافو پەراوێزێك[٢] بترازێت ئەگەرنا تا ئێستا بابەتێكی شیاو سەبارەت بە رۆژنامەگەریی خوێندكارانی كورد لە ئەوروپاو ئەمریكا نەنووسراوە، لەبەر ئەم هۆیەو لە پێناوی رزگاركردنی مێژووی رۆژنامەگەریی نەتەوەكەمان لە فەوتان، دەستم بە نووسینو ئامادەكردنی ئەم بابەتە كرد.

ئەوەی جێگای ئاماژە بۆكردنە، زۆربەی بڵاوكراوەو رۆژنامەو گۆڤارەكان كە لەم بابەتەدا سوودیان لێ وەرگیراوە، لە كتێبخانەی شەخسی[٣] لەسوید كۆكراونەتەوە، چونكە بەداخەوە لە دەرەوە مەڵبەند، یاخود ناوەندێك نییە بۆ ئەرشیفكردنی چاپەمەنیو رۆژنامەگەریی كوردی، ئەمەش یەكێك بوو لە كێشە سەرەكییەكانم.

كۆمەڵەی خوێندكارانی كورد لە ئەوروپا لە رۆژی دامەزراندنییەوە تا ساڵی ١٩٧٥ رێكخراوی سەرەكیی زۆربەی هەرە زۆری خوێندكارانی كورد بووە لە ئەوروپا، كە كوردی هەموو پارچەكانی كوردستانی لە خۆی كۆكردبووەو ناوەندێكی هاوبەشی كوردییو كوردستانی بووە، بەڵام دوای هەرەسی ١٩٧٥ حزبە كوردو كوردستانییەكانی پارچەكانی دیكەش، وەك حزبەكانی كوردستانی باشوور، هەوڵیان دا رێكخراوی خوێندكاریی خۆیان دابمەزرێنن. لەم رووەوە دەمەوێت سەرنجی خوێنەران بۆ ئەوە رابكێشم، كە ئەم بابەتەی ئێمە جۆرە تایبەتمەندییەكی خۆی هەیە، زیاتر باس لەو كۆمەڵە خوێندكارییە[٤] كوردو كوردستانییانە دەكات، كە لە نێوان ساڵانی ١٩٤٩-١٩٩١ ئەو حزبە كوردو كوردستانییانە دایانمەزراندوون، كە زیاتر لە كوردستان خەباتیان

کردووەو دەیکەن. هەروەها ڕێکخراویشی تێکەوتووە، کە لە ئەوروپا یاخود ئەمریکا دامەزراونو وابەستە نین بە هیچ حزبو ڕێکخراوێکی سیاسی، بە تایبەتیش خودی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا ١٩٥٦- ١٩٧٥.

کورد لە هەندەران

دابەشکردنی کوردستان بەسەر چوار دەوڵەتی جیاوازو بەرنامەی لە پێشینەی هەر یەکێك لەو دەوڵەتانە بۆ تواندنەوەو چەوساندنەوەو جینۆسایدی نەتەوەی کورد، هۆشیاریی نەتەوەیی لێکەوتەوە. ئەو هۆشیارییەش سەرەتا لە لای خوێندەوارو ڕۆشنبیران هەستی پێکراوە، ئەو دەستەیەش تا بۆی لواوەو بواری بۆ ڕەخساوە ئەو شێوە سیاسەتو داپلۆسینو دیسپلینەی ڕەتکردۆتەوەو خەباتی لە دژی کردووە. بەڵام کە لە ناوەوە هیچ بوارێکی بۆ نەماوەتەوە ڕووی لە تاراوگە کردووەو بە شێوازێکی تر خەباتی نەتەوەیی پەرەپێداوە، لەو ڕوانگەیەوە بۆمان دەردەکەوێت، یەکەمین دەستە لە کوردو خەڵکی کوردستان، کە ڕووی لە دەرەوەی کوردستان کردبێت، بریتی بوون لە ڕۆشنبیرو ڕووناکبیرو زیاتریش لە سەرەتاکانی سەدەی ڕابردوو دەستی پێکردووەو بۆ وڵاتانی ئەوروپاش بووە، بەڵام دیارترین کۆچ پاش ڕووخاندنی کۆماری کوردستان ١٩٤٦ دەستی پێکردووە(٥) ، کە دەیان کەس ئەوساو بەگوێرەی دەرفەت ڕوویان لە وڵاتانی ئەوروپا کرد، بەڵام دەبینین لەگەڵ هەر گۆڕانکارییەکی دەسەڵاتدا لەو وڵاتانەی کە کوردیان بەسەردا دابەشکراوە، چەوسانەوەو ستەمێکی‌تر ڕووبەڕووی کورد بوونەتەوەو دەستەیەکی‌تر ئەو واقیعەیان قبوڵ نەکردووەو ڕوویان لە دەرەوە کردووە. بەڵام کۆچی دیاری کورد دوای هەرەسی ١٩٧٥، ئەنفالەکانی ١٩٨٨وساڵانی ١٩٩١و ١٩٩٦ لە کوردستانی عێراقو لە ماوەی حوکمی میلیتارییەتی تورکو دەسەڵاتداریتی جمهوری ئیسلامی ئێران لە ١٩٨٠ دەستی پێکردووە.

پێویستە ئاماژەش بەوە بدەین، کە کۆمەڵێك لاو بۆ خوێندنو بە ناوی خوێندن ڕوویان لە ئەوروپاو ئەمریکا کردووەو پاشان بوونەتە ئەندامی چالاكو ناسراوی نێو بزووتنەوە خوێندکارییەکان. دیارە هەندەرانو بزووتنەوەی خوێندکارانی کورد لە دەرەوەی کوردستاندا پێویستییان بە باسو لێکۆڵینەوەو لێدوانی تایبەتو فراوان هەیە، ئەو چەند دێرەی ئێمەش تەنیا بۆ زانیاری گرێدراوە بە ناونیشانی سەرەکی بابەتەکەمانەوە.

(كوردستان) يەكەمين ناوەندى رووناكبيريى

رۆژنامەی کوردستان، ١٨٩٨ سەرەتای یاخیبوونی رۆشنبیری کوردە لە داگیرکەرو ستەمکارانی کوردستان، گەڕانە بۆ ئازادی دەربڕینو راچەنینی وشەی کوردی لە زنجیری دەسەلاتدارانی دیکتاتۆر، رۆژنامەی کوردستان لە زۆر بوارو دەریچەو تا ئاستێك دەروازەشدا لێکۆڵینەوەو قسەو باسی لێوەکراوە، بەلام ئەوەی من نەمبینیوەو نەکەوتۆتە بەرچاوم و نەمخوێندۆتەوە، ئایا رۆژنامەکە نووسینگەیەکی بۆ بەڕێوەچوونی کاروبارەکانی هەبووە؟ ئایا بە تەنیا میقداد مەدحەت بەدرخان تەواوی ئیشەکانی رایی کردووە؟ ئەگەر نووسینگەی خۆی نەبووە، ئایا ئەدرێسی رۆژنامەکە، هەمان ئەو ئەدرێسە بووە، کە رۆژنامەکەی لێ چاپکراوە؟ کوردستان لە میسرو سویسراو بریتانیا چاپکراوەو شوێنگۆڕکێ بە شوێنی چاپکردنی کراوە، ئایا میقداد مەدحەت لە میسر نیشتەجێ بووەو بە پۆست رۆژنامەکەی ناردۆتە سویسرا یاخود بریتانیا تا چاپبکرێت؟ یان لەو ولاتانەش لە چاپخانەدا خۆی سەرپەرشتی دەرچوونی کردووە؟ چونکە ژمارەکانی کوردستان لەباری فۆرمدا (پیت، دیزاین، قەبارە) زۆربەی ژمارەکانی وەك یەکن و گۆڕانکارییان تێدانەکراوە.

"کوردستان" ئەگەر لەو ولاتەدا نووسینگەشی نەبووبێت بۆ کۆکردنەوەی رۆشنبیرانی کوردو دۆستانی نەتەوەکەمان، بەلام لە ئەسڵی مەبەستدا دەکرێت مێژوونووسانی کورد وەك یەکەمین ناوەندی رووناکبیری کوردیی لە دەرەوەی کوردستان سەیری بکەن و لێکۆڵەرانیش لەو بوارەدا خوێندنەوەی بۆ بکەن، چونکە ئەگەر مێژووی رۆژنامەگەریی کوردی لە تاراوگە، واتە دەرەوەی کوردستان بنووسرێتەوە، پێویستە رۆژنامەی کوردستان وەك چۆن یەکەمین رۆژنامەی کوردییە، بە یەکەمین رۆژنامەی کوردیی لەتاراوگەش لە قەلەم بدرێت و ئێمەش کاتی خۆی بە یەکەمین رۆژنامەی نهێنیی[٦] کوردیشمان پۆلێن کردووەو داناوە.

کەواتە، رۆژنامەی کوردستان پێش سەرهەلدانی بزووتنەوەی خوێندکاران لە ئەورووپا، ئەم دەستی بە بزاوتی رووناکبیریی کوردی کردووە.

راستە كوردستان ناوەندو هەناوی دامەزراندنی بزووتنەوەی سیاسیو رێكخراوی حزبی كوردی بووە، بەڵام ئەگەر ئەستەمبوڵ، وەك پایتەختێكی رێنیسانسی مەعریفی كوردیی لە (١٩٠٨-١٩٢٤) لەو رستەیە دەربهاوێین، ئەوە ئەوروپا مەڵبەندی دامەزراندنو راگەیاندنی بزووتنەوەی خوێندكارانی كورد بووە. ئەگەرچی ساڵی ١٩٤٦ دوای جاڕدانی كۆماری كوردستان لە مەهاباد كۆمەڵەیەك دامەزرا[٧] بە ناوی (یێكەتی جەوانانی دیموكرات)، گۆڤاری خۆشیان هەبوو. بەڵام كۆمەڵەیەكی تایبەت نەبووە بە خوێندكاران. هەروەها لە ساڵی ١٩١٣ لە شاری لۆزان/ سویسرا، لە لایەن جەمیل پاشا، لقێك بۆ رێكخراوی (كورد تەلەبە- هێڤی جەمعییەتی) دامەزراوەو پاش ئەم هەوڵەی كامەران بەدرخان، سەنتەرێك بۆ توێژینەوە بە ناوی سەنتەری توێژینەوە كوردییەكان دادەمەزرێنیٚو بە هاوكاری چەند خوێندكارێك گۆڤارێك بە ناوی بوللەتین بە زمانی فرەنسیو ئینگلیزی بڵاودەكاتەوە. هەروەها ساڵی ١٩٤٩ هەر لە شاری لۆزان/ سویسرا بە دەستپێشخەری نورەددین زازاو عیسمەت شەریف وانلی، كۆمەڵەی (لاوانی دیموكراتی كورد لە ئەوروپا) دامەزراو زیاتر بایەخی بە ژیانی رێكخراوەیی خوێندكاران داوە، سەبارەت بەم رێكخراوە بۆچوونی دوو نووسەر وەردەگرین:

(ساڵی ١٩٤٩ چەند خوێندكارێكی دڵسۆزی كورد كە ئەوكاتە لە ئەوروپا ئەیانخوێند، لەوانە: نورەددین زازا، عیسمەت شەریف وانلی، شەوكەت عەقراوی، عەبدوڵڵا قادر... بیریان لەوە كردەوە، كە رێكخراوێك بۆ خوێندكارانی كورد لە ئەوروپا دابمەزرێنن، تا ئەمانیش بتوانن وەك خوێندكارانی وڵاتانی تر. شان بە شانی خوێندكارانی جیهان تێبكۆشنو هەوڵ بدەن مەسەلەی گەلو نیشتمانەكەیان بە گەلانی جیهان بناسێنن، لەبەر كەمیی ژمارەی خوێندكارانی كورد لەو كاتەداو لەبەرئەوەی ئەو سەردەمە ئەو بیروباوەڕە زیاتر باوبوو، كە خوێندكارانی هەر وڵاتێك دەبێ لەو رێكخراوانەدا كاربكەن، كە بە ناوی دەوڵەتەكانیانەوە ناونراون، ئەم كۆمەڵەیە ئەوەندە بڕی نەكردو پاش چەند ساڵێك لەناوچوو)[٨]. بەڵام د. جەمال نەبەز، لە پاڵ ئەو ناوانەی پێشەوە ناوی ئەورەحمانی قاسملوو ناوی ئەحمەدی برای قاسملوش دێنێت.

(لـە ١٩٤٩دا لـە لـۆزان/ سويـسرا، پێـنج قوتـابی كـورد لـە يـەكـتر كۆدەبنـەوەو بڕيـاردەدەن كۆمەڵـەيـەكـی قوتابييـان لـە ئـەوروپـا دروسـت بكـەن، هـيچ نـەبـێ بـۆ پێشوازيكردن لەو قوتابييە كوردانەی كە تازە دەگەنە ئەوروپـا، هـەروەهـا لـە پێنـاوی بلاوكردنەوەی دەنگوباسو زانياری لەبارەی كێشەی كورد لەناو زانكۆكانی ئەوروپاو لـە ناو قوتابيانی كـورد لـە ئـەوروپـادا، عيـسمەت شـەريف وانلـیو نـورەدين زازا، كـە دوو ڕووناكبيرو سياسەتمەداری دياری كوردن، سـەرقافڵـەو ڕێبـەری ئـەو قوتابييانـە بـوون، كۆمەڵەكەيان بە ناوی كۆمەڵەی لاوانی ديموكراتی كورد لە ئەوروپا دامەزراند [٩]
(Jeunesse Democratique Kurde En Europe)

ئـەم ڕێكخـراوە كـارو چـالاكيی زۆر ديـارو بـە ناوبـانگی نـەنوانـد، بـەڵام هـەوڵێكی سەرەتايی گەشە لـە مێـژووی بزاڤـی خوێنـدكاران لـە ئـەوروپـاداو بـووە بناغـەيـەك بـۆ گەلالەی بيری كاركردن بۆ دامەزراندنو ڕاگەياندنی ڕێكخراوێكی باشترو يەكگرتووترو پڕ بەرهەمتر. (حەڤدە خوێندكاری كورد كە ئەوكاتە لە ئـەوروپـا ئـەيانخوێنـد بـە هانـدانو دەستپێـشخەری دكتـۆر نـورەدين زازا لـە ١٠-١٦/ ئـاب/ ١٩٥٦ لـە شـاری ڤيزبـادن لـە ئەڵمانيای ڕۆژئاوا كۆبوونەوەو بڕياريان دا كە كۆمەڵەيەك بۆ خۆيان دابمـەزرێـنن، بـەڵام لەبـەرئـەوەی هـەمـوو بـەشـداربووانی كۆبوونـەوەكـە لەسـەر ئـەوە يـەك نـەبـوون، كـە خوێندكارانی كورديش ماڤ ئەوەيان هـەيـە وەك خوێنـدكارانی هـەمـوو وڵاتـانی جيهـان ڕێكخراوێكی تايبـەتی خۆيان هەبێت، پـاش گێڕمـەو كێـشەيەكـی زۆر، كـە حـەوت ڕۆژی خايانـد، ئـەمجـا بڕيـاريـان دا، كـە ڕێكخراوێكـی ڕۆشـنبيری بـۆ خوێنـدكارانی كـورد دابمەزرێنن، بە ناوی كۆمەڵەی ڕۆشنبيريی[١٠] خوێندكارانی كورد لە ئەوروپا، كـە تـەنيـا لە ڕووی ڕۆشنبيریو گۆڕينەوەی زانيارييەوە پەيوەنديی نێـوان خوێنـدكارانی كـورد لـە ئەوروپا ڕێكبخاتو هەقی بەسەر سياسـەتو تێكۆشـانی سياسـیو خـەبـاتی نـەتـەوەی كوردەوە نەبێت)[١١].

ئـەم ڕێكخـراوە لـەكۆنگرەی سـێيەمدا نـاوی خـۆی گـۆڕیو كـردی بـە (كۆمەڵـەی خوێندكارانی كورد لە ئەوروپا)و ساڵانە كۆنگرەی خۆی گرێـداوەو تـا هـەرەسـی سـاڵی ١٩٧٥ بە يەكگرتوويی مايەوەو لەو ماوەيەدا شازدە كۆنگرەی بەستووەو لە ماوەی ١٩ ساڵدا هەريەكێك لە نورەددين زازا، كەمال فوئادو تاريق عەقراوی سـەرۆكـی كۆمەڵـەكـە بوون.

بۆ کۆنگرەی حەڤدەیەمین شکستی بە کۆمەڵە دا؟

لە کۆنگرەی حەڤدەدا کە لە ٢٧-١٩٧٥/٨/٢٨، لە بەرلینی رۆژئاوا کارەکانی بەڕێوەبرد، رێکخراوی ناوبراو یەکریزی خۆی لە دەست داو کۆنگرەکەش شکستی هێنا. سەبارەت بەم کۆنگرەیە لەم سەرچاوەیەدا نووسراوە: (ئەندامانی خوێندکاران لە هەمو ولاتەکانەوە بانگ کران بۆ بەرلینی رۆژئاوا، شوێنی بەستنی کۆنگرە، رۆژی دەسپێکردنی ١٩٧٥/٨/٢٦، کە ئەندامەکان چووبوون بۆ هۆڵی کۆبوونەوە، سەیریان کردبوو وێنەیەکی زۆر گەورەی مەلا مستەفا بە دیواری سەکۆی بەردەمی هۆڵەکەدا هەڵواسراوە، دەستەی بەڕێوەبەر لە بەردەمیدا دانیشتوون، ئەمە ناڕەزاییەکی زۆری لە ناو هۆڵەکەدا خولقاند بوو، داوا کرا وێنەکە دابگرن. ئەوانیش سوور بوون لەسەر هێشتنەوەی، زۆربەی ئەندامان هۆڵەکەیان بە جێ هێشتبوو/ نەوشیروان مستەفا ئەمین، لە کەناری دانوبەوە بۆ خڕی ناوزەنگ ١٩٧٥- ١٩٧٨، چاپی بەرلین/ ئەڵمانیا، ١٩٩٧، لاپەرە ٥٣- ٥٤)، نەوشیروان مستەفا لە درێژەی قسەکانیدا نووسیویەتی، کە ئەوان وەك یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لەگەڵ هەڵوەشانەوەو تێکدانی کۆنگرەکە نەبوون، بەڵام محەمەد موهتەدی، سەرەرای پشتڕاستکردنەوەی ئەم زانیارییە لە پەیوەندییەکی تەلەفۆنیدا پێیوتم: ئێمە گەرای راپەڕینو یاخی بوونمان لە دەستەی سەرەکیو چۆنیەتیی بەڕێوەبردنی کۆمەڵەی خوێندکاران لە چیکوسلۆڤاکیا دانابوو، پاش ئەوەی ساڵی ١٩٦٨ توانیمان لە رێگای هەڵبژاردنەوە لقی چیکۆسلۆڤاکیا لەو کەسانە وەربگرین، کە بە دڵی سەرکردایەتی ئەو کاتەی شۆڕش بوون، دوور کەوتنەوە لە کۆمەڵەی پێشوو، دامەزراندنی ئەکساش یەکێك بوو لە بەرنامەکانمان، کە چیتر خۆمان وابەستە نەکەین بە کۆمەڵەی پێشوو. لە ئەکسادا سەرۆکو لێپرسراوی یەکەم نەبوو، بەڵکو لێپرسراوی بەشەکان هەبوو... لە پەیوەندییەکی تەلەفۆنیدا لەگەڵ محەمەد موهتەدی، شەوی ٨/٩-٢-٢٠٠٨)، بەڵام د. کەمال فوئاد دەنووسێت، کە ئەوان لەگەڵ ئەوە بوون، چیتر کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد گرێدراو نەبێت بە سەکردایەتی پێشووەوە.

بەڵام ئەوەی لە هەمووی گرنگترە ئەو قسانە زۆربەیان بیانوون، خاڵی هەرە سەرەکی هەرەسی شۆڕشی خەڵکی کوردستان بوو لە باشووری کوردستاندا، کە زۆربەی هەرە زۆری کورد ئۆباڵی شکستی شۆڕشیان بۆ سەرکردایەتیەکەی دەگەڕاندەوە.

پاش ئەو ڕووداوە، هەر حزبە ڕێکخراوی خوێندکاریی خۆی دامەزراند، بۆ نموونە: کوردەکانی ناو حزبی شیوعی عێراق، وەك دەزانرێت دوای ئەوەی لە ساڵی ١٩٧٩حزبی شیوعی عێراقی دەستبەرداری بەرەی نیشتمانی بوو، لەگەڵ حزبی بەعسدا دەستی بە خەباتی چەکداری کرد، لە دەرەوەش ئەندامەکانیان دەستیان بە کارو چالاکی کرد لە کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا ksse . هەروەها ئەندامەکانی پارتی دیموکراتی کوردستانی عێراق، بە هەمان شێوە، هەریەکەو بەجیا یەکێکیان لە چیکۆسلۆڤاکیاو ئەوی تر لە ئەڵمانیا ناوەندێکی خوێندکارییان بە هەمان ناوەوە دامەزراند ، واتە کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا ksse ، ناوە ناوەش بە جیا کۆنگرەی خۆیان سازدەکرد. هەردوو لایان خۆیان بە درێژەپێدەری کۆمەڵەکەی پێشوو دەزانی. یەکێتی نیشتمانیی کوردستانیش کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستانیان لە دەرەوەی وڵات – ئەکسا– دامەزراند، یەکێك لە دامەزرێنەرانی[١٢] ئەکسا نووسیویەتی: (کۆنگرەی حەڤدەهەم لە هاوینی ساڵی ١٩٧٦دا لە شاری فرانکفۆرت لە ئەڵمانیای ڕۆژئاوا پێکهات، ئەم کۆنگرەیە ناوی کۆمەڵەی گۆڕی بە کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات، کە ناسراوە بە ئەکسا لە کورتکراوەی ناوی کۆمەڵەیە بە ئینگلیزی (Association of Kurdistan Students Abroad) (AKSA)

هەروەها لە سەروبەندی کاروچالاکییەکانی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا ١٩٥٦–١٩٧٥ (نوکسە– NUKSE)ەش دروست بوو.

(نوکسە واتە یەکێتی نەتەوەیی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا، لە ڕۆژی نەورۆزی ساڵی ١٩٦٥دا، واتە لە ١٩٦٥/٣/٢١ دا لە مۆنیخ لە لایەن بروسکە ئیبراهیمو لەتیف عەلیو ئەحمەد نەقیبو نووسەری ئەم وتارەوە– واتە جەمال نەبەز– دامەزرێنرا. لە ساڵی ١٩٧٧ دا خۆی هەڵوەشاندەوە)[١٣] ئەمەو لە ١١/ ئەیلول/ ١٩٨٠ ڕێکخراوی خوێندکارانی سۆسیالیستی کورد لە ئەوروپا، واتە (سۆکسە)[١٤] دامەزرا، ئەو دوو ڕێکخراوە نەخۆیان بە بەشێك لە کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا ١٩٥٦–١٩٧٥ دەزانی، نەخۆیان بە درێژەپێدەری ئەوان زانیوە. ڕێکخراوی (سۆکسە) نزیكو سەر بە پارتی سۆسیالیستی کورد (پاسۆك) بوو، هەروەها پارتی دیموکراتی گەلی کوردستان،

لــــه دەرەوەی کوردســـــتان ســـاڵی ١٩٨٢ ڕێکخراوێکـــی بـــۆ خوێنـــدکاران‌و لاوان دروستکردووەو ناوی لێناوە یەکێتی خوێندکاران‌و لاوانی کوردستان لە ئەورووپا کـە بـە (یوکسی)[١٥] ناسراوە.

هــەروەهــا لــە ســەرچـاوەکاندا[١٦] نـاوی ئـەم ڕێکخراوانـەش هـاتووە: (کۆمەڵـەی خوێندکارە کوردستانییەکان لە ئەمریکاو کەنـەدا)و (کۆمەڵـەی خوێنـدکارانی کـورد لـە ئەورووپا لقی وڵاتە یەکگرتووەکان–سەربەخۆ)، (یەکێتی کرێکارو خوێندکارانی کورد لـە بەلجیکا، ١٩٧٨)،(یەکێتی خوێندەڤانـانی وەڵاتپـارێزی کوردسـتان، ١٩٨٧) ،(یـەکـێتی خوێندەڤانانی کوردستان– باکوور)، (ڕێکخـراوی خوێنـدکارانی کـوردەکـانی سـوریا لـە دەرەوەی وڵات) ، (یــەکــێتی ئیــسلامی قوتابیــان‌و لاوانــی کوردســتان)، (ڕێکخــراوی خوێندکاران‌و لاوانی ئیسلامی کوردستان).

هەر یەکێك لەو ڕێکخراوە ناوبراوانە بە گوێرەی تواناو بوونی ئـەنـدام‌و ئـەنـدامی چـالاك کاریان کردووەو کاریگەرییان هەبووە. ئەو کەرتبوون‌و پارچە پارچە بوونەی ڕێکخـراوە خوێندکارییەکان بەو شێوەیە مایەوە، تـا لـە کوردسـتانی باشـوور بـەرەی کوردسـتانی نێوان حزب‌و لایەنە سیاسییەکان پێك هێنرا، ئەوانیش لە ژێرسایەی بەرەدا بە بڕیارێکی سیاسی سەرووی خۆیان کۆنگرەی یەکگرتنیان گرێداو لە ڕۆژانـی ١٩–١٩٨٨/٨/٢١ بـە ئامادەبـوونی نزیکـەی ٦٠٠ کـەس کـۆنگرەی یـەکگـرتنی کۆمەڵـە خوێندکارییـە کـوردو کوردسـتانییەکـان لـە دەرەوەی وڵات لـە بـەرلـینی ڕۆژئـاوا کاروبارەکـانی بـەڕێوەبردو کۆمەڵەیەکی یەکگرتوو بە ناوی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە ئەورووپـا (ksse) هاتەوە مەیدانی خەبات. دروستکردنەوەی ڕێکخراوی ناوبراو زۆر نزیك بوو لە پێکهاتـەو چـۆنیەتیـی کـارکردن‌و بـەڕێوەبردنی کاروبـارەکـانی بـەرەی کوردسـتانی، کـۆنگرەی یـەکگرتنـەوەی خوێنـدکاران‌و ئـەنجامـەکـانی دەرهاویـشتەی بڕیارێکـە، پـێش ئـەوەی کۆنگرەکە سازبکرێت بە زیاتر لە سێ مـانگ، نامـەیـەکـی هاوبـەشـی ئـەمـر پێکراویـان ئاڕاسـتە کـراوە، کـە ئیمـزای هـەریـەکێـك لـە یـەکـێتی نیـشتمانی کوردسـتان‌و پـارتی دیموکراتی کوردستانی عێراق‌و حزبی شـیوعی عێراقـی لەسـەرە، نامـەکـە بـە عـەرەبـی نووسراوەو بریتییە لە پازدە خاڵ‌و مێـژووی ڕۆژی ١٩٨٨/٥/١٢ لـە سـەرە، بـۆ نموونـە چەند خاڵێك بە وەرگێڕانی بۆ سەر زمانی کوردی دەنووسینەوە.

- لیژنەی ئامادەکاری کۆنگرە لە نوێنەرانی ئەم سێ لایەنە پێك دێت:

١. كۆمەڵـەی خوێنـدكارانی كـورد لـە ئـەورووپـا، ناوەنـدی پـراگ، ئـەم كۆمەڵەیە سەر بە حزبی شیوعی عیراقی بووە.
٢. كۆمەڵەی خوێنـدكارانی كـورد لـە ئـەورووپـا، ناوەنـدی بـەرلـین، ئـەم كۆمەڵەیە سەر بە پارتی دیموكراتی كوردستانی عیراق بووە.
٣. كۆمەڵـەی خوێنـدكارانی كوردسـتان لـە دەرەوەی وڵات، ناوەنـدی بەرلین/ ئەكسا، سەر بە یەكێتی نیشتمانی كوردستان بووە.

- كۆنگرەی یەكگرتنەوە لە ئابی ١٩٨٨ لە بەرلینی رۆژئاوا سازدەكرێت.
- دەستەی بەڕێوەبردنی گشتی لە (١٩) ئـەندامو سـكرتاریەت لـە (١١) ئـەندام پێك دێت.
- مەسـەلـە سـەرەكییـەكـان، پێـشەكیو لـە بنەڕەتـەوە حزبـەكانمـان لەسـەری رێككەوتوون.
- سكرتاریەت لە ٩-١١ ئەندام پێك دێت، بەم شێوەیە: پدك-٢، حشع-٢، ی ن ك-٢، حسك-١، پدگك-١، حشع سوریا-١، چەپی كوردی توركیا-١، كوردی سوریا-١، ئەگەر گونجا ئێران-١، بێلایەن-١.
- سەرۆكایەتی سكرتاریەت دەورییە، لە نێوان پـدك، حشع، ی. ن. ك. ئـەگـەر لایەنێك بووە سەرۆك نوێنەرانی دوو لایەنەكەیتر دەبنە جێگر.
- میساقی بەرەی كوردسـتانی دەكرێتـە بنـەمـا لـە كـاتی ئامـادەكرنی راپـۆرتی سیاسی بڕیارەكانی كۆنگرەدا[١٧].

دوای ئەو كۆنگرەیە وەك چۆن لە كوردستان مەیدانی خەباتی پێشمەرگایـەتـیو كـاری رێكخـستن لـە نێـوان حـزبو رێكخـراوە سیاسـییەكانـدا قۆنـاغێكی زێـڕینی لـە كـاری هاوبەشو بـەرهـەمـی هاوبـەشـدا بـەخۆوە بینیـووە، بـە هـەمـان شـێوە لـە دەرەوەی كوردستانیش، بە تایبەتی لە ئەورووپاو ئەمریكادا زۆربەی كوردی دانیشتووی دەرەوەی كوردستان، رێگـای سـەركـەوتـنی ئـەم كۆنگرەیـە ئومێـدیان بـە سـەركـەوتـنی بـەرەی كوردستانی تۆكمەتر بوو، راستە نەدەبوو سەركردایەتی حزبەكان راستەوخـۆ ئـەمـر بـە كۆمەڵـەكـانی خوێنـدكاران بكـەن بـۆ گرێـدانی كـۆنگرەی یـەكگـرتن، بـەڵام ئـەگـەر بـە واقیعییانە ئەوێ رۆژێ بخوێنینەوەو ناكۆكییەكانی نێوان كۆمەڵەكـانی خوێنـدكاران ورد

بکەینەوە کۆنگرەکە لەبەر ئەوەی کۆنگرەی یەکگرتنی کۆمەڵەی خوێندکارییە حزبییەکان بوو، بۆیە کۆمەڵەکانیشیان چاوەڕێی بڕیاری سەرووی خۆیان دەکرد.

بەڵام وەنەبێت هەموو ڕێکخراوە خوێندکارییەکان دوای سەرلەنوێ دامەزراندنو دروستکردنەوەی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە ئەوروپا خۆیان لە نێو کۆمەڵەی ناوبراو هەڵوەشاندبێتەوە، نەخێر چەند ڕێکخراوێك بە شێوەی پێکهاتەی یەکگرتنەکە ڕازی نەبوون، یەکێك لەو ڕێکخراوانە (ڕێکخراوی خوێندکارانی سۆسیالیستی کورد لە ئەوروپا-سوکسە)ی سەر بە پارتی سۆشیالیستی کورد- پاسۆك بوو.

بە گشتی چالاکییەکانی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە ئەوروپاو ڕێکخراوە خوێندکارییەکانی تر ڕازی نەبوون لە کۆنگرەی یەکگرتنی خوێندکاراندا خۆیان هەڵبوەشێننەوە تا ڕۆژانی ڕاپەڕینی ١٩٩١ بە گوڕوتین درێژەی هەبووە، بەڵام دوای ئەو مێژووە چالاکیو بەرهەمەکانیان روو لە کزی بوون تا وا کەوتنەوە ناویان بووە بەشێك لە لاپەڕەکانی مێژوو، لەمەڕ لاوازبوونی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە ئەوروپا رایەك هەیە، کە وەك هەموو ڕێکخراوە خوێندکارییەکانیتر لە جیهاندا چالاکییەکانی کزو لاواز بوون(١٨).

کۆنگرەکانی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا

- کۆنگرەی دامەزراندن، ١٠-١٦/٨/١٩٥٦ شاری فیزبادن لە ئەڵمانیای فیدراڵ: پاش گفتوگۆیەکی حەوت ڕۆژە لە نێوان حەڤدە خوێندکاردا، بە دەست پێشخەریی نورەددین زازا، بڕیاریان دا کە کۆمەڵەیەك بۆ خوێندکارانی کورد دابمەزرێننو ناویان لێنا (کۆمەڵەی زانستی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا).
- کۆنگرەی دووەم، ٢-٤/١/١٩٥٨، لەندەن- بریتانیا، بیستو دوو خوێندکار تیایدا بەشداربوون.
- کۆنگرەی سێیەم، ٤-٨/٨/١٩٥٨، میونیخ- ئەڵمانیای ڕۆژئاوا. حەڤدە خوێندکار تیایدا بەشداربوونو لەم کۆنگرەیەدا ناوی کۆمەڵەکە کرا بە (کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا)
- کۆنگرەی چوارەم، ٢٣-٢٦/٧/١٩٥٩ ڤییەننا- نەمسا، چل خوێندکار بەشداربوون.

- ❖ کـۆنگرەی پێنجـەم، ٢١-١٩٦٠/٨/٢٦، بـەرلـینی رۆژئـاوا، حـەفتاو دوو خوێندکار بەشداری کۆنگرەکەیان کرد.
- ❖ کۆنگرەی شەشـەم، ٢١-١٩٦١/٨/٢٦، مونیـنستەر- ئـەڵمانیـای فیـدڕاڵ، سەدونۆ خوێندکار بەشداربوون.
- ❖ کۆنگرەی حەوتەم، ٩-١٩٦٢/٨/١٥، براون شفایك- ئـەڵمانیـای فیـدڕاڵ، سەدو دە خوێندکار بەشداربوون.
- ❖ کۆنگرەی هەشتەم، ٩-١٩٦٣/٨/١٥، میونیخ- ئەڵمانیای رۆژئاوا، سـەدو پەنجاو شەش خوێندکار بەشداربوون.
- ❖ کۆنگرەی نۆیەم، ٣-١٩٦٤/٨/٦، هانۆڤەر- ئەڵمانیا،سەدو هەشتاو سێ خوێندکار بەشداربوون.
- ❖ کـۆنگرەی دەیـەم، ١٧-١٩٦٥/٨/٢٢، بـەرلـینی رۆژئـاوا، سـەدو بیـستو پێنج خوێندکار بەشداربوون.
- ❖ کۆنگرەی یـازدەم، ٢٦-١٩٦٦/٨/٣٠، بـەرلـینی رۆژئـاوا. سـەدو حەڤـدە خوێندکار بەشداربوون.
- ❖ کۆنگرەی دوازدەم، ٢٧-١٩٦٧/١٢/٣١، بەلگراد.
- ❖ کۆنگرەی سیازدەم، ١١-١٩٦٩/٨/١٦، بەرلینی رۆژئاوا.
- ❖ کۆنگرەی چواردەم، ١-١٩٧٠/٨/٥، ستۆکهۆڵم- سوید.
- ❖ کۆنگرەی پازدەم، ١٥-١٩٧٢/٨/١٩، بوخارست- رۆمانیا.
- ❖ کۆنگرەی شازدەم، ١٦-١٩٧٣/٨/٢٠، بەرلینی رۆژئاوا.
- ❖ کۆنگرەی حەڤدەم، ٢٧-١٩٧٥/٨/٢٨، بەرلینی رۆژئاوا[١٩].

ئەم کۆنگرەیە بەهۆی هەرەسی شۆڕشو بزووتنەوەی چەکداری لە کوردستانی خواروو، شکستی هێناو زۆربەیان لەگەڵ ئەوە نەبوون، کە وەکو پێشوو خۆیان بە سەرکردایەتی پێشوو ببەستنەوە[٢٠]، ئـیتر وەکـو وتمـان هـەر حزبـەو کۆمەڵـەی تایبـەت بـەخـۆی دروستکردو زۆربەی کۆمەڵەکانیش خۆیـان بـە درێژەپێـدەری (کۆمەڵـەی خوێنـدکارانی کورد لە ئەوروپا) دەزانی. کۆنگرەی تریـان سـازداوە، دوای ئـەو مێـژووە ئـەم کۆمەڵـە خوێندکارییانە دەست بەکاربوون:

- كۆمەڵەی خوێندكارانی كوردستان لە دەرەوەی وڵات (ئەكسا)،سەر بە یەكێتی نیشتمانی كوردستان بوو.
- كۆمەڵەی خوێندكارانی كورد لە ئەوروپا (ك س س ی) ناوەندی پراگ ، سـەر بە حزبی شیوعی عێراق بووە.
- كۆمەڵەی خوێندكارانی كورد لە ئەوروپا (ك س س ی) ناوەندی بەرلـین، سـەر بە پارتی دیموكراتی كوردستان– عێراق بوو.
- یەكێتی خوێندكاران‌و لاوانی كوردستان لە ئەوروپا (یۆكسی)،سـەر بـە پـارتی گەلی دیموكراتی كوردستان بوو.
- رێكخراوی خوێندكارانی سۆسیالیستی كورد لە ئـەوروپـا (سۆكسە)، سـەر بـە پارتی سۆسیالیستی كورد– پاسۆك بوو. لەگەڵ چەند رێكخراوێكی تر.

ئەمانەش ساڵانە، یاخود هەر دووساڵ جارێك یان زیاتر، كۆنگرەی تایبەت بە خۆیان گرێداوە، دوای جاڕدانی بەرەی كوردستانی زۆربەی رێكخراوەكان بە هەوڵی حزبـەكـانی ناو بەرەو بە بڕیارێكی سیاسی سەرووی خۆیان لە رۆژانـی ١٩–١٩٨٨/٨/٢١ كـۆنگرەی یەكگرتنی خوێندكارە كوردو كوردستانییەكانی دەرەوەی كوردستان لە شاری بەرلـینی رۆژئاوا سازكراو لە ژێر ناوی كۆمەڵەی خوێندكارانی كوردستان لە ئەوروپا دەستیان بـە چالاكی نواندن كرد، ئەم یەكگرتنە یەكێك بـوو لـە بەرهەمـەكـانی جاڕدان‌و پێكهێنـانی بـەرەی كوردسـتانی. كۆمەڵـەی نـاوبراو تـا چـەند سـاڵێكیش دوای راپـەڕینی ١٩٩١ لـە كوردستانی باشوور، بە كزی لەسەر كارو چالاكییەكانی بەردەوام بووە.

ئامانجەكانی كۆمەڵە خوێندكارییەكان

هەرەسی ساڵی ١٩٧٥ كاریگەری دەروونی شكست‌و نائومێدی هـەر تـەنیـا لەسـەر كوردەواری لە ناوەوەی كوردستان دروست نەكرد، بەڵكو كوردی دەرەوەشـی نیگـەران كـردو بـە بـیرو شـێوازو كـردەوەو شـێوە خـەبـاتێكی تـر سـەیـری بزووتنـەوەی شكستخواردووی كوردایـەتـی دەكـرا. سـەرەتـای گۆڕانكارییـەكـە رووبـەڕووی تاكـە رێكخراوێكی چالاكی كوردی‌و كوردستانی لە دەرەوەی كوردستان بووەوە، كە ئـەویـش كۆمەڵـەی خوێنـدكارانی كـورد لـە ئـەوروپـا بـوو، رێكخراوەكـە كـەرتبـوو، هـەر حزبـەو رێكخـراوی خوێنـدكاریی خـۆی بـەڕێوەدەبردو كاروچـالاكی خـۆی دەكـرد، بـەڵام هـەر هەموویان، ئەگەر كۆك نەبووبن ئەوا، لە ئامانجی نووسراویاندا زۆر لە یەكتر نزیك بوون،

ئامـانجی سـەرەکییـان بـریتی بـوو لـە ناسـاندنی کـوردو کوردسـتانو کێـشە رەواکـەی نەتەوەکەمان بە ناوەندەکانی بڕیار لە جیهانو ئاگادارکردنەوەی رای گشتی لەو ستەمو تاوانانەی، کە رژێمە داگیرکەرەکانی کوردستان دەرهەق بـە نـەتـەوەکـەمـان دەیکـەن. ئەمەو بێجگە لە خزمەتکردنی پەنابـەرانـی کـوردو کۆکردنـەوەو نزیـك کردنـەوەیـان لـە رێکخراوەکانیاندا.

ئەرکو کارەکانی رێکخراوە خوێندکارییەکان لە کۆنگرەیەك بۆ کۆنگرەیـەکـیـتـر، بـە گوێرەی هەڵکـەوتو بـەرکـەوتـە سیاسـیو گۆڕانکارییـەکـانی دنیـا گـۆڕاون، ئـەگـەر نـا کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا هەر لە دوای کـۆنگرەی سـێ ١٩٥٨ کـە وشـەی (زانستی) لە خۆی داماڵی بووە بەشێكو تەواوکەرو زۆر نزیـك لـە خـەبـاتی بزووتنـەوەی رزگاریخوازانەی نەتەوەکەمان لە ناوەوەی کوردستاندا.

ناکرێت لە بابەتێکی لـەم شـێوەیەدا ئامـانجی هـەمـوو رێکخـراوە خوێندکارییـەکـان شیتەڵ بکەینو لە نێوان یەکتردا بەراوردیان بکەینو خالـە جیاوازییـەکانیـشیان دەسـت نیشان بکەین، چونکە ئەمە پێویستی بـە بابـەتێکـی سـەربـەخـۆ هـەیـە، هـەر بۆیـە بـە دۆکۆمێنتێکردنی ئەم باسەو باشتر تێگەیشتن لە ئامانجی ناوکۆیی خوێندکاران، کـە لـە کۆنگرەی یەکگرتووی مەڵبەندە خوێندکارییە کوردو کوردستانییەکان لە ئـەوروپـا ١٩- ١٩٨٨/٨/٢١ لە بەرلینی رۆژئاوا بڕیاری لەسەر دراوە، دەقاودەق دەینووسینەوە.

ئەرکو ئامانجەکانی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە ئەوروپا

١. هەوڵـدان بـۆ پاراسـتنو بـەهێزکردنـی یـەکـێتی ریزەکـانی بزووتنـەوەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپاو پتەوکردنی پەیوەندیو دۆستایەتـی لـە نێـوان ئـەندامـەکانیـدا، بـۆ یارمـەتیـدانو نـەهێـشتنی گیروگرفتـە ئـەکـادیمیو کۆمەڵایەتییەکانیان.
٢. بەشداریو پشتگیری لە خەباتی رزگاریخوازییو دیموکراسـی گـەلـی کـورد لـە هەموو بەشەکانی کوردستاندا، لە پێناوی بەدیهێنانی مافی چارەنووسی خۆ.
٣. پـەیداکردنو پتـەوکردنـی دۆسـتایەتـیو هاوکـاری لەگـەڵ هـەمـوو رێکخـراوە پێشکەوتنخوازەکانی لاوانو خوێندکارانی جیهانو هێنانە کایەی رۆڵو چالاکی کۆمەڵە لە ریزی یەکێتیی قوتابیانی جیهانیو پشتگیری خەبـاتی گـەلانـی ژێـر دەستو هەموو بزووتنەوە شۆڕشگێڕییە پێشکەوتنخوازەکانی جیهان.

٤. پاراستنی وێژەو کولتووری نەتەوایەتیو سوود وەرگرتن لە بیری زانستیو رۆشنبیریی پێشکەوتنخواز لەجیهان.
٥. بەهێزکردنی پەیوەندی لە نێوان خوێندکارانی کوردو ئەو دەربەدەرو کرێکارە کوردانەی، کە بۆ دەرەوەی کوردستان کۆچیان کردووە، یان بە زۆر کۆچیان پێ کراوە.
٦. هەڵسان بە کۆڕو کۆبوونەوەی تایبەتیو گشتی بۆ خوێندکارانی کوردو ژیاندنەوەی رۆژو یادە مێژوویيو جەژنە نەتەوایەتیو نیشتمانییەکان.
٧. نواندنی چالاکی بۆ پەیداکردنی هاوکاری بۆ گەلی کوردو گەلانی چەوساوەی جیهان.
٨. پەیداکردنو برەودان بە پەیوەندی لەگەڵ رێکخراوو دەزگا دەوڵەتییەکان.
٩. ئاگاداریو چاودێرییکردنی بارودۆخی خوێندکارانی کورد لە رووی خوێندنو هاندانیان بە بەرەو پێشەوەچوونی رادەی زانستو زانیارییانو گەڕانەوەیان بۆ بەشداری کردن لە خەباتی رزگاریخوازیی گەلی کورد لە هەموو پارچەکانی کوردستاندا.
١٠. دەرکردنی ئۆرگانێکی ناوەندی بەناوی "کوردستان"و هەروەها بڵاوکراوەی تر بە زمانی کوردیو زمانی بێگانە.
١١. پشتگیرییکردنی هەموو هەوڵدانێکی زانستییانە بۆ هێنانە کایەی زمانو نووسینی یەکگرتووی کوردیو بڵاوکردنەوەی ئەو نووسراوانەی، کە لە خزمەتی مێژووو کولتووری گەلی کورد دانو دەوڵەمەندی دەکەن [٢١].

بە بەراورد کردنی ئەم خاڵانە، بە ئەرکو ئامانجەکانی ئەو رێکخراوانەی دوای هەڵوەشاندنەوەی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا لەساڵی ١٩٧٥دا دەستیان بە کارو چالاکی کرد، ئەوەندە جیاوازنین، بەڵکو ئەگەر وەکو یەك نەبن، یەکتر تەواو دەکەن، بۆ نموونە ئەگەر سەیری ئامانجو ئەرکەکانی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپای سەر بە حزبی شیوعی عێراق بکەین، کە لە کۆنگرەی ١٩/ نیسان /١٩٨٧ بڕیاری لێدراوە، دەبینین هەمان ئەرکو ئامانجە، کە بریتییە لە (١١) خاڵ، بەڵام تەنیا لە شێوازو نووسینی ریزبەندی خاڵەکاندا پاشو پێش بە رستەو چەمکەکان کراوە، یا چەند خاڵێك روونتر کراونەتەوە یاخود بە پێچەوانەوە.

به كورتی به خوێندنەوەی ئامانجەكانی كارو چالاكی كۆمەڵـەی خوێنـدكارانی كـورد لە ئەوروپاو ڕێكخراوە خوێندكارییەكانی تر، تێدەگەین كە بۆچی دامـەزراونو لەسـەر چ بنەمایەك بەرهەمیان پێشكەش كردووە.

مێژووی ڕۆژنامەگەریی خوێندكارانی كورد لە دەرەوەی كوردستان

بۆ باشتر ناسینو لێدوانو لێكۆڵینەوە لە مێژووی ڕۆژنامەگـەری خوێنـدكارانی كـورد لە دەرەوەی كوردستاندا، من بیروڕام وایە، كە ئەو مێژووە بەسەر ئەم چـەند قۆناغـەدا دابەش بكەین:

قۆناغی یەكەم: سەرەتای خەبات ١٩٤٨-١٩٥٦

ئەم قۆناغە لە سـاڵانی ١٩١٣– ١٩٤٨ بـە كۆبوونـەوەی چـەند خوێنـدكارێك دەسـت پێـدەكات، بـە تایبـەتـیش كامـەران عـالی بـەدرخـان، كـە بـە مـەبـەسـتی خزمـەتـی خوێندكارانو كێشەی نـەتـەوەكـەمـان، گۆڤـارێكی لـە ژێـر نـاوی بوڵێتـەن بـە زمـانی فەرەنسیو ئینگلیزی لـە هـەمـان سـاڵدا دەردەكـردو تـا سـاڵی ١٩٦١ زیـاتر لـە پـازدە ژمارەی لێ دەرچووە، ساڵی ١٩٤٩ گۆڤـاری (دەنگـی كوردسـتان) بـە زمـانی فرەنـسی لەلایەن كۆمەڵـەی لاوانـی[٢٢] دیمـوكراتی كـورد لەئـەوروپـا لـە شـاری لـۆزان/ سویـسرا، لەلایـەن عیـسمەت شـەریف وانلـیو نـورەدین زازا بڵاوكراوەتـەوە، ئـەمانـە هـەنگـاوی سەرەتاو یەكەمینی خەباتی خوێندكارانن لە تاراوگەدا.

قۆناغی دووەم: هێزێكی یەكگرتوو ١٩٥٦- ١٩٧٥

ساڵی ١٩٥٦ كۆمەڵەی زانستی خوێندكارانی كورد لە ئەوروپا لەشـاری ڤیزبـادن– ی ئەڵمانیا دامـەزراوەو دەسـتی بـە بڵاوكردنـەوەی گۆڤـاری (كوردسـتان) بـە زمانـەكـانی كوردیو عەرەبیو ئینگلیزی كردووە، ژمارە/١، ساڵی ١٩٥٨ دەرچووەو گوایـە ژمـارە/ ١٦ دوا ژمارەیەو لـە سـاڵی ١٩٧٢ لـە وڵاتـی بریتانیـا دەرچـووە، كۆمەڵـەی نـاوبراو لـە نەمسا گۆڤارێكی تری دەركردووە بەناوی (پرشنگ) ژمارە/١، ساڵی ١٩٦٦و ژمـارە/٢، سـاڵی ١٩٦٧ بڵاوبۆتـەوە. سـاڵی ١٩٦٣ ڕێكخـراوی خوێنـدكارانی كـورد لەئـەمریكا[٢٣] دادەمەزرێتو هەمان ساڵ گۆڤارێك بەناوی (ز كـوردیش جۆرنـاڵ) بـە زمـانی ئینگلیـزی دەردەكـاتو تـا سـاڵی ١٩٦٩ بـەردەوام دەبێـت، سـاڵی ١٩٦٥ لـە ئـەڵمانیـا یـەكێتی نەتەوەیی خوێندكارانی كورد لەئەورووپا (نوكسە) دادەمەزرێـت، ڕۆژنامـەیـەك بـەنـاوی

(خوێنـدکاری کـورد) بـە زمـانی کـوردی، ڕۆژنامـەیـەکـی تـر بـە نـاوی (کوردسـتان ئینفۆرماسیۆن)[٢٤] بە زمانی ئەڵمانی بڵاودەکاتـەوە، هـەر لـەم قۆناغـەدا ١٩٥٦–١٩٧٥ کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئـەوروپـا لـە زۆربـەی وڵاتـانی ئـەوروپـا لقـی کـردەوەو زۆربەی لقەکانیش گۆڤارو بڵاوکـراوەی خۆیـان بڵاوکـردەوە، بـۆ نموونـە لقـی ئـەڵمانیـا گۆڤارەکەی بە ناوی (شۆڕشا کورد) بـووەو بـە زمـانی کـوردی بابـەتـی بڵاوکردۆتـەوەو ژمارە/١، ساڵی ١٩٧١و ژمـارە/٢، لـە سـاڵی ١٩٧٢دا دەرچـووە. ئـەمـەو دوای ئـەوەی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا ساڵی ١٩٧٢ گۆڤاری (کوردستان)ی وەسـتاند، لە هەمان ساڵدا بە هەمان ناوی (کوردستان)[٢٥]، بەڵام بە شێوازێکی تر تەنیا بە زمـانی ئینگلیزی دەستی بە بڵاوکردنەوەی گۆڤارێکی ساڵانە کردۆتەوەو تا هـەڵوەشـاندنەوەی کۆمەڵەی ناوبراو لە ساڵی ١٩٧٥دا هەژدە ژمارەی لێ بڵاوکراوەتەوە.

ئـەم قۆنـاغـە قۆنـاغێکی دیـارو ڕۆشـنی بزووتنـەوەی خوێنـدکارانو ڕەوتـی ناسـاندنی کوردایـەتییـە بـە جیهـانی دەرەوە، بزووتنـەوەی خوێنـدکارانی کـورد لـە دەرەوەی کوردستاندا باسکێکی بەهێـزی یـەکگرتـووی بزاڤـی ڕزگاریخوازانـەی گـەلـی کوردسـتان بووە، کۆمەڵە، لقـی لـە زۆربـەی وڵاتـانی ئـەوروپـا هـەبـوو، وەك لقـەکانی: ئـەڵمانیـای دیموکرات، بریتانیا، ئەڵمانیای ڕۆژئاوا، سوید، دانیمـارك، فرەنـسا، پۆڵۆنیـا، یـەکێتیـی سۆڤیەت، چیکۆسلۆڤاکیا، یۆنان، یوگۆسلاڤیا، هەنگاریا، ڕۆمانیا، نەمسا.

قۆناغی سێیەم: پەرتبوون و فرە ڕێکخراوەیی ١٩٧٦-١٩٨٨

ساڵی ١٩٧٥، هەرەسی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازیی نەتـەوەکـەمـان لـە کوردسـتانی باشـووردا، کاریگـەریـی لەسـەر هـەمـوو پارچـەکانی کوردسـتان جیهێـشتو چـەندان پرسـیاری بـێ وەڵامـی ڕووبـەڕووی مرۆڤـی کـورد کـردەوە، هـەرەس لـە دەرەوەی کوردستانیش، کوردی سەرگەردان کردو ڕێکخراوی (کۆمەڵەی خوێنـدکارانی کـوردی لـە ئەوروپا) لێکترازانو پـەرتکرد، حزبو ڕێکخراوی سیاسی تر درووست بوونو هـەر حزبـە ڕێکخراوی خوێندکاریی خۆی دامەزراندو هەر یەکێك لەو ڕێکخراوانـە بایـەخی بـە بـواری ڕۆژنامەگەریی داوەو چەندان بڵاوکـراوەو گۆڤاریـان چـاپو بڵاوکردۆتـەوە، لـەو ڕووەوە دەتوانرێت سەیری بابەتی رابەرێك بۆ ڕۆژنامەگەریـی خوێنـدکارانی کـورد لـە دەرەوەی وڵات ١٩٤٩–١٩٩١ بکرێت کە بەشی چوارەمی ئەم کتێبەی بۆ تەرخانکراوە.

جارِدانی بەرەی کوردستانی لە نێوان هێزە سیاسییەکانی کوردستانی باشوور بێ ئومێدییەکانی نەتەوەکەمانی کەمێك رەواندەوەو مالّی کارەساتباری کوردی کۆکردەوەو لە زۆر ئاستدا بەرەی کوردستانی کارو چالاکی نواند، بە تایبەتیش کارکردنی بۆ یەکڕیزیو یەکبوونو یەك گوتاری کردبووە سەردەستەی خەباتی خۆی، هەر زوو لە ئاستی دەرەوەی کوردستاندا بە هەمان گورو تینی حەفتاکان، بەلاّم بە شێوازو پێکهاتەی نوێ کاری بۆ کۆکردنەوەی رێکخراوەکانی خوێندکاران کردو زۆربەی زۆریانی لە رێگای کۆنگرەیەکی یەکگرتنەوەدا کۆکردەوەو لە ژێر ناوی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە ئەوروپا دەستیان بە چالاکی کردو لە رێگای دەرکردنی چەند بلاّوکراوەو گۆڤارێك ئەو رێکخراوە پەیامی خۆی گەیاند.

چالاکی تر:

بزاڤە خوێندکارییەکان لە ئەوروپاو ئەمریکادا هەر تەنیا سنووردار نەکرابوون بە دەرکردنی بلاّوکراوەو رۆژنامەو گۆڤار، بەلّکو بەردەوام لەگەلّ بۆنە نەتەوەییو کوردستانییەکانو پێشهاتە سیاسیو کۆمەلاّیەتییەکان چالاکییان نواندووە، وەك خۆپیشاندانو رێپێوانو مانگرتنو ئاهەنگو دەرکردنی بانگەوازو بەیاننامە، هەر بۆیە هەردەم باڵیۆزخانەی دەسەلاّتدارانی ولاّتانی داگیرکەری کوردستان چاودێری ئەندامانی کۆمەڵە خوێندکارییەکانیان دەکردو هەولّیان دەدا تیرۆریان بکەن، یاخود بۆ ولاّت بیانفڕێنن، بۆ نموونە:

کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی ولاّت (ئەکسا/ AKSA) سالاّنە پۆستەرێکی گەورەی بە قەبارەی A1 بە شێوەیەکی زۆر رێكو پێك بە یارمەتی لقی ئیتالیا چاپ دەکردو لە هەموو ولاّتێك بلاّوی دەکردەوە . پۆستەرەکان بریتی بوون لە کاری هونەرمەندانی تەشکیلی کورد، یان وێنەیەکی فۆتۆیی، کە بارودۆخی کوردستانی دەخستە بەرچاو. ئێستاش ئەم پۆستەرانە بۆ جوانی لەسەر دیواری هەندێ مالّدا دەکەونە بەرچاو.

ئەکسا جگە لە گۆڤارەکان، نامیلکەی تری دەرکردووە، جگە لە بلاّوکردنەوەی پێڕەو پرۆگرامەکانی خۆی بە زمانی کوردیو زمانەکانی تر.

له هەندێ شار، وەك بەرلین، تیپی شانۆ، موزیك، هەڵپەڕكێی دامەزراندبوو. لە پاڵ خۆپێشاندانو مانگرتنو هەڵە دیمۆكراسییەكان، چالاكی هونەری وەك ئامرازێك بۆ كاری سیاسی بەكاردەهێنا، كە رۆڵی زۆریان هەبوو لەو سەردەمانەدا، كە سەدەها بەیاننامەو رۆشنكردنەوە بە زمانە جیاوازەكانی ئەوروپاو زمانەكانی تر، جگە لە زمانی كوردی، لە لایەن ئەكسا بڵاوكراتەوە. ئەكسا رێكخراوێكی ئەوەندە چالاك بوو، لە هەشتاكان لە راپۆرتی ساڵانەی (Bundesverfassung) ئەڵمانیا وەك چالاكترین رێكخراوی كوردی ناوی هاتووە، رژێمی عێراقیش لە هەشتاكان هەوڵی تەقاندنەوەی كۆنفرانسێكیدا، تێرۆریستەكان لە لایەن پۆلیسی ئەڵمانیاوە گیران، جانتایەكی پڕ ماددەی تەقاندنەوەیان پێ بوو، لەبەردەم هۆڵی كۆنفرانس گیران، كتێبێك لە بارەی ئەم كاری تیرۆرە، بە زمانی ئەڵمانی لە لایەن غەیاس سایان، ئەندامی پەرلەمانی بەرلین بڵاوكراوەتەوە.

له وڵاتانی ئەوروپا هەمیشە بە دوای ئەندامانی ئەم كۆمەڵەیەوە بوون، هەر لە هەشتاكان ئەندامێكی ئەكسا لە بوخارستەوە رفێنراو بە دەرمان بێ هۆشكراو لە فرۆكەخانەی بوخارستەوە، رەوانەی ئەبوغرێب كراو خرایە ژێر ئەشكەنجە. [٢٦]

كۆمەڵەی خوێندكارانی كورد لە كوردستاندا

هەر دوای دامەزراندنی كۆمەڵەی خوێندكارانی كورد لە ئەوروپا لە ساڵی ١٩٥٦دا لە رێگای ئەو كەسانەی لە كوردستانەوە سەردانی وڵاتانی ئەوروپایان دەكرد هەواڵو بەیاننامەو بڵاوكراوەكانی كۆمەڵەی ناوبراویان بۆ كوردستان دەبردەوە، بۆ نموونە ئەوەندەی من ئاگادارم چەندان ژمارەی گۆڤاری كوردستان ١٩٥٦– ١٩٧٢، كاتی خۆی گەیشتوونەتەوە كوردستانی باشوور، هەروەها چەند خوێندكارێكی كوردی دانیشتووی كوردستانی باشوور لە ساڵانی كۆتایی پەنجاكانو سەرەتای شەستەكانی سەدەی رابردوودا، كە لە توركیا دەیانخوێند بە هاوكاری چەند كوردێكی كوردستانی باكوور لە ژێر كاریگەریی كۆمەڵەی ناوبراودا كۆمەڵەیەكیان بە ناوی كۆمەڵەی خوێندكارانی كورد لە توركیا لە ساڵی ١٩٦٠ دامەزراند، لە ساڵی ١٩٦٣ چەند كەسێكیان دەستگیركران بە تاوانی پەیوەندییان بە كۆمەڵەی خوێندكارانی كورد لە ئەوروپادا، ئەمەو هەروەها لە ساڵی ١٩٥٩، ٤٩ كەسو لە ساڵی ١٩٦٣، ٢٣ كورد لە توركیا دەستگیركران لەبەر

ئەوەی لەماڵەکانیان چەندان دۆکۆمێنتی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا ksse دەستی بەسەردا گیرا [٢٧] .

پەراوێزەکانی بەشی یەکەم

١. بۆ نموونە لە کاتی ڕووداوی کارەساتی هەڵەبجەو ئەنفالە بەدناوەکاندا.

٢. لەم سەرچاوانە ئاماژەی پڕ لە هەڵەو کەموکوڕی بە ڕۆژنامەگەریی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا دراوە خوێنەر بە خوێندنەوەی ئەم بابەتەو بەراوردکردنی بەو سەرچاوانە هەڵەو کەموکوڕییەکانی بۆ دەردەکەوێت.

(أ. ئەحمەد، تێگەیشتنی ڕاستیو شوێنی لە ڕۆژنامەنووسی کوردیدا، بەغدا، ١٩٧٨.

(ب. فەرهادی، حەمەساڵح، چەند لایەنێکی ڕۆژنامەنووسی کوردی، بەغدا، ١٩٨٨.

(ت. تەنیا، ئیسماعیل، بیبلیۆگرافیای ڕۆژنامەگەریی کوردی ١٩٧٥–١٩٩٣، هەولێر، ١٩٩٨.

(پ. پیربال، فەرهاد (د.) بزاڤی ڕۆژنامەگەریی کوردی لە ئەوروپاو ئەمریکا ١٨٩٧–١٩٩٢، سەنتەری برایەتی (گۆڤار) ژمارە/٥، ٢٢/نیسان/١٩٩٨ لاپەڕە ١٣٣–١٥٨.

(ج. ئەحمەد، نەوزاد عەلی، ڕابەری ڕۆژنامەگەریی نهێنی کوردی ١٩٦١–١٩٩١، سلێمانی، ٢٠٠١.

٣. زیاتر سوود لە چەند کتێبخانەیەکی تایبەتی ماڵان وەرگیراوە.

٤. مەبەستم لە ئەکسا، ksse، سۆکسەو یۆکسی یە.

٥. شيخ، علي، أضواء علي الحركة الطلابية الكردية في الخارج، من منشورات جمعية الطلبة الاكراد في أوروبا، پراگ، ١٩٨٦.

٦. ئەحمەد، نەوزاد عەلی ئەحمەد، هونەرەکانی ئەدەب لە ڕۆژنامەگەریی نهێنی کوردیدا، سلێمانی، ٢٠٠٥ (نامەی ماجستێر).

٧. سەیری گۆڤاری (هاواری نیشتمان) مەهاباد، ژمارە/١، ساڵی ١٩٤٦ بکە.

٨. فوئاد، کەمال (د.)، چەند زانیارییەك لە بارەی بزووتنەوەی خوێندکارانی کوردەوە لە هەندەران، هاڤیبوون (گۆڤار) ژمارە/ ٢–٣، ئەڵمانیا، ١٩٩٨ لاپەڕە/١٠١.

٩. پیربال، فەرهاد پیربال (د.) ، بزاڤی ڕۆژنامەگەریی کوردی لە ئەوروپاو ئەمریکا ١٨٩٧–١٩٩٢، سەنتەری برایەتی (گۆڤار) ژمارە/٥، ٢٢/نیسان/ ١٩٩٨، لاپەڕەی ١٣٦.

١٠. (زانستی) نەك (رۆشنبیری) دەتوانرێت سەیری سەر بەرگی پێشەوەی ژمارە/١، گۆڤاری کوردستان بکرێت، کە کۆمەڵەی ناوبراو لە ساڵی ١٩٥٨ دەریکردووە.
١١. هەمان پەراوێزی ژمارە/٨، لاپەڕە/١٠٣.
١٢. مەبەستم لە د.کەمال فوئادە، سەیری پەراوێزی ژمارە/١١، لاپەڕە/١٠٥ بکەرەوە.
١٣. نەبەز، جەمال(د) ، بیری نەتەوەیی کوردی، سوید، ١٩٨٤، لاپەڕە/٢٥٩.
١٤. خوێندکاری کورد (گۆڤار) ئۆرگانی خوێندکارانی سۆسیالیستی کوردە لە ئەوروپا، ژمارە/٧، ساڵی ١٩٨٦، لاپەڕە/٤٣.
١٥. دەنگی خوێندکاران و لاوان، هەواڵنامەی یەکێتیی خوێندکاران و لاوانی کوردستان لە ئەوروپا لقی بریتانیا، ژمارە/٢، ساڵی ١٩٨٥، لاپەڕە/٣.
١٦. هەمان پەراوێزی ژمارە/ ٥، لاپەرە/ ٨.
١٧. ئەرشیفی خۆم و کاتی خۆی لە چەندان شوێندا دەقی نامەکە بڵاوکراوەتەوە.
١٨. پەراوێزی ژمارە/ ٨، لاپەرە/١٠٥.
١٩. بۆ ئەم زانیارییانە سوودم لە بەیاننامەیەکی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە ئەوروپا وەرگرتووە.
٢٠. پەراوێزی ژمارە/٨، لاپەرە/ ١٠٥.
٢١. ئەم ئامانجانە لە بەیاننامەیەکی کۆنگرەی یەکگرتنەوەدا وەرگیراون.
٢٢. هەمان پەراوێزی ژمارە/٩، لاپەرە/١٣٦.
٢٣. هەمان پەراوێزی ژمارە/٩، لاپەرە/١٣٦.
٢٤. سەیری پەراوێزی ژمارە/١٣، لاپەرە/٢٥٩ .
٢٥. هەمان پەراوێزی ژمارە/٩، لاپەرە/١٤١.
٢٦. سوود لە نامەیەکی عەبدولموئمین دەشتی وەرگیراوە کە تێیدا وەڵامی چەند پرسیارێکی داومەتەوە، ٢٠٠٧/١٢/١٨.
٢٧. ئالاکۆم، رۆهات، کورد کەتن دەفتەران، ماڵپەڕی نەفەل، رۆژی ٢٠٠٨/١/١٠.

بەشی دووەم

هونەرەکانی تەکنیکی رۆژنامەگەریی

سەرەتا

چاپو چاپخانە، دیزاین، قەبارە، وێنە، ستوون، زمان، هەواڵ، وتار، ئەدەبو هونەر، رۆشنبیری گشتی و... هتد، ناوەڕۆكو فۆرمی رۆژنامەگەریی پێكدەهێنن، بۆ ئامـاژەدان بـە ئاسـتی هونـەریی رۆژنامەگـەریی خوێنـدكارانی كـورد لـە دەرەوەی كوردستاندا، سەرەتا پێم باشە بزانین كێ كاری لە گۆڤارو بڵاوكراوەكاندا كردووەو نووسینی تێدا بڵاوكردونەتەوە لەوانە: (د. كەمال فوئاد، دارا تۆفیق،عومەر شێخمووس د. مارف خەزنەدار، د. ئیحسان فوئاد، سەعدی دزەیی، د.جەمال نەبەز، نەوزاد موفتی، دارا عەتار، شەوكەت عەقراوی، تۆفیق وەهبی، د. حەمە سابیر، عومەر رەمزی، زاهیر حوسێن، فوئاد رەشە، د. رەفیق سابیر، سەلاح سەعدوڵڵا، مەحمود مەلا عیززەت، قادر دیلان، د. نەجمەدین كەریم، شێرزاد قازی، عەبدولموئمین دەشتی، فوئاد حوسێن،د. زوهدی داودی، فوئاد، عەلی وریا رواندزی، خەلیل جندیو دەیان ناویتر) بەو ناوانە بۆمان دەردەكەوێت، كە كەسایەتیو ناوی ناسراو كاریان لە رێكخراوە خوێندكارییەكان لە دەرەوەدا كردووەو راستەوخۆ یاخود ناراستەوخۆ لە پشت دەركردنو بڵاوكردنەوەی گۆڤارو بڵاوكراوە خوێندكارییەكان بوون، هەروەها هەندێك لەو ناوانە تەنیا بە نووسین بەشدار بوون، ئەمەو سەرەڕای بوونی دەیان ناوی خوازراو، بەڵام پێش ئەوەی لە بواری هونەرەكانی رۆژنامەگەرییەوە لێدوانیان بۆ بكەین هەر لە پێناوی ناساندنی زیاتر، سەرناوی (ئیندێكس)ی چەند گۆڤارو بڵاوكراوەیەك دەنووسینەوە، تا بەرچاو روونیو زانیاری زیاترمان هەبێت سەبارەت بە ناوەڕۆكو ناوی بابەتەكانو جۆرو جیاوازیی لە نێوان بابەتەكاندا.

سەرناوی چەند بابەتێك

وەك لێكۆڵینەوەیەكی پراكتیكی ناونیشانو سەرناوی چەند بابەتێك دەنووسینەوە، كە لە ڕۆژنامەگەریی خوێندكارانی كورد لـە دەرەوەی كوردستان بڵاوكراونەتـەوە، بـۆ ئەوەی بابەتەكەش درێژدادڕی تێنەكەوێت لەهەر بڵاوكراوەو گۆڤارێك تەنیا یـەك ژمـارە وەردەگرین:

ksse ، ژمارە/٢ تشرینی دووەمی ١٩٨١، (٨) لاپەڕەیە.

- سەروتاری ژمارە، ل/١ بە زمانی عەرەبییە.
- سڵاو، ل/١.

لە چالاكییەكانی كۆمیتەی بەڕێوەبەری گشتی كۆمەڵەكەمان، ل/٢.

- لە چالاكی لقەكانی كۆمەڵە، ل/٢.
- ڕێگای تفەنگ، شیعری ڕەفیق سابیر، ل/٢.
- هەواڵ لە كوردستانەوە، ل/٨، بە زمانی عەرەبییە.
- لەگەڵ چەند بابەتێكی تردا.

نضال الطلبة، العدد/١، ئازاری ١٩٨٢، (١٢) لاپەڕەیە. (هەموو ژمارەكە بە زمانی عەرەبییە).

- وتەی ژمارە، ل/١.
- ناسینی یەكێتی خوێندكارانی جیهانی،ل/٢، وتار.
- لەمەڕ نەتەوەییو نێونەتەوەیی ل/٣، وتار.
- با كۆنگرەی داهاتوو دوا كۆنگرەی یەكگرتن بێت، ل/٥، وتار .
- هاواری مرۆڤایەتی، شیعری مەحمود دەروێش، ل/٦.
- توركیاو دیموكراتیەتی ناتۆ، ل/٩، وتار.
- خۆڕاگری پێشمەرگە، ل/١٢، پەخشان.

بانگی كوردستان: ژمارە/٢، تەموزی ١٩٨٢، (١٤) لاپەڕەیە. (هەموو بابەتەكان بەزمانی عەرەبین).

- وتەمان، مەشخەڵی كوردستان خامۆش نابێت، ل/٢.
- پیرۆزە یادی شۆڕشی چواردەی تەمموز، ل/٣، وتار.
- شیعرێكی ئاراگۆن ، لەخۆشەویستی نیشتماندا نیرۆدا گۆرانی دەڵێت، ل/٣، شیعر.
- لە بیرەوەری (٣٥)ساڵەی شەهیدانی كوردستاندا، ل/٥، وتار.
- چی دەربارەی زمانی كوردی دەزانیت؟ ل/٨، وتار.
- شاعیرێك لە كوردستانەوە.. بێ كەس، ل/٩، وتار.
- بەیاننامەیەك لە لیژنەی فەرەنسی دژی تیرۆر لەعێراقدا، ل/١٠.
- لەگەڵ چەند بابەتێكی تردا.

خوێندکاری کورد، ژماره/٣، ساڵی ١٩٨٣، (١١) لاپەڕەیە، (ئەمە گۆڤاری ك.س.س. ی)ە.

- نەورۆز. بەیاننامە، ل/٢.
- ٩ قەڵادزێ. ١ قەڵادزێ، ل/٣، وتار، بەزمانی عەرەبییە.
- نەورۆز لە نێوان زانستو ئەفسانەدا، ل/٥، لێکۆڵینەوە.
- چەند لایەنێك لە مێژووو خەباتی گەلی کوردمان لە ئێران. ل/٧، وتارێکە بە زمانی عەرەبی.
- ئاورێك لە شانۆو رۆشنبیری لە کوردستاندا، ل/٩، وتار.
- لەگەڵ چەند بابەتێکی تردا.

کوردستان: ژمارە/٣، ساڵی ١٩٨٣، (٤١) لاپەڕەیە.

- لایەنێك لە پێشکەوتنی مێژوویی کۆمەڵگای کورد، د. زوهدی داودی. ل/٣، لێکۆڵینەوەیەکە بە زمانی عەرەبی.
- شانۆی کوردی لە یەکێتی سۆڤیەت دا، ل/٨، وتارێکە بە زمانی عەرەبی.
- پاپلۆنیرۆدا (شاعیرێك لە شیلی)، ل/١٢، وتارێکە بە زمانی عەرەبی.
- عەبدولواحید نوری، نووسەرو تێکۆشەر، ل/١٥، وتارێکە بەزمانی عەرەبی.
- هونەرمەندێ مێژوو لە بیری چوو. وێژە خستیە رێی نەمران، قادر دیلان، ل/٢٣، وتار.
- عەلی مەردان ئەستێرەیەکی نەکوژاوەی ئاسمانی هونەرە، ل/٢٦، وتار.
- لەگەڵ چەندان بابەتی تردا.

تریسکە: ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٣، (٥٢) لاپەڕەیە.

- هەڵوێستمان بەرامبەر بەیەکگرتنەوەی بزووتنەوەی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپا، ل/١، وتار.
- لە کتێبی خەبات لە رێی کوردستانا، نووسینی: ن. أ.خەلفین، و:جەلال تەقی، ل/١٤، لێکۆڵینەوە.
- ئافرەتو کۆمەڵ، چەند سەرنجێك، هێڤی، ل/١٨، وتار.
- بارودۆخ لە کوردستاندا، ل/٢٦، وتارێکە بە زمانی عەرەبی.
- لەگەڵ چەند بابەتێکی تردا.
-

خوێندکاری کورد: ژمارە/٢، مارتی ١٩٨٣، (٥٨) لاپەڕەیە. (ئەمە گۆڤاری سۆکسە)یە.

- لە پێناوی بەرەیەکی یەکگرتووی هاوشانی خوێندکارانی کوردانەدا، ل/١، سەروتار.
- لە یادی شێرەکەی بێشەی "بێ شێ" دا هاوبیر کاکە حەمە شەوقی، ل/١٤، وتار.
- کۆچی دوایی مامۆستا عەبدوڵڵا جەوهەر، ل/٢٤، وتار.
- کوردستانێکی ئازاد یان فشە ئۆتۆنۆمیەك، ل/٢٦، وتار.
- کەوی بنار، پەخشان، ل/٥٧.
- لەگەڵ چەندان بەیاننامەو بابەتی تردا.

کوردستان: ژماره/٣، کانوونی دووەم/ ١٩٨٤

- خەبات دەکەین لە پێناوی ستاندنی ماف دیاریکردنی چارەنووس بۆ دامەزراندنی کوردستانێکی سەربەخۆو یەکگرتوو، مانشێت، (سەربەرگی پێشەوە).
- دۆزی کوردستان، دوێنێو ئەمڕۆ، بەشێك لەسیمینارێك کە (١٠) لاپەڕەی گرتووە، ل/٣.
- شاری گوڵ، شیعری لەتیف هەڵمەت، ل/١٣.
- قوربانی تۆزی ڕێگەتم ئەی بادی خۆش مرور، شیعری ڕەزا حەمە فەرەج، ل/١٣.
- مەتەڵ، شیعری شێرکۆ بێکەس، ل/١٤.
- ژوان لە نێوان تاقی کردنەوەو شیعراندندا، جەباری حاجی کەریم، ل/١٧، لێکۆڵینەوە.
- ڕەخنە لە ڕەخنە، خاڵە حەمە، ل/٢٣.
- ڕەخنەی بابەتی زانستییانە، یان شەلم کوێرم هیچ نابوێرم، ئەکرەم خامۆش، ل/٢٥.
- ئۆتۆنۆمی، خودموختاری، یان ماف چارەنووسو سەربەخۆبوون، بەشێك لە سیمینارێك، ل/٥.
- چەند دەنگو باسێکی هەڵبژاردە لەسەر دۆزی کوردستان لە ئەورووپا، ل/١١.
- لەگەڵ چەند بابەتێکی تردا.

یەکێتی: ژمارە/٣، ئاداری ١٩٨٤، (٢٠) لاپەڕەیە.

- جەژنی نەورۆز. ئاگری نەورۆز. ڕاپەڕینی کاوە بەشێکن لە خەباتو مەسەلەی کورد (مانشێت).
- وتەی ژمارە، بەرگی ناوەوە.
- برێختو شیعر، وتاری وەرگێڕاو لە ئیتالییەوە، بەهادین، ل/٤.
- چاوگێڕانێك بە ڕۆژنامەو گۆڤاری کوردی کۆندا، وتاری مێژوویی، ل/٧. ئامادەکردنی: سەرکەوت.
- دەرهێنەری کورد یەڵماز گونای، وتاری سینەمایی، و: تۆلاس، ل/١٠.
- لەگەڵ چەند بابەتێکی تردا.

پێشڕەو: ژمارە/٢، ئابی ١٩٨٤، (١٠) لاپەڕەیە.

- وتاری ژمارە، ل/٢، بە زمانی عەرەبییە.
- کورتەیەك لە بارەی مێژووی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپاو کۆنگرەکانی، ل/٣.
- بۆ یەکەمین جارە لە مێژووی سویددا دیپلۆماسیەك دەمانچە ڕادەکێشێ، ل/٤.
- بۆ ئەوەی پەیامەکە بە ڕاستی بگات، ل/٨، بە زمانی عەرەبییە.
- لەگەڵ کۆمەڵێك هەواڵو نووسینی تردا.

دەنگی کۆمەڵە: ژمارە/٦، ئەیلولی ١٩٨٤، (١٦) لاپەڕەیە، ئەم ژمارەیە بە زمانی عەرەبییە.

- سلاو لە بیرەوەریی (٢٣) ساڵەی شۆڕشی ئەیلولی پیرۆز، ل/١.
- فاشیەتی تورکیا، ل/٢، وتار.
- چەند دێرێك سەبارەت بە شۆڕشی ئۆکتۆبەرو ماف گەلان، ل/٣، وتار
- کوردو مەسەلەی کورد، لازاریف، وەرگێڕانی زوبێر، ل/٨، لێکۆڵینەوە.
- لەگەڵ چەند بابەتێکیتردا.

پرشنگ: ژمارە/١، مارتی ١٩٨٥، (٣٦) لاپەڕەیە.

- وتەی ژمارە، دەستەی ژمارە، ل/٣.
- دەرزییێ بکە بە خۆتا، جا شوژنێ بەخەڵك، ك. ئاسۆ، وتار، ل/٦.
- (بانگی هەق) یەکەمین رۆژنامەی شۆڕشی کوردستان، کەمال فوئاد، لێکۆڵینەوە، ل/١١.
- چەند کۆپلە شیعرێك، زریڤان، ل/١٩.
- نەورۆز، نەورۆز، م/ بایز، پەخشان، ل/٢٢.
- ئەگەر شەکە ماسییەکان مرۆڤبان، بێر تۆلت برێشت، و:پێشەوا، چیرۆك، ل/٢٦.
- پرشنگ لە ئاسۆی دەربەدەریا، شیعری أ. ف. [1]، ل/٢٩.
- ئەوێ بەجێ ناهێڵن، عبدالمؤمن دەشتی، چیرۆك، ل/٣١.
- **لەگەڵ چەند بابەتێکیتردا.**

کۆڵنەدان: ژمارە/٣، تەموزی ١٩٨٥، چوار لاپەڕەیە.

- لە پێناوی ئاشتی، دۆستایەتی، هاوکاری، هەواڵ، ل/١.
- نەورۆز رۆژی تیکۆشانو راپەڕینە، راپۆرتە هەواڵ، ل/١.
- لە چالاکییەکانی تری کۆمەڵەمان، ل/٣.
- نامەیەکی تایبەتی، ل/٤.
- هاوکاری لەگەڵ میللەتەکەمان، ل/٤.

هێمن: ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٦ چوار لاپەڕەیە.

- ئێوارەی پایز، شیعری (هێمن) بەبۆنەی کۆچی دوایی شاعیر لەسەر بەرگی گۆڤارەکە بڵاوکراوەتەوە.
- ئەم گۆڤارە، بە قەڵەمی (دەستەی نووسەران) نووسراوە، لاپەڕەی/١، بەزمانی عەرەبییە.
- هەواڵەکانی کوردستان، ل/١.
- هەوارگەی خاڵی، ل/٢، وتار.
- ئاهەنگی (٣٠) ساڵەی دامەزراندنی کۆمەڵە، ل/٢، وتار.
- بۆ شەهیدانی بولقامیش، رێبوار، ل/٣، وتار.
- لەگەڵ چەند بابەتێکیتردا.

دەنگ: ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٦، (١٤) لاپەڕەیە.

- لە یادی چل ساڵەی دامەزراندنی کۆماری کوردی دیموکراتی مەهاباد، ل/٣، بە عەرەبییە.
- یادی رۆژنامەگەری کوردی، ل/٥، وتار.
- پشتگیریو هاوکاری قوتابیانی جیهان لەگەڵ گەلانی عیراقو ئێرانو کورددا، ل/٦، وتار.
- بێچووە هەڵۆ بۆ شەهید سەرباز، شیعری (ئەنوەر قادر محەمەد) ل/٧.
- بە کورتی مێژووی سەرهەڵدانی شانۆ، ل/٨، وتار، بە عەرەبی.
- نامەیەك لە مندالانی (زێوێ) وە، ل/١٠.

- لەگەڵ چەندان هەواڵو کورتە نووسینیتردا.

دەنگی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وولات"ئەکسا": ژمارە/١، ئازاری ١٩٨٧، (١٩) لاپەڕەیە.

- وتەی ژمارە، ل/١.
- بزووتنەوەی رزگاریخوازیی گەلی کوردستان، نەجمەدین کەریم، ل/٣، لێکۆڵینەوە.
- رژێمی جۆنتای رەفتار فاشستی تورکیا جارێکیتریش هەوڵی داگیرکردنی کوردستانی باشوور دەداتەوە، ل/٦، وتار.
- بۆ هەمیشەیی لە بیرو ویژدانی گەلە چەوساوەکەیدا دەمێنێتەوە، وتارێکە بۆ کۆچی "هێمن"ی شاعیر نووسراوە ل/٧.
- پایەی مەسەلەی نەتەوایەتی لە روانگەی مارکسیزم– لێنیزمەوە، ل/٩، وتار.
- لەوکاتەی شۆڕشی یەمەنی خواروو رێگای پەرەسەندنی پتەوکردبوو، ئامادەکردنی: نەجمەدین کەریم، ل/١٢، وتار.
- ئەفریقای خواروو، وەرگێڕانو ئامادەکردنی ئەنوەر، ل/١٥، وتار.

هەنگاو: ژمارە/١١، نیسانی ١٩٨٧، (١٢) لاپەڕە.

- رزگاریو سەرکەوتن تەنها بە پشت بەستن بەهێزو توانای گەل دێنەدی، مانشێت.
- سەروتار ل/١.
- کۆنگرەی تارانو چارەنووسی گەلی عیراق، ل/١، راپۆرتە هەواڵو سەرنج.
- کۆنگرەی چوارەمو سەرکەوتنێکی دیکە، راپۆرتە هەواڵ، ل/٣.
- زێدەبایی، لێکۆڵینەوە، ل/٥.
- پێ ناکەنم، شیعری عەبدوڵلا پەشێو، ل/٦.
- کوڕی بابەگوڕگوڕ، شیعری شێرکۆ بێکەس، ل/٧.
- لەگەڵ چەند بابەتێکیتردا.

☒ چاپو چاپخانە

سنووری بابەتەکەمان بریتییە لە ساڵانی ١٩٤٩ – ١٩٩١، لەو ماوەیەدا ئاستو بواری چاپو چاپخانە لە ئەوروپاو ئەمریکا پێشکەوتنی دیارو بەرچاوی بەخۆوە بینیووە بە تایبەتیش لە بواری تایپکردنو ئۆفسێتدا، کەچی لە نێو دنیای پێشکەوتووی چاپخانەدا چەند بڵاوکراوەو گۆڤارێکی خوێندکاریی کوردی بابەتەکانیان بە دەستخەت نووسراونەتەوەو پاشان کۆپی کراون، وەك نموونە دەکرێت سەیری بڵاوکراوەی (بانگی کوردستان)[٢]ی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا، لقی هەنگاریا بکرێت، بەڵام ئەوەی باشە خەت خۆشێك بابەتەکانی نووسیوەتەوە، رۆژنامەگەریی خوێندکارانمان بەراورد بە دنیای پێشکەوتووی چاپو چاپخانە لە ئەوروپاو ئەمریکادا ئاستی تایپو چاپکردنیان زۆر لاوازە، بە ڕای ئێمەو لە چەند چالاکێکی رێکخراوە خوێندکارییەکانمان پرسیوە ئەو ئاستە نزمە پەیوەندی بەباری دارایی رێکخراوەکانەوە هەبووە، کە زیاتر بەکۆمەکی ئەندامان کارەکان رایی کراون تا هەندێك جار هەموو کارو خەرجییەکان رووبەرووی تەنیا چەند کەسێك کراونەتەوە.

بە گشتی بڵاوکراوەو رۆژنامەو گۆڤارەکانی خوێندکاران، بابەتەکانیان بەتایپی دەستی یاخود بە تایپی جۆری ئای بی ئێمو برازەر تایپکراونو بە کۆپی راکێشراون، بەڵام هەندێك گۆڤارو بڵاوکراوە بە ئۆفسێت چاپکراون، وەك:

- **پڕشنگ**: کەسێکی شارەزا لە بواری تایپدا بابەتەکانی تایپکردووەو بە ئۆفسێت راکێشراوە، بەرگەکەی کارتۆنە.
- **خوێندکاری کورد**[٣] (سۆکسە) : لە گۆڤارە رێكو پێکەکانەو لە بواری تایپو چاپخانەدا پێشکەوتووەو بەرگەکەی کارتۆنە.
- **یەکێتی**: تایپو چاپەکەی رێكو پێكو خاوێنەو سەرەڕای ئەوەی کە بە کۆپی راکێشراوە.
- KSSE :[٤] یەکێکە لە هەواڵنامە خوێندکارییەکان کە ژمارە دوای ژمارە لە ئاستی چاپو چاپکردنی باشترکراوە، دوای یەکگرتنەوەی کۆمەڵە خوێندکارییەکان چاپو چاپکردنەکەی زۆر باشتر بووە.

- **كۆڵنەدان:** لەوە دەچێت بە ئۆفسێت (چاپێکی پێشکەوتوو) راکێشرابێت، یەکەمین بڵاوکراوە، کە بەرچاوم کەوتبێتو لە لاپەڕەی پێشەوەدا بێجگە لە رەنگی رەش رەنگێکی تری بەکارهێنابێت تەنیا لە ژمارەیەکی زۆر کەم لە گۆڤارو بڵاوکراوەکاندا کراوە.

☒ دیزاین

دیزاین واتە (نەخشەسازی، تصمیم) ، چاپخانەو قەبارەو کەرەستەو شارەزایی بنەمای نەخشەی هونەرین لە رۆژنامەگەرییدا، بۆ رۆژنامەگەریی خوێندکارانی کوردیش لە دەرەوەدا رووبەڕووی دیزاینی جیاواز دەبینەوە بە تایبەتیش لە دابەشکردنی ستوونو لاپەڕەکاندا، دانانی هێڵیش خاڵێکی گرنگە بۆ سەرکەوتنی دیزاین، هێڵیش لە رووی قەبارەو چۆنیەتیی دانانیدا جیاوازە، بۆ روونکردنەوەی رووکاری دیزاینی بڵاوکراوەو گۆڤارەکان چەند نموونەیەك وەردەگرین:

- **کوردستان(kssE):**[٥] بەرگی ئەم گۆڤارە دابەشکراوە بەسەر دانانی ناوی گۆڤارەکەو دابەزینی وێنەیەکی گەورەو لە خوارەوەش بڵاوکردنەوەی ناونیشانی گۆڤارەکە (بەرگی پێشەوە) بە هەمان شێوە بەرگی دواوەش دابەشی سێ بەشی قەبارە جیاواز کراوە، دانانی دوو رەنگی رەشو سووریش دیزاینەکەی جوانتر کردووە، دیزاینی ناوەوەی گۆڤارەکەش ئاساییەو بابەتەکان لەسەر یەك ستوون تایپکراونو دانراون، ئەم گۆڤارە زۆربەی ژمارەکانی بەو شێوەیە دیزاین کراوە.
- **دەنگی خوێندکارانی کوردستان:** وەك نموونە سەیری ژمارە/ (١-٢)ی ساڵی ١٩٨٣ دەکەین، کە یەکێکە لە دیزاینە سەرکەوتووەکانو وەك دەردەکەوێت کەسێکی شارەزا دیزاینکاریی تێدا کردووە، قەبارەی گۆڤارەکە نیو فولسکابە، ناونیشانو ژمارەو ساڵی دەرچوون لە بەشی سەرەوەیدا دانراوەو یەك لەسەر چواری لاپەڕەکەی بۆ تەرخانکراوە، لاپەڕەکان بە گشتی دابەشی دوو جۆرە دیزاین کراون یان بابەتەکان لەسەر سێ ستوون دانراون یاخود دووستوون، بۆ ناونیشانی بابەتەکانیش لە پێناوی جوانکردنو دووبارە نەبوونەوەدا جۆرو شێوەی فۆنت دەستکاری کراوە، فۆنتی گەورەو بچووكو مامناوەندی، واتە جۆری (١٤)و (١٦)و (١٨)و (٢٠) دانراوە.

- **یەکێتی**: گۆڤارێکی خنجیلانەی جوانەو دیزاینێکی ساکارو سەرکەوتووی بۆ کراوە، بۆ بەرگەکەی وێنەی فۆتۆگرافی منداڵێکی سەرنجڕاکێش لە ناوەڕاستی دانراوەو مانشێتی ئەو ژمارەیە لە ژێر وێنەکە نووسراوەو ناوو ژمارەو ساڵی گۆڤارەکەش لە سەرەوەی وێنەکە دانراوە، بەرگی دواوەش بە وێنەیەکو ناوی گۆڤارەکەی جوانکردووە، بابەتەکانی ناوەوەش بە سەر یەك ستووندا دابەشکراونو ناونیشانی بابەتەکانیش فۆنتی جیاوازنو خۆشنووس نووسیونی، ئەوەی زیاتریش لە بارەی دیزایندا گۆڤارەکەی سەرکەوتوو کردووە، دانانی وێنەو هێڵکارییە.
- **دەنگوباسی کۆمەڵە** (kssе): شێوەیەکە لە شێوە سەرکەوتووەکانی دیزاین چونکە وێنەو فۆنتی جیاوازو هێڵو ستوونی جیاواز جۆرێك لە هارمۆنیەتی بە لاپەڕەکانی داوە، بابەتو وێنەکان لەسەر دوو ستوونی یاخود سێ ستوون دابەشکراون، هێڵیش زیرەکانە بۆ جیاکردنەوەی بابەتەکان دانراوە.
- **کۆڵنەدان**: شوێنی ناوی بڵاوکراوەکەو کێشانی هێڵو ستوونی لاپەڕەکانو فۆنتی بابەتەکانو وێنەو هێڵکارییەکان ئاماژە بەوە دەدەن کە کەسێکی شارەزای بواری دیزاین یاخود کەسێکی سەلیقەداری هونەریی ڕۆژنامەگەریی دیزاینکاری بۆ بڵاوکراوەکە کردووە، هێدی سەرەوەی لاپەڕەکانیش بەڵگەیەکی ترە، چونکە یەکێکە لەو بڵاوکراوانەی کە هێدی لە گشت بڵاوکراوەو گۆڤارەکانی تر جیاوازترو سەرنجراکێشترە.

بەڵام سەرەڕای ئەو کارانە کە لە بواری دیزاین رایی کراونو ئێمە بە بەرهەمی سەرکەوتوومان لە قەڵەم داون، کۆمەڵێك بڵاوکراوەو گۆڤار هەن ئاستی دیزاینیان نزمەو لەوە دەچێت خەڵکی نەشارەزا کاری تێداکردبن.

☒ وێنەو هێڵکاری

وێنە بێجگە لە لایەنی جوانکاری، رووداو دەگێڕێتەوەو هیچی کەمتر نییە لە هەواڵی نووسراو، پێشکەوتنی وێنە بەندە بە پێشکەوتنی تەکنۆلۆژیای کامێراو پێشکەوتنی

چاپخانە، بەڵام لەبەرئەوەی رۆژنامەگەریی خوێندکارانی کورد لە دەرەوە بۆ چاپکردن سوودی لە چاپخانەی پێشکەوتوو وەرنەگرتووە، دەبینین وێنەکان تۆنو ناوەڕۆكو فۆرمی خۆیان نەگەیاندووەو لە دەستیان داوە، بەڵام هەوڵ هەبووە بۆ بڵاوکردنەوەو دابەزینی وێنە ، لە چەندان بڵاوکراوەو گۆڤاریشدا بایەخ بە کێشانی هێڵکاری دراوە، ئەمەش بۆ بوونو بە شداری چەند هونەرمەندێکی شێوەکار دێت کە لە کاری دیزاینو دەرکردنی یەك دوو بڵاوکراوەو گۆڤاردا کاریان کردووە، ئەوانەی لە قەبارەی گۆڤار (نیو فۆلسکاب یاخود فۆلسکاب بچووکتر) چاپکراون، زۆربەیان لەسەر بەرگدا وێنەیان بڵاوکردۆتەوە، وێنەکانیش بریتین لە واقیعی ئەوسای خەڵکی کوردستانو کورد لە دەرەوەو بزووتنەوەی سیاسیو پێشمەرگایەتی لە کوردستاندا، بۆ باشتر گەیاندنی مەبەست چەند گۆڤارو بڵاوکراوەیەکی خوێندکارانی کورد لە دەرەوەی کوردستان هەڵدەدەینەوە.

تریسکە : ژمارە/١:

- لە لاپەڕە (ب) وێنەیەکی بڵاوکردۆتەوە ئەوەندە تەڵخ دەرچووە نازانرێت وێنەی فۆتۆگرافییە یاخود تابلۆی شێوەکاری، لە لاپەڕە/١٧دا ئافیشێکی (ملصق)ێکی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا (ksse) دانراوە.

بانگی کوردستان: ژمارە/٤:

- ل/٣، وێنەی ئەدیبانی تورکیا لە زیندانی تورکیادا.
- ل/٥، دیمەنێك لە فیلمی یۆل.
- ل/٩، وێنەی نووسەرو دەرهێنەری کورد یەلماز گۆنای.

یەکێتی: ژمارە/٣:

- وێنەی منداڵە کوردێك لەسەر بەرگی پێشەوەدا.
- ل/٦، هێڵکارییەك.
- ل/١٣، کاریکاتێرێك.
- ل/١٥، وێنەی شەهید لەتیف متەشەڕ.
- ل/١٨، تابلۆیەکی هونەرمەند فوئاد عەلی.
- تابلۆیەکی هونەرمەند فوئاد عەلی لەسەر دوا بەرگدا.

کوردستان: ژمارە/٤:

- لەسەر بەرگی پێشەوەدا، وێنەی فۆتۆگرافی سێ منداڵی کوردو دوو سەگ، وێنەی ئافیشی (ملصق) جیهان وکۆترو دەستی ئاشتی.
- ل/٢٥، هێڵکارییەك.
- لەسەر دوابەرگیشدا هێڵکاریی خۆری سوورو تەڵبەندی زیندان.

کۆڵنەدان: ژمارە/٣:

- ل/١، وێنەی لایەنێك لەیەکێك لە کۆڕو کۆبوونەوەکان بە بۆنەی نەورۆزی ١٩٨٥ لە لەندەن.
- ل/٢، دوو وێنەیتر بە هەمان بۆنە.
- ل/٣، وێنەیەکیتر بە هەمان بۆنە.
- ل/٤، هێڵکاری دوو دەست کە گوزارشت لە هاوکاری دەکات.

خوێندکاری کورد (ksse): ژمارە/٩:

- بەرگی پێشەوە وێنەی دوو منداڵی کورد بە جلو بەرگی کوردییەوە.
- ل/٤، وێنەی پیرەمێردی شاعیر لەگەڵ تابلۆیەك بە بۆنەی نەورۆز، لەوە دەچێت لە بڵاوکراوە یاخود گۆڤارێك وەرگیرابێت.
- ل/١٠، وێنەیەکی فۆتۆگرافی کە خەڵك چۆن ئاگری نەورۆز دەکەنەوە.
- ل/١١، وێنەی فۆتۆگرافی کەسێك کە شیعر یاخود دەقێك دەخوێنێتەوە، بەڵام ناوی نەنووسراوە.
- ل/١٣، وێنەی فۆتۆگرافی کچانی کورد لە کاتی هەڵپەڕکێدا.
- ل/١٤، وێنەیەکی فۆتۆگرافی دەسەڵاتدارانی کۆماری کوردستان لە مەهاباد.
- ل/١٥، وێنەیەکی فۆتۆگرافی پێشەوا قازی محەمەد.
- ل/١٦، هێڵکارییەك بۆ گۆڕانی شاعیر.
- ل/٢٣، وێنەی فۆتۆگرافی جگەرخوێنی شاعیر.
- ل/٢٩، وێنەی هێڵکاری مارکسو ئەنجلسو لینین بە پشت سەری کەسێکی کوردەوە هەڵواسراون.
- ل/٣٣، وێنەی فۆتۆگرافی دوو منداڵی کورد پێش ئەوەی یەکتر ماچ بکەن.
- ل/٣٤، وێنەی فۆتۆگرافی چەند پێشمەرگەیەك.
- لە دوابەرگدا هێڵکارییەك سەبارەت بە نەورۆز کێشراوە.

دەنگی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وولات "ئەکسا": ژمارە/ ١، ١٩٨٧.

- سەر بەرگی پێشەوە، وێنەی سەدام حوسێنو کەنعان ئیڤرین بە جیا.
- ل/٤، وێنەی چەند پێشمەرگەیەك.
- ل/٦، وێنەیەك روون نییە چییە؟
- ل/٧، وێنەی هێمنی شاعیر.

- ل/٩، وێنەی لینین‌و مارکس‌و ئەویتر دیارنییە ستالین- یان کەسێکی‌ترە.
- ل/١٠، دیارنییە چ وێنەیەکە.
- ل/١٣، وێنەیەکی زۆر تەڵخە نازانرێت چییە؟!
- ل/١٤، دوو وێنەی تر تەڵخن نازانرێت باسی چی دەکەن!
- ل/١٨، ئافیشێکە بە بۆنەی یادی (٣٠) ساڵەی خەباتی کۆمەڵەی خوێندکاران لە دەرەوەی وڵات.
- ل/١٩، وێنەی منداڵ‌و دایکێکی کوردە کراوەتە ئافیش.
- سەر دوا بەرگ وێنەی قەناتی کوردۆیە بە بۆنەی کۆچی دواییەوە.

بەڵام ئەمانە ئەوە ناگەیەنن کە هەموو یاخود زۆربەی بڵاوکراوەو رۆژنامەکانی خوێندکارانی کورد لە دەرەوەی کوردستاندا وێنەیان بڵاوکردبێتەوە، بۆ نموونە لە هەموو ژمارەکانی (خوێندکاری کورد-سۆکسە)دا لە چەند وێنەیەك بترازێت ئەگەرنا وێنەی دانەبەزاندووە، هەروەها لە (نضال الطلبة، ژمارە/١ و (دەنگی کۆمەڵە، ژمارە/٧ و (هەنگاو، ژمارە/ ١١ و چەندان ژمارەو چەندان گۆڤارو بڵاوکراوەی‌تردا، وێنە بڵاونەکراوەتەوە.

☒ زمان‌و رێنووس

ئەگەر بە گشتی زمان هۆیەك بێت بۆ گەیاندن‌و ئاڵوگۆڕ کردن ئەوە لە بواری رۆژنامەگەریدا ئەرکەکەی وردتریش دەکرێتەوە بۆ گەیاندنی رووداوی هەنووکەیی‌و سات‌و رۆژ، زمانی رۆژنامەگەریی خوێندکارانی کورد لە دەرەوەدا لە نێوان بڵاوکراوەو بڵاوکراوەیەکی تر، گۆڤارو گۆڤارێکی تر، رۆژنامەو رۆژنامەیەکی تر، هەروەها لە نێوان نووسین‌و نووسینێکی تردا جیاوازە، بەڵام زمانی پەخشان، بە تایبەتی زمانی ئەدەب بەسەر زۆربەی هەرە زۆری نووسینەکان تا بە هەواڵەکانیش دەگات زاڵە، هەروەها پێویستە ئاماژەش بەوە بدرێت، کە چەندان بڵاوکراوەی کۆمەڵە خوێندکارییەکان بە پیتی لاتینی دەرچوونە، یاخود لە تەك پیتی باوی کوردستانی باشوورو رۆژهەڵاتدا پیتی لاتینیشان بەکارهێناوە، با وەك نموونەی زمان‌و رێنووس لەم نووسینە وردببینەوە کە بەم ناونیشانەیە:

<u>با خەباتی راستەقینەی خوێندکاران لەم قۆناغەدا یەکگرتنەوەی ریزەکانی خوێندکاران بێ</u>

کۆنگرەی ٢٧- یەمینی کۆمەڵەمان لە رۆژی ١٥-١٧/٨/١٩٨٦ لە شاری بەرلینی رۆژئاوا لە ژێر دروشمی "با خەباتی راستەقینەی خوێندکاران لەم قۆناغەدا یەکگرتنەوەی ریزەکانی خوێندکاران بێ" بەسترا. کۆنگرەمان لە نوێنەرانی لقەکانی

کۆمەڵەو نوێنەرانی ئەم ڕێکخراوانە پێك هاتبوو، کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا– ناوەندی پراگ، یەکێتی خوێندکارانو لاوانی کوردستان لە ئەوروپا– یوکسی، کۆمەڵەی خوێندکارانی عێراقی لە بەرلین‌و ئەڵمانیای ڕۆژئاوا، کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا– ناوەندی بەرلین، ڕێکخراوی خوێندکارانی سۆشیالیستی کورد لە ئەوروپا، فەیکا کوردستان، کۆمەڵی پشتگیری لە نەتەوەکان، جورنالیستی ئیتالی ماریا گالیتی‌و هەندێ لە دۆستانی ئەکسا.

کۆنگرەمان بە خولەکێك وەستان بۆ گیانی پاکی شەهیدانی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازیی کوردستان‌و سەرجەم بزووتنەوەی ڕزگاریخوازیی گەلانی بن دەستی جیهان دەستی پێکرد. لە پاش بەخێرهاتنی ئامادەبوانی کۆنگرە وتاری ئەو ڕێکخراوانە خوێندرانەوە کە بانگکرابوون. بۆ بەیانی ڕۆژی دووهەم کۆمیتەیەك هەڵبژێردرا بۆ بەڕێوەبردنی کاروباری کۆنگرە. پاشان ڕاپۆرتی سیاسی لە لایەن . ب. گ. یەوە خوێندرایەوە، بە دەستپێکردنی باری جیهانی‌و بەستنەوەی بە باری کوردستانەوە وەکو جێگایەکی ستراتیژی بۆ ئیمپریالیزم‌و پیلانە نوێ‌و شاراوەکانیان.

ڕەوشی ژنانی جیهان لە سەردەمی شۆڕشی پیشەسازییەوە شێوەی چەوساندنەوەیان بەجوانی تا ئەمڕۆ دارێژرا، کۆمەڵەکەمان لەو باوەڕەدایە کە ژنان تەنها لە ژێر سایەی کۆمەڵگایەکی یەکسانی سۆشیالیستدا لە چەوسانەوە ڕزگار ئەبن، خاڵی دوای ئەوە باری ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست‌و گرنگیدانی وڵاتە سەرمایەدارییەکان بەو ناوچەیە بوو هەروەها کۆنگرە لە هۆو ئامانج‌و ئەنجامەکانی شەڕی عێراق‌و ئێرانی کۆڵییەوە.

پاشان کوردستان بە گشتی‌و پارچەکانی تورکیاو ئێران‌و عێراق‌و سوریا هەروەها کورد لە یەکێتی سۆڤیەت‌و لوبنان یەك بە یەك بە درێژی باسکراو بەستراییەوە لەگەڵ تازەترین ڕووداوی ئەمڕۆدا.

لە کۆتایی ڕاپۆرتەکەدا باسی هۆکانی پارچە پارچە بوونی بزووتنەوەی خوێندکاریی کراو بڕیاری زیاتر کارکردن بۆ ئەم مەبەستە پیرۆزە درا، ڕاپۆرتەکە بە گشتی لەلایەن نوێنەرانی کۆنگرەوە بە زۆربەی دەنگ وەرگیرا لەگەڵ ئەو گۆڕانانەی کە لە پاش گفتوگۆیەکی زۆر چەسپێنرابوون. لە پاشاندا ڕاپۆرتی چالاکی ك.ب. گو لقەکان خوێندرایەوەو بە زۆربەی دەنگ وەرگیرا.

ئەوەی شایانی باسە زۆر بڕیاری بە کەڵك بۆ یەکگرتنەوەی ریزەکانی خوێندکاران لە دەرەوەی ولأت دراو زۆر پێشنیارو ئامۆژگاری بە کەڵك بۆ ساڵی نویٚ پێشکەشکرا. لە کۆتاییدا ك.ب. گ هەڵبـژێردراو کۆمیتەیەکی تایبەت بۆ کاری یەکگرتنەوەی ریزەکانی خوێندکاری هەڵبـژێردراو ئینجا بە سروودی نیشتمانیی— ئەی رەقیب— کۆتایی بەکۆنگرە هێنرا.

کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وولأت

— ئەکسا— ١٩٨٦/٨/٢٠

سەرچاوە: دەنگی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی ولأت (ئەکسا) ژمارە/١، ئازاری/١٩٨٧، لاپەڕە/١.

ئەم نووسینە دەکرێت وەك بابەتێکی سەرکەوتوو لە بارەی زمانو رێنووس وەربگیرێت، بە تایبەتیش ئەگەر بەراورد بە چەند نووسینو پارچە نووسینی وەرگێڕدراوو وتار بکرێت کە لەوە دەچێت پێشتر بە زمانێکی تر بیر لە نووسینەکە کراوەتەوە ئینجا بە کوردی داڕێژراوە، ئەمەو لەم نووسینەدا دەتوانرا خۆ لە چەند هەلەی زمانەوانی بە دوور بگیرێت، وەك بەکارهێنانی (وە)و (ولأت) نەك (وولأت) بۆ (وتار)یش بە هەمان شێوە (وتار) راسترە، یان بەکارهێنانی پیتە قاڵبی (دە) نەك (ئە) کە لە چەند شوێنێکی وتاری ئاماژە پێدراودا لە جیاتی (دە) (ئە) بەکارهێنراوە. هەروەها سەبارەت بە هەلەی زمانو رێکخستنی رستەو فەرامۆشکردنی رێزمانو رێنووس ئەم چەند دێرە دەنووسینەوە

"لە سەردەمانێکدا کە ئیمپریالیزمی جیهانی هەموو رامیاریەتی دەوڵەتیو نادەوڵەتی پێشێل دەکا! لە رۆژگارێکدا لە هەر شوێنێکدا بۆی بلویٚ بە خورتی لە باری بابەتی یا نابابەتیدا، بە خەڵەتاندنی پروپاگەندەی رامیاری یا پلانی سەربازیو پارەو پول لە زۆر کاتدا هەموو لەمانە تێکڕا بەکاردێنیٚ. دەکەونە سەرپەرشتی بە پێشەنگی سوپای ئەمریکاییو هاوسەگانی دریٚغی ناکەن لە لێدانو هەوڵدان بۆ گەمارۆدانو هەڵلوشینی هەر بزووتنەوەیەکی دیموکراسیو پێشکەوتنخوازو وە یا سەرکردایەتیکردنی پلانی دژ بە شۆرشو جەماوەر "بە قەڵەمی (لیژنەی بەڕێوەبەری گۆڤاری خوێندکاری کورد) نووسراوەو بریتییە لە وتەی ژمارە/٦، ١٩٨٥.

ئەمە دەق وەڵامـی ئـەو بۆچـوونەی پێـشەوەمان دەداتـەوە، کـە ئـەو نووسـینە بـە عەرەبی نووسراوەو وەرگێڕانی وشە بە وشەی بـۆ کـراوە، یـاخود هـەر لـە بنـەمـادا بـە کوردی بیر نەکراوەتەوە، بەڵام بە کوردی دارێژراوە.

بۆ زمانو رێنووس ئەگەر پلەی بەراورد لە نێوان رۆژنامەگەریـی خوێنـدکارانی کـورد لـە ئـەوروپـا دابنـێین بڵاوکـراوەو گۆڤارەکـانی کۆمەڵـەی خوێنـدکارانی کوردسـتان لـە دەرەوەی وڵات (ئـەکـسا)و گۆڤـاری (خوێنـدکاری کـورد)ی رێکخـراوی خوێنـدکارانی سۆشیالیـستی کـورد (سۆکـسە) بـە کوردییـەکـی رێـکو پێـکو زمانزانانـە نووسـراونو هەوڵیشیان داوە بەیەك رێنووسی دیاریکراو بنووسنو بابەت بڵاو بکەنـەوە، بـەڵام هـیچ کـام لـە رێکخراوەکـان چوارچـێوەیەکـی زمانـەوانییـان نـەبـووە، تـا یـەك رێنووسـی پەیڕەوکراو لە بڵاوکراوەو گۆڤارەکانیاندا پێڕەوی بکەن.

هەواڵ

هەواڵ هەر تەنیا ئەو رووداوە نییە کە لـە کـاتی دارشـتنیدا وەڵامـی پرانـسیپەکـانی چۆنیەتیی دارشتنی هەواڵ بداتەوە، بەڵکو زۆر ئاساییە رووداوێـك بـە وتـار دابرێـژرێتو باری سەرنجی نووسەریش بنووسرێت. بـە کـورتی رۆژنامـە رووداو دەگێڕێتـەوە، بـەڵام لەبەرئەوەی خوێندکارانی کورد لە دەرەوە نەك رۆژنامە (رۆژانە) بەڵکو هەفتەنامـەشـی نەبووە بۆیە ئاستی هەواڵ چ وەك گواستنەوەی رووداو چ وەك دابـەشـکردنی رووبـەری بڵاوکـراوەو گۆڤارەکـان نزمـە، بـۆ چـۆنیەتیـی دارشـتنی هەواڵـەکانیش جیـاوازی لـە رێکخراوێك بۆ رێکخراوێکیتردا زۆرەو تا لە نێوان بڵاوکـراوەو گۆڤـارێکیترداجیـاوازترە، لە هەندێك بڵاوکراوەو گۆڤاردا هونەری هەواڵو کاریگەرییو بایەخی هەواڵ نەزانراوە.

ئـەو هەواڵانـەی کـە رۆژنامـەگـەریـی خوێنـدکارانی کـورد لـە دەرەوەی وڵات بڵاویانکردوونەتەوە زیاتر بریتین لە چالاکیو کۆنگرەی کۆمەڵـە خوێندکارییـەکـان، لـە هەواڵەکاندا شێوازی پەخشان بەسەر دارشـتنەکانـدا دیـارو زاڵـە، بـۆ دەرخـستنی رووی راستی هەواڵەکان وەك بەڵگە چەند هەواڵێك دەگوازینەوە:

یەكەمین خەڵاتی جیهانی بۆ هونەرمەندێكی كورد

لە ماوەی ٢٨/ حوزەیران– ٣٠/ تەموز/١٩٨٧ پێشبڕكێیەكی جیهانی بۆ هونەری هەڵكۆڵین (سمبوزیوم) لە ناوچەی سەردینیای شاری بودوزلوی ئیتاڵیا سازكرا كە تیایە هونەرمەندە گەورەكانی هەڵكۆڵین لە یابان، ئەڵمانیای رۆژئاوا، كەنەدا، شیكاگۆ، ئیتاڵیا، یوگسلافیاو هونەرمەندی كورد فوئاد عەلی بەشدارییان كردبوو، خەڵاتی یەكەمی جیهانی بۆ هونەرمەندی هەڵكۆڵین هونەرمەندی گەورەمان فوئاد عەلی وەریگرت، كە ئەندامی دەستەی كارگێڕی گشتییە لە كۆمەڵەكەماندا، خەڵاتەكەشی لەسەر تابلۆیەك وەرگرت بە ناوی (ئاشتی).

لە كاتێكدا كە پیرۆزبایی گەرم لە دڵەوە لە هونەرمەند دەكەین بۆ داهێنانو سەركەوتنەكەی، وای دەبینین كە هونەرمەندی گەورەمان سەلماندی كە هونەرو هونەرمەندانی كورد بەشێكی دانەبڕاون لە هونەری جیهانی كە خەباتی خۆی تەرخانكردووە لە پێناوی ئاشتیو كێشەكانی مرۆڤایەتیدا.

سەرچاوە: دەنگوباس، ژمارە/٨، لاپەڕە/٣.

سەرنج: ئەو هەواڵە بە زمانی عەرەبی نووسراوەو بلاوكراوەتەوە من بۆ سەر زمانی كوردیم وەرگێڕاوە.

دیداری هاوكاری

لەسەر داخوازی یەكێتیی خوێندكارانی جیهان كۆمەڵەكەمان[٦] بەشداری لە كۆبوونەوەیەكدا كرد كە بۆ شێوازی هاوكاری لەگەڵ رێكخراوە خوێندكاریو گەلە چەوساوەكان لە ماوەی ٣٠–١٩٨٨/١٠/٣١ سازكرابوو، كۆمەڵە كۆمەڵێك پێشنیاری لەو رووەوە پێشكەشكرد.

سەرچاوە: نشره إخباريه، ژمارە/١، كانوونی دووەمی ١٩٨٩، ل/٣.

سەرنج: ئەو هەواڵە بە عەرەبی نووسراوەو بلاوكراوەتەوە من بۆ سەر زمانی كوردیم وەرگێڕاوە.

لە مۆسكۆ پایتەختی ئاشتی

دوازدەمین میهرەجانی لاوانو خوێندكاران ساڵی ١٩٨٥ سازدەكرێت، خوێندكارانی كورد لە ئەوروپا بڕیاری كۆمسمولی لینینی یان بە خۆشحاڵییەوە وەرگرت

کە میهرەجانی دوازدەمینی لاوان لە مۆسکۆ ساڵی ١٩٨٥ بەڕێوەدەچێت،خوێندکارانو لاوانی کورد لە ئەورووپا کار بۆ ئەوە دەکەین کە باشو بەیەکگرتوویی بەشداری لەو رووداوە گرنگە لە ژیانی لاواندا بکەن. سڵاو لە کۆمسمولو سەرکەوتنیش بۆ دوانزدەمینی میهرەجانی لاوان.

سەرچاوە: نشرة إخبارية، ژمارە/١، شوباتی ١٩٨٤ ل/٣.

سەرنج: ئەو هەواڵە بە زمانی عەرەبی نووسراوەو بڵاوکراوەتەوە من وەرمگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی.

کۆنگرەیەکی جیهانی بۆ خوێندکارانی بێگانە لە وڵاتانی سەرمایەداری ئەورووپاییو ئەمریکای باکوور

کۆمەڵەمان بەشداری لە کۆنگرەی جیهانی بۆ خوێندکارانی بێگانە کرد کە لە ٣/٢٠ بۆ ١٩٨٧/٣/٢٢ لە یۆنان بەڕێوەچوو لە ژێر دروشمی (دۆزینەوەی چارەسەری پێویستو چارەسەرکردنی کێشەو گرفتەکانی خوێندکارانی بێگانە لە وڵاتانی سەرمایەداری ئەورووپاییو ئەمریکای لاتین).

نوێنەرمان چەندان جار بەشداری لە گفتوگۆکاندا کرد، چەندان دیداری لەگەڵ رێکخراوە خوێندکارییە هاوڕێو دۆستەکان کردو (١٨) رێکخراوی خوێندکاران یاداشتنامەیەکی هاوکارییان لەگەڵ خەباتی نەتەوەی کوردمان لە پێناوی مافە نەتەوەییە شەرعییەکان ئیمزاکرد.

کۆمەڵەکەمان ئەندامی لیژنەی ئامادەکردنی کۆنگرەبوو.

(Bulletin) KSSE سەرچاوە: ژمارە/٧، حوزەیرانی ١٩٨٧، ل/٦.

سەرنج: ئەو هەواڵە بە زمانی عەرەبی نووسراوەو بڵاوکراوەتەوە من وەرمگێڕاوە بۆ سەر زمانی کوردی.

☒ ناونیشان، مانشێت

لە رۆژنامەدا ناونیشان هەڵێنجراوی ناوەڕۆکی هەواڵو وتارو ریپۆرتاژە، هەڵبژاردنو دانانی ناونیشان بەندە بە زیرەکیو دنیادیدەییو خوێندنەوەو دانەبڕان لەگەڵ پرۆسەکانی گۆڕانکاریو شارەزابوون لە بواری رۆژنامەگەرییو هەبوونی زانیاری سەبارەت بە پێشڤەچوونەکانی ناونیشانو مانشێت. ئەگەرچی کەسی شارەزا لە بواری سیاسەتو خوێندەوارو رۆشنبیر لە بواری رۆژنامەگەریی خوێندکاران لە دەرەوەی

کوردستان کاریان کردووە یاخود چاودێری دەرچوونی بڵاوکراوەو رۆژنامەو گۆڤارەکان بوونە، بەڵام بۆ دانانی ناونیشانو هەڵبژاردنی مانشێت سەلیقەی وردیان بەکارنەهێناوە، تا هەندێك جار هەست دەکرێت بیرکردنەوەو قوڵبوونەوەی تێدا رەچاو نەکراوە، هەروەها دەیان ناونیشان دووبارەو سێ بارە بوونەتەوە کە خوێنەر بۆ بابەتەکان کێش ناکەن تا بیانخوێننەوە:

ئێستا چەند ناونیشانێك دەگوازینەوە:

- کوردستان لەسەر کام ئەستێرەیە؟ (خوێندکاری کورد، ژ /١٠، ئایاری ١٩٨٧، ل/٢)، هی (سۆکسە)یە.
- چاوگێڕانێك لە رۆژنامەو گۆڤاری کوردی کۆن دا (یەکێتی، ژ/٣، ئاداری ١٩٨٤، ل/٧)
- ئافرەتو کۆمەڵ چەند سەرنجێك (تریسکە، ژ/١، ١٩٨٣، ل/١٨)
- بۆ هەمیشەیی لە بیرو ویژدانی گەلە چەوساوەکەتدا دەمێنێتەوە. (دەنگی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان، ژ/١، ئازاری ١٩٨٧، ل/٧)
- مێژوو لە بیری چوو. وێژە خستیە رێی نەمران (کوردستان، ژ/٣، ١٩٨٣، ل/٢٣)
- کۆنگرەی تارانو چارەنووسی گەلی عێراق (هەنگاو، ژ/١١، نیسانی ١٩٨٧)
- بەهاری نەورۆزو ئافرەت، ئاشتیو سەرکەوتن– مانشێت (دەنگ، ساڵی سییەم، ژ/١، ١٩٨٧)
- نەورۆز رۆژی تێکۆشانو راپەڕینە (کۆڵنەدان) ژ/٣، تەمموز، ل/١.
- کوردستانیەت لە نێوان نووسینو کرداردا (پرشنگ، ژ/٢، تەمموزی ١٩٨٥، ل/٤)

بەجارێکیتردا هەڵدانەوەی گۆڤارو رۆژنامەو بڵاوکراوەکان دەتوانرێت ناونیشانی سەرکەوتووو ناسەرکەوتوو ئاماژەیان پێبدرێت.

☒ هونەریتر.. بۆچوونیتر

ئەگەر وردتر لە بواری هونەری رۆژنامەگەریی بڕوانین و وەك كارێكی پراكتیكی خوێندنەوە بۆ تێكستی نێو رۆژنامەو گۆڤارەكان بكەین، دەبینین ئەو هونەرە چوارچێوەیەكی دیاریكراوی بۆ نییەو هەر یەكێك لەو شەش خالەی پێشەوە لقو بەشی لێ دەبێتەوە، بەلاٌم لەبەر ئەوەی كارەكەی ئێمە پەیڕەوی رێبازی وەسفی– مێژوویی كردووە، بۆیە وردكارانەتر درێژەمان بە خوێندنەوەی هونەرەكان نەدا، بۆ نموونە ریپۆرتاژ هونەرێكی زیندووی رۆژنامەگەرییەو رووداوێك بە پەیڕەوكردنی هونەركاریی ئامادەكردن و نووسینی ریپۆرتاژ باس دەكات، بەلاٌم وەك پەراوێزێكی ئەم چەند دێرە، پێویستە ئاماژە بەوە بدەین كە رۆژنامەگەریی خوێندكاران لە دەرەوەی كوردستان گرنگی بە بلاٌوكردنەوەی ریپۆرتاژ نەداوە، وتاریش هونەرێكیتری رۆژنامەگەرییە كە لە رووبەری رۆژنامەگەریی خوێندكاراندا پانتایی باشی بۆ تەرخانكراوە، بەلاٌم زۆربەی وتارەكان وەك هونەرێكی رۆژنامەگەریی دانەڕێژراون و رەچاوی هونەری نووسینی وتار بۆ رۆژنامە نەكراوەو پەخشان بەسەر نووسینەكاندا زالە.

پەراوێزەكانی بەشی دووەم

١. (أ.ف.) كورتكراوەی (ئیحسان فوئاد)ە.
٢. چەندان بلاٌوكراوەیتر بۆ نموونە (نضال الطلبة) دیسانەوە بە دەستخەت نووسراوەتەوە.
٣. (سوكسە)و ksseی پراگ دوو گۆڤاریان هەبووە، بە ناوی (خوێندكاری كورد)، هەروەها لەشێستەكانیش د. جەمال نەبەز لە ئەلمانیا گۆڤارێكی خوێندكارییانەی بە هەمان ناو دەركردووە.
٤. دوای یەكگرتنەكەی سالٌی ١٩٨٨، ناوەكە كراوەتە (نشرة الأخبار)و (دەنگو باس).
٥. (یۆكسی)ش گۆڤارێكی بە هەمان ناو هەبووە.
٦. واتە كۆمەلٌەی خوێندكارانی كوردستان لە دەرەوە(ئەكسا).

بەشی سێیەم

هەڵبژاردەی بابەتەکان
بە گوێرەی هونەرەکانی نووسین

سەرەتا

کارکردن لەسەر دۆکیومێنتو نووسراوی کۆن پێویستی بە ساغکردنەوەی بابەتییانە هەیە تا پرانسیپە زانستییەکان لەدەست نەدرێن، باشترین خاڵی بەڵگەنەویستیش خوێندنەوەو بینینو گواستنەوەو نووسینەوەی ناوەڕۆکو فۆرمی بەڵگەکانە، بۆ لێکۆڵینەوەش لە مێژووی رۆژنامەگەریی کوردی بینینی ئۆرژینالی ئەو رۆژنامەو بڵاوکراوەو گۆڤارانەیە کە بە مەبەستی توێژینەوە کاریان لەسەر دەکرێت، بۆ ئەوەی دوای خوێندنەوەی بابەتەکان گومان لە لایەن خوێنەران نەمێنێ، پێویستە هەم چەند لاپەڕەیەك دەقاودەق وێنەیان لە بەر بگیرێتەوەو بڵاوبکرێنەوە هەم چەند بابەتێك بنووسرێنەوەو بگوازرێنەوە.

ساغکردنەوەی مێژووی رۆژنامەگەریی خوێندکارانی کورد لە دەرەوەی کوردستان پێویستی بە بەڵگەی زیاترە لە پێناوی دەولەمەندکردنی بابەتەکەو لابردنی گومانی خوێنەران، بۆیە پێم گونجاو بوو کە کۆمەڵێك بابەت لە بوارەکانی هەواڵ، وتار، ئەدەب، هونەر، فۆلکلۆرو کەلەپوور، مێژوو، دەقاو دەق بنووسمەوە تەنیا لە چەند شوێنێکدا سووکە دەستکارییەکی رێنووسەکانم کردووە، زیاتریش بۆ باش درککردن بووە بەچەند وشەیەك بە تایبەتیش لە کاتی دانانی سەرو بۆرو ژێردا.

بە خوێندنەوەی بابەتە گوازراوەکان دەکرێت خوێنەران زانیاری فرەترو وردتر لەمەڕ چالاکییەکانو بارودۆخی ئەوساو کاری پیشەیی خوێندکاران پەیدا بکەن، هەروەها دەتوانرێت لە ئاستی هونەریی رۆژنامەگەریی کوردی لە هەندەرانیش بگەن.

❖ **هەواڵ**

ئەم هەواڵانە دەقاودەق لە باری دارشتنو شێوازدا دەگوازینەوەو دەنووسینەوە، هەواڵەکان بریتین لە چەند دێرو لاپەڕەیەك لە مێژووی نەتەوەکەمان، دەکرێت چ وەك مێژوو، سەرچاوە، زانیاری، سوودیان لێوەربگیرێت، هەواڵەکان تەنیا لەیەك گۆڤار یاخود بڵاوکراوە وەرنەگیراون بەڵکو سەرچاوەی گواستنەوەیان جیاوازە،جیاواز لە ساڵو رێکخراوو ژمارەی بڵاوکراوەکاندا.

له چالاکی لقەکانی کۆمەڵە

- لە ژێر دروشمی (یەکیەتی بزووتنەوەی خوێندکارانی پێشکەوتووی کورد خزمەتە بۆ خەباتی میللەتی کوردو هەموو ئاواتەکانی) کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لقی یەکیەتیی سۆڤیەت کۆنگرەی ساڵانەی بەست.
- لقی کۆمەڵەکەمان لە یەکیەتیی سۆڤیەت محازەرەیەکی بە ناوی (مەسەلەی کورد لە نووسراوەکانی رۆژهەڵاتزانەکانی)دا.
- سییەمین بڵاوکراوەی لقەکەمان هەر لە یەکیەتیی سۆڤیەت بۆ بیرەوەری کۆچ کردنی شاعیری پێشکەوتنخواز مامۆستا گۆران تەرخان کرا.
- لقی کۆمەڵەکەمان لە بولگاریا لە رۆژی پاڵپشت کردن لەگەڵ خەباتی میللەتی فەلەستینی بەشداربوو.
- هەروەها لقی بولگاریا بەشداری کرد لە پێشبڕکێی گۆرانیی سیاسی سرودێکی کوردی پێشکەش کرد، توانی سەرنجی گشت جەماوەرە ئامادەبووەکان راکێشێ.
- لقەکەمان لە ئیتالیا بەیاننامەیەکی ناڕەزایی بڵاوکردەوە بەهۆی ناسۆری ژیانی کوردەکانی ئێران.
- لقەکەمان لە ئیتالیا هەروەها پوستەرێکی چاپ کرد دەربارەی خەباتی گەلی کورد.
- بەشدار بوونی لقەکەمان لە ئیتالیا لە ئاهەنگی رۆژنامەی (یۆنیتا).
- لقی ئیتالیا هەروەها لەگەڵ یەکیەتیی نووسەرانو هونەرمەندانی عێراق ئێوارەیەکیان گرت لەگەڵ شیعری شاعیری لاو عەبدوڵڵا پەشێو.
- لقی چیکۆسلۆڤاکیا بەیانێکی دەرکرد بە بۆنەی یادی (٣٣) ساڵەی لە سێدارەدانی شەهیدانی میللەتی کورد (عیزەتو خیراللەو قودسیو خۆشناو).
- هەروەها لقی چیکۆسلۆڤاکیا بەیانێکی تری بە بۆنەی جەژنی نەورۆزی پیرۆزەوە دەرکرد.
- هەمان لق ژمارەیەك لە گۆڤاری (دەنگی کوردستان)ی دەرکرد بە بۆنەی رۆژی منالآنی جیهان.

سەرچاوە: (ksse) ژمارە/٢، مانگی ١١/١٩٨١، ل/٢. [1]

چالاکییەکانمان لە بواری لیژنەی هەماهەنگیی نێوان کۆمەڵەکەمان و AKSA [٢]

- ئاهەنگێڕان بە بۆنەی جەژنی نەتەوەیی کورد، جەژنی نەورۆز بەم شێوەیە:

١. بڵاوکردنەوەی بەیاننامەیەکی هاوبەش لەگەڵ کۆمەڵەی خوێندکارانی عێراق.

٢. گەشتێك بە هەمان بۆنە کە چالاکیی هونەریو راگەیاندنی تێدا پێشکەشکرا.

٣. دەرکردنی بڵاوکراوەی (نەورۆز) کە پێك هاتبوو لە چەندان بابەتی هەمە ڕەنگ.

- بەشداریکردن لە ئاهەنگی یادی (٤٨) ساڵەی دامەزراندنی حزبی شیوعی عێراقی بەم شێوەیە:

١. ناردنی بروسکە نامەیەك بەو بۆنەیەوە کە تیایدا باس لە خەباتی حزبی شیوعی کرا، بە تایبەتیش ئەوەی پەیوەندی بە کێشەی نەتەوەیی کوردمانەوە لە عێراقدا هەیە.

٢. پێشکەشکردنی گۆرانیو هەڵپەرکێی کوردی کە بووە جێگای رەزامەندی ئامادەبووان.

٣. بەشداربوون لە ئاهەنگی رۆژی خاكو پێشکەشکردنی بروسکەو هەڵپەرکێی کوردی.

سەرچاوە: بانگی کوردستان، ژمارە/٢، تەمووزی ١٩٨٢، ل/١٣.

کۆنگرەیەکی جیهانی دەربارەی کورد

لە١٢–١٤/١٠/١٩٨٣، پەیمانگای لێکۆڵینەوە بۆ میللەتانی چەوساوە (RIOP) لە ئەمستەردام– هۆڵەندا کۆنگرەیەکی سازکرد دەربارەی (رۆڵی لایەنە کولتوورییەکان لە خەباتی رزگاریخوازیی گەلی کورددا) ئەوانەی ئەم کۆنگرەیان رێکخست بریتی بوون لە دکتۆر پیتەر ئیدەنبرۆگ دامەزرێنەری پەیمانگاکەو یارمەتیدەرەکەی پێر ڤالێن لەگەڵ بەڕێز فوئاد محەمەد حوسەین (ئەندامی کۆمیتەی بەڕێوەبەرێتی گشتی ئەکسا کە سەرۆکی کۆنگرەکە بوو).

بۆ ئەم مەبەستەش هەڵسان بە دەعوەتکردنی رۆشنبیرانی سیاسی کوردو ئەورووپی ئەمە یەکەم کۆنگرە بوو لە ئەورووپا کە شێوەیەکی زانستی گرتبووەبەر سەبارەت بەمەسەلەی کورد.

لـه دوو رۆژی یـەکـەمـدا، دکتـۆر عـصمەت شـەریف فـانلی، هـەژیـری تـەیموریـان (رۆژنامەنووس لە رۆژنامەی تـایمزی لەنـدەنیو کارمەنـد لـە ئێستگەی bbc)، دکتـۆر کمال فوئاد، دکتۆر مەجید جافر، دکتۆر گەرارد چاڵند (لە فرەنسا هاتبوو)، پرۆفیسۆر فرانکۆیس هۆوتارد سەبارەت بە مەسەلەی کورد قسەیان کرد، دوابەدوای هەر راپۆرتێك گفتوگۆو لێکۆڵینەوەیەکی زۆری لە سەر ئەکرا لـە لایـەن ئامادەبووانـەوە (کوردەکـان، هۆڵەندییەکانو ئەوانەی لە وڵاتانی ئەوروپاوە هاتبوون).

لە سێیەمین رۆژدا دکتۆر عەبدولڕەحمان قاسملۆ ئامـادەبوو، دەربـارەی بـارو زروف ناوچـە رزگارکراوەکـانی کوردسـتانی ئێـران قـسەی کـرد. لـە هـەمـان کـاتی کـۆنگرەدا ئێـوارەی کولتـووری کـوردی دەسـتی پـێ کـرد بـە پێشکەشـکردنی ئاهـەنگو ئـاوازی کوردی، خوێندنەوەی شیعر، پیشاندانی هەردوو فیلمی یولماز گونای: یۆڵ، سۆرو.(٣)

سەرچاوە: دەنگی خوێندکارانی کوردستان، ژمارە/١–٢، نۆڤەمبەرو دیسەمبەری ١٩٨٣، ل/١.

هەواڵێك

باڵوێزخانەی رژێمی عەفلەقی لە پایتەختی رۆمانیا هەستا بـە کێشانی پـەساپۆرتی زیاتر لە (٤٠٠) قوتابی لایەنگرانی رژێـم، ئـەویـش لـە ئـەنجـامی وەڵام نـەدانـەوەی ئـەو قوتابیانە بۆ بانگەوازی باڵوێزخانە کە داوای وازهێنان لەخوێنـدنو گەڕانـەوە بـۆ عێـراق بۆ بەشداری کردن لە قادسیەی رسواکراو...

سەرچاوە: یەکێتی، ژمارە/٣، ئاداری ١٩٨٤، ل/١٧.

خۆپیشاندانێکی هاوکاری لەگەڵ گەلەکەمان

لە یەکێك لە سەرماترین رۆژ کە شـاری لنـدن ٤٠ سـاڵە بـەخۆیـەوە نـەدیـوە، وە لـە رۆژی ٨ی شباگ وە بە بۆنەی تێپەڕبوونی ٢٣ ساڵ بەسەر کودەتا فاشـیەکـەی ١٩٦٣، کـادری (کۆمیتـەی دژی قەلاچـۆکردن وە بـۆ مـافی دیمـوکراتی لـەعێراق) ، هـەسـتا بـە رێکخستنی خۆپیشاندانێکی زۆر سەرکـەتـوو کـە زیـاتر لـە (٦٠٠) کـەس لـە نوێنـەرانـی نقاباتی بریگانی وە قوتابیان وە لاوان وە ئافرەتان وە رێکخراوە پێشکەوتوخوازەکـان خۆیان وە درووشمەکانیان کۆبونەوە لـە هایـدپارك وە بـە نـاو جادەکـانی لنـدن بـەرەو سەفارەتی بەعسی فاشی وە بۆ ریسواکردنی تاوانە دڕندانەکـانی ئـەم رژێمـە خوێناویـە

وە پاڵپشتی تێکۆشانی میللەتی عێراق بۆ روخاندنی ئەم رژێمە وە هێنانەدی سیستمێکی دیموکراتی کە گەلی کورد تیایا ئۆتۆنۆمی بەدی ئەهێنێت، خۆ پیشاندانەکە نزیکەی ٤ سەعاتی خایاند.

سەرچاوە: کۆڵنەدان، ژمارە/٤، مارتی ١٩٨٦، ل/١.

لە چالاکیەکانی یەکێتیمان لە ساڵی رابوردوودا

١. لە ١٩٨٤/٧/١٤ شەوێکی ئاهەنگێکی کوردیمان گێڕا بە بۆنەی تێپەڕبوونی دوو ساڵ بەسەر دامەزراندنی یەکێتیەکەماندا، کە پێکهاتبوو لە شانۆگەری دەرویشەکان بە دوای راستیدا دەگەڕێن، لە نووسینی مصگفی حلاج، وەرگێڕانی مامۆستا مەحمود[٤]، لەگەڵ چەند گۆرانیو مۆسیقای کوردیو تورکیو فارسی.

٢. لە ١٩٨٤/٩/١٢ سیمینارێکمان گێڕا بە ناوی خەباتی نەتەوەییو چینایەتی کە زیاد لە پێنج سەعاتی خایاند.

سەرچاوە: دەنگی خوێندکارانو لاوان، ژمارە/٢، بەفرانباری ١٩٨٥، ل/٣.

❖ وتار

بۆ ئەوەی لە ئاستی وتارەکانو ئامانجی کاری بڵاوکراوەو گۆڤارەکان بگەینو بەرنامەی کاروبارەکانیان چۆن بەرێوەبردووەو ئەو قەڵەمانەی وتارەکانیان نووسیوە چۆن سوودیان لە هونەری رۆژنامەگەریی، نووسینی وتار وەرگرتووە، چەند سەروتارێك دەنووسینەوە:

وتاری پرشنگ

لە کاتێکدا گەلی کوردمان لە هەموو مافێکی زانیاریو نەتەوایەتی بێ بەشە ، سەرەڕای ئەوەش تەنیا لەبەر ئەوەی داوای کەمترین مافی زانیاریو نەتەوایەتیی خۆی ئەکات، بەرەنگاری هێرشێکی دڕندانە ئەبێت کە ماڵو دێهاتی تیا وێران ئەکرێنو ئافرەتو منداڵی ساواو پیرو لاوی تیا ئەکوژرێنو دەربەدەر ئەکرێن، کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا، کە هەمیشە سەربازێکی دڵسۆز بووە لە پێناوی چاکەو سوودی گەلو نیشتمانی خۆشەویستمانا، خۆی بە بەختیار ئەزانێت کە یەکەم ژمارەی گۆڤاری (پرشنگ) بخاتە بەرچاوی خوێنەرانی بەڕێز بە نیازی پرکردنەوەی نەختێك

لەو بۆشاییە گەورەیەی ئەمڕۆ لە جیهانی نووسینو بڵاوکردنەوەی کوردیدا بەرچاو ئەکەوێت.

گۆڤاری (پڕشنگ) لە کاتێکدا دەرئەچێت کە لەسەرتاسەری کوردستان ڕێگای دەرچوونی تاکە یەك ڕۆژنامە یا گۆڤار یا هەر جۆرە نوسراوێك بە زمانی کوردی بەربەرست کراوە. نوسراوی کوردی مەگەر تەنیا لەو بڵاوکراوانەدا بەرچاو بکەوێت کە جاروبار لە لایەن ڕێکخراوە سیاسیەکانەوە دەرئەچن کە ئەوانیش بە زۆری هەر لە بارەی سیاسەتەوە ئەدوێنو تینوێتی گەلەکەمان لە رووی وێژەو زانستیەوە ناشکێنن، بۆیە کۆمەڵە دەرکردنی گۆڤارێکی وێژەیی زانستیو کۆمەڵایەتی وەکوو گۆڤاری (پڕشنگ) نەك تەنیا بە کەڵكو سوودمەند بەڵکو بۆ زۆر پێویستو بە ئەرکێکی پیرۆزی سەرشانی خۆی ئەزانێت.

بێ گومان خوێنەرانی بەڕێز گەلێك کەمو کوڕی لەم ژمارەیەدا ئەبینن چ لە رووی شێوەی چاپکردنەوە چ لە رووی کەمی وتارەکانەوە چ لە رووی هەڵەی زمانو نووسینەوە. هۆی ئەم هەڵەو کەمو کوڕییانەش ئەگەڕێتەوە بۆ: یەکەم– چونکە کۆمەڵە ئۆرگانێکی چاپکردنی خێرای نییە، دووەم– سەرەڕای گەلێك دووبارەکردنەوە بێجگە لە وتارەکانی ئەم ژمارەیە هیچ وتارێکی کەمان پێ نەگەیشتووە، سییەم– وتارەکانمان چۆن بۆ هاتووە، بێ هیچ دەسکارییەك لە شێوەی نووسینی وشەکانو داڕشتنی رستەکانیا کە بە لای ئێمەوە گەلێك هەڵەی تێدایە وا چاپمان کردوون، چوارەم– بێ دەرامەتی کۆمەڵە، کە گەیشتۆتە رادەیەکی ئەوتۆ، نەك تەنیا دەرکردنی گۆڤارێك بەڵکو هەتا دەرکردنی بەیانێکمان بە لاوە ئەرکێکی زۆر گرانە. جا لەبەر ئەم هۆیانەو گەلێکیتر هیوامان وایە خوێنەرە بەڕێزەکان زۆر تانووتمان تێ نەگرنو ئێمەش ئەو مافە ئەدەین بە خۆمان کە داوایان لێ بکەین ئەوانیش لەگەڵمانا هەوڵ بدەن بۆ نەهێشتنی ئەم کەمو کووڕییانە بە نووسینو ناردنی وتارو چیرۆكو شیعر بۆمانو خۆخەریك کردن لەگەڵیانا تا لە رووی بەکارهێنانی وشەکانو داڕشتنی رستەکانەوە کەمتر هەڵەی زمانو نووسینی تێدا بێتو لەگەڵمانا هەوڵ بدەن بۆ زاڵ بوون بەسەر تەنگوچەڵەمەی کەم دراوی کۆمەڵەدا کە تا رادەیەکی زۆر جوانکردنی شێوەی چاپکردنی کۆمەڵەی لەسەر وەستاوە.

هەرچۆنێك بێت وا ژمارەی یەكەمی گۆڤارەكەمان ئەخەینە پێش چاو، هیوامان وایە ئەوەندەی پێ نەچێ ژمارەی دووەمی لە دوا بێت لەبەرگێكی رەنگینترو ناوەرۆكێكی رازاوەترو دەولەمەندترا، ئەوەش ئەوەندەی ئێمە لەسەر كۆششی ئێوە وەستاوە. هیچ پێشی ناوێ لەسەر گرنگی دەرچونی ئەم گۆڤارەو پێویستی گەشەپێدانی بە تایبەتی لەم رۆژەرەشەدا كە گەلەكەمانی پیا تێئەپەڕێ زیاتر بنووسین چونكە ئەم گرنگیو پێویستە لای هەموو كوردێكی هوشیارو دڵسۆز روونو ئاشكرایە. ئیتر خۆتانو شیرتان.

دەستەی نووسەران

حوزەیران/ ١٩٦٦

سەرچاوە: پرشنگ، ژمارە/١، ساڵی/١، حوزەیرانی ١٩٦٦.

وتەی ژمارە

دۆزی (قضیة)ی یەكگرتنی جووڵانەوەی خوێندكارانو لاوان لە ئەوروپا دۆزێكی گرنگە، بە تایبەتی لەو قۆناغە مێژووییە ناسكەی كە جووڵانەوەی نیشتمانی كوردستانی پێیدا تێپەڕ دەبێت، هەروەها لەوكاتەی كە ئیمپریالیستو كۆلۆنیالیست هێرشی توندی خۆیان دەكەنە سەر كوردستانو میللەتی رۆژهەڵاتی ناوەڕاست.

هەر لە سەردەمی هەرەسهێنانی جووڵانەوەی كوردی لە ساڵی ١٩٧٥ لە كوردستانی خوارو، جووڵانەوەی خوێندكاران تووشی پارچە پارچە بوونو لێكترازانی ئەندامانی هات. چەند ساڵێكە بۆ یەكگرتنەوەی ئەم جووڵانەوەیە هەوڵێكی زۆری بۆ دەدرێ، تا لە ساڵی رابردوودا كۆنگرەی یەكێتی چەند كۆمەڵەی كوردیو كوردستانی بەسترا، هەر لە ئەنجامی ئەم كۆنگرەیەدا یەكێتیی خوێندكارانو لاوان لە ئەوروپا سازكرا.

بە راستی پێكهێنانی یەكێتیەكی ئاوا هەنگاوێكی مەزنو شۆڕشگێڕانەیە هەر لە ناویدا گەلێك هێزی كوردستانی بەشدارن گومان لەوەدا نەماوە كە یەكێتیمان بنكەیە بۆ یەكێتیی گشتی.

بە بیروڕای ئێمەدا یەكگرتنی كۆمەڵەی كوردیو كوردستانی لە ئەوروپا گەلێك پێویستو گرنگە بۆ خورت كردنی تێكۆشانیان بۆ دەستگیركردنی مافی چارەنووسو دامەزراندنی وڵاتێكی سەربەخۆ.

دوای دیتنو وەرگرتنو ستاندنێکی زۆری نێوان یەکێتیمانو کۆمەڵەی کوردی لە سوێد– بڕیارماندا کۆنگرەی یەکێتی لە شاری بەرلینی رۆژئاوا لەسەر ئەم بنچینانەی خوارەوە ببەسترێ:

- یەکێتی کۆمەڵەیەکی سیندکاتی– دیموکراتی– سەربەخۆ– کوردستانی– پێشکەوتنخوازە.
- تێکۆشان بۆ ستاندنی مافی چارەنووس لە هەر چوار پارچەی کوردستانو دامەزراندنی وڵاتێکی سەربەخۆو دیموکراتی پێشکەوتنخواز.
- کوردستان وڵاتێکی کۆلۆنیاڵ کراوە.
- بەرگری کردن لە مەسەلەی گەلی کورد لە هەر چوار پارچەی کوردستانو خەبات کردن دژی چەوساندنەوەی کۆلۆنیالی کە کوردستانیان بەش بەش کردوە.
- یەکێتی نابێ سەر بە هیچ پارتێکی سیاسی بێ.
- ئێمە مەترسی لە شەڕی براکوژی نێوان تەوژمو لایەنەکانی جووڵانەوەی کوردیدا دەبینین، وە بە بەرژەوەندی دوژمنانی گەلی کوردی دەزانین، زیانێکی گەورە دەگەیەنێتە دۆزی کوردستان، بە توندی دژی ئەم جۆرە شەڕە دەوەستینو داوای پێکهێنانی یەکێتیو بەرەیەکی فراوان لە نێوان هێزەکانی کوردستان دەکەین.
- بەهێزکردنی پێوەندی تێکۆشان لە نێوان خوێندکارانو لاوانو کارگەرانی کوردستان، هەوڵدان بۆ چارەسەرکردنی تەنگو چەڵەمەیان، هەروەها روونکردنەوەی گرنگی خوێندن کەوا لە تێکۆشانی نیشتمانی کەمتر نییە، بەڵکو تەواوکەرێتی، پێویستە خوێندکاران لێکۆڵینەوەی زانستی خۆیان بە کۆمەڵگای کوردەوارییەوە ببەستن.
- هەر لقێك لەو وڵاتەی کە لێیەتی مافی ئەوەی هەیە هاوکاری یا فیدراسیۆن لەگەڵ کۆمەڵەی کوردی دیکەدا بکات.
- پێشنیار دەکەین بەشدار بوون لە کۆنگرەدا بە نوێنەرایەتی بێت.
- هاواری گشت رێکخراوانی سیندکاتی کوردستانی دەکەین بۆ خۆلێك نزیك کردنەوە، بە لایەنی کەمەوە کۆمیتەیەکی هاوکاری لە نێو خۆیاندا پێك بهێنن.

بژی یەکێتی جووڵانەوەی خوێندکارانو لاوانی کوردستانی شۆڕشگێڕ لە ئەوروپا.

سەرچاوە: کوردستان، گۆڤاری یەکێتی خوێندکارانو لاوانی کوردستانە لە ئەوروپا، ژمارە/ ٢، ئابی/ ١٩٨٣،لاپەرە/ ٨٠

ئەم ساڵیش وەك هەموو ساڵێ، کۆمەڵەکەمان کۆنگرەی گرت، زیاتر لە سێ رۆژ لێدوانو لێکۆڵینەوەی گرنگ سەبارەت بە (باری سیاسی ئێستای کوردستانو ناوچەکەو جیهانو پەیوەندیان بەسەرجەمی خەباتو شۆڕشی گەلە قارەمانەکەمانەوە، سەبارەت

به ئەركو خەباتی ئیمڕۆی كۆمەڵەكەمان، وەك بەشێكی گرنگو نەپچڕاو لە خەباتی ڕەوای رزگاریخوازیی گەلەكەمان، بە تایبەتی لەم كاتەدا، كە ناوچەی رۆژهەلاتی ناوەڕاست لە گۆڕانێكی بەهێزدایەو، رۆڵێكی یەكجار گرنگ لە شۆڕشەكەماندا دەگێڕێت) كرا.

یەكێك لەو خاڵە زۆر بە نرخانەی كۆنگرەمان بایەخی پێدا، هەوڵدان بۆ دەركردنو بەردەوام بوونو پەرەپێدانی گۆڤاری دەنگی خوێندكارانی كوردستان لە دەرەوەی وڵات بوو، بەجۆرێ كە بتوانێ جێی خۆی لە ناو خوێندكاراندا بكاتەوەو ببێتە یەكێك لەو سەرچاوە باوەڕپێكراوانەی خەباتی گەلەكەمانو هەواڵەكانی رابگەیەنێتو ببێتە سەرچاوەیەكی رۆشنبیریو لێكۆڵینەوەی باری سیاسی، ئابووری، كولتووری، كۆمەلایەتی گەلی كوردستانو بلاوكردنەوەی بیروڕای پێشكەوتنخوازو بەرپەرچدانەوەی هەموو جۆرە بیروڕایەكی كۆنەپەرستانەو ناسیونالیستی تەسك بێ.
ئێمە هەوڵ ئەدەین كە لە رێبازی كۆمەڵەمان بە وردی بكۆڵینەوە لە بارەی داڕشتنی بناغەی یەكیەتیو هاوكاری هەموو خوێندكارانی كوردستان لە دەرەوەی وڵات لەسەر بنچینەی پرنسیپە سەرەكییەكان (پێشكەوتنخوازی، كوردستانی، دیموكراتی، سەربەخۆیی).

دڵسۆزانە هەموو ئەو بیروڕا بەكەڵكانە بلاوئەكەینەوە كە ئەبنە یارمەتیدەری لە یەك نزیك بوونەوەی هێزە سیاسیە پێشكەوتنخوازەكانی كوردستان. وە هاوكاری كۆمەڵەكەمان لە هەموو روویەكەوە دووپات ئەكەینەوە بۆ هەموو پارتو رێكخراوە كوردستانییە پێشكەوتنخوازەكان بە بێ جیاوازیو لەسەر بناغەی (تێكەلاو نەبوونە ئیشوكاری یەك).

بێگومان ئەم كارانەش هەوڵدانو ئیشی زۆریان ئەوێت، كە دەستەی نووسەران بە تەنیا ناتوانێ جێ بەجێیان بكاتو ئەكەوێتە سەرشانی گشت لایەكمان، زۆر بە دەگمەن یەكێك هەولی دابێ بەشێكی بچووك وەك (نووسین) یاخود ناردنی (هەواڵێك)ی خستبێتە ئەستۆی،سەرەڕای ئەوەش گلەیی زۆر لە باش دەرنەچونی گۆڤارەكە یان دواكەوتنی ئەكرێت، بەهەر جۆرێ بێ گۆڤار گەلێ گرنگە بەلام توانای دەركردنی زۆر گرنگترە، ئەویش مەحالە بێ هاوكاری گشت لایەك.
دەستەی نووسەران

سەرچاوە: دەنگی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات، ژمارە/١-٢، نۆڤەمبەرو دیسەمبەری ١٩٨٣، لاپەڕە/١.

بە ڕاگرتنی شەڕی عێراقو ئێران شەڕ لە کوردستان گەرم بوو

ئاخریەکەی شەڕی عێراقو ئێران ڕاگیرا، بەداخەوە ئێمە نەمانتوانی سوود لە دەرفەتی نێزیکەی هەشت ساڵانی ئەو شەڕە وەربگرین، بزووتنەوەو شۆڕشەکەمان لە پەراوێزی شەڕەکە بەلاتر بەرین، چ وەك تەرەفێکی موعادەلەی خۆرهەڵاتی نێوەڕاستو چ وەکو ئەوەی خۆمان بخستایە سەر بارێ کە کۆمەڵگەی نێو دەوڵەتیو عێراقو ئێرانو دەلاڵانی (شەڕ ڕاگر) حسێبیان بۆ شەڕی کوردستانو عێراقو شۆڕشەکەمان بکردایە.

کەچی ڕژێمی ئیستعماری ئیستیگانی عیراقی ڕاگرتنی شەڕەکەی لە یەکەم ڕۆژەوە قۆستۆتەوەو بە هەموو هێزیو بە چەکی کیمیاویو تەقلیدییەوە پەلاماری کوردستانو بنکەو مەڵبەندەکانی پێشمەرگەی کوردستانی داوە، کە دەیانو سەدان هەزار کوردیان بەم دیواو دیوی سنوردا ئاوارە کردووەو سەدانو هەزاران شەهیدو برینداری کیمیاویان بە بەرچاوی هەموو دنیاوە، لەگەڵ بێ پشتیوانەکەمان خەسارداوە. کارەساتو میحنەتێ بەسەر گەلەکەماندا دێنێ نوسخەیەکی نوێترو دڕندانەتری ئەوەیە بەسەر (ئەرمەنی)و (جوولەکە) دا هێنراوە، جیاوازییەکی هەبێ ئەوەیە لە کارەساتی (ئەرمەنی)و (جوولەکە) دا کەمو زۆر دەوڵەتو دەزگاو ڕێکخراوی نێودەوڵەتیو دنیا هەبوون،بە جۆرێ لە جۆرەکان پشتگیریو کۆمەکیان پێ کردوونو کەم تا کورتێ بۆیان قەرەبوو کردوونەتەوە، ئەوە تەنیا چاوی پێشکەوتووو ئاشتیخوازە بێ شەرەفەکانی دنیا لە ئاستماندا نابینیێو پترۆڵێو دۆلار کوێری کردوونو هەراجی بیروباوەڕو دروشمە درۆزنانەکانیان پرکردوونو گوێی خۆراوای بە درۆی دیموکراسیو ئازادیی مافی مرۆڤی ڕوو ڕەشو نامەردی لە ئاستماندا تەپاندووە،ئینسانیەتی درۆزنو ڕواڵەت گەشو ناوەڕۆك چڵکن بیانەویێو نەیانەویێ بەشداریی ئەو تاوانە بێ سابیقەیەی بەعسیانی داگیرکەرن.

لێرەوە با خەڵکی کورد، دەبێ وەك ڕێخکراوو پارتە سیاسیو کۆمەڵەو دەزگا پیشەییەکانی وەك تاکە تاکەو بە کۆمەڵێو دەستە جەمعی ڕاپەڕنو چوارچێوە سواوە تەقلیدییەکەی خەبات بشکێنن، بەوەی دەکرێ چاوو گوێی کوێرو کەڕی ئەم دنیایە

بەسەر کارەساتی گەلەکەماندا بکەنەوە، بەوەی دەکرێو دەستی پێیدا رادەگات بۆ تۆڵەی پیرۆز، تۆڵەی شەرافەت لەو داگیرکەرو هاوکارو بەرژەوەندیانەی هەیانە بکرێتەوە.. ئێمە دڵنیاین لەوەی نەتەوەکەمان بەسەر ئەم کۆسپەشدا زاڵ دەبێت هەروەك لە مێژووییدا بەسەر دەیان کۆسپی وادا زاڵ بووە، لەم کارەساتە گەورەیە ئەوەی دەستکەوتی ئێمەی کورد بێ ئەوەیە:

١. ئەو کیانە ئیستعماریانەی کوردستانیان زەوت کردووە دواکەوتووترینو درندەترین رژێمی ئیستیعماریانەی سەردەمن. ئەوانە داگیرکەرانی کوردستانن‌و دەبێ خەباتی گەلی کورد بۆ هەڵتەکاندنو لەبەین بردنی ئەو کیانە سیاسییە ئیستیعماریانە بێت.
٢. ئیستیعماری ئیستیگانی عیراقی درندەترین شێوەی ئیستیعماری کۆنو نوییە، عیراق بەکیانو ئاڵا،سنوورو بوونێکی هەیەتی دژو دوژمن بە کوردەو هەرگیز ئێمە ناتوانین لە هیچ بارێکدا لە چوارچێوەیەکی وادا هەڵبکەین.
٣. هەموو دەنگو رەنگێکی عیراقچێتی لە ژێر هەر ناوو دروشمێکدا بێت ریسواکەینو مەسەلەکەمان وەکو مەسەلەی نەتەوەیەکی بن دەستو داگیرکراوو ئیستیعمارکراو بخەینە رووو مامەڵەی لەگەڵدا بکەین.
٤. بەتەمای کەس نەبینو بە دروشمو بانگەشەی سەوزو سوورو زەردو چڵکنی کەس بڕوا نەکەین. کەی پترۆڵو دۆلاری دزراوی کوردستان کەوتەوە بن دەستی خۆمان ئەوانەی کە ئیمرۆ درزێ بەروماندا ناکەنەوە، وەك سەگ بۆ ئێسك لەبەر دەرگاماندا هەڵدەتووتێن!
٥. رۆژی ئەوە هاتووە بیری جدیو کوردانە لە پاشەڕۆژی خۆمانو نەتەوەکەمان بکەینەوە، هەمووان هەرچی هەینونین، سەر بەهەر بیرو ئایدۆلۆجیەتو فەلسەفەو جیهان بینینیە بۆ سوودو بەرژەوەندیی نەتەوەکەمان دەست بەکاربین (پێش ئەوەی هەر شتێ بین، باکوردبین بۆ کوردبین)..
٦. ئەورۆژە سەختانەش لەبیر نەکەین!...

دەستەی نووسەران

سەرچاوە: خوێندکاری کورد، ژمارە/١٢/، ئەیلولی ١٩٨٨، لاپەڕە/٢.

بزووتنەوەی خوێندکاران وەك هەر بزووتنەوەیەکی تری جەماوەی، لەگەڵ رووداوە رامیاریو کۆمەلایەتییەکانی کۆمەڵدا وا لە گۆڕانو گەشەکردندا. بزووتنەوەی خوێندکارانی کوردستانیش وەك هەر بزووتنەوەیەکی تری خوێندکاری رۆڵێکی کاریگەری بینیوەو ئەبینێ لە توندو تیژکردنی پێشکەوتنو گەشەکردنی کۆمەڵدا لە وولاتەکەماندا.

کێشەی نەتەوایەتی ئەمرۆی گەلەکەمان پتر لە هەر کاتێکی پێشوو گۆڕانی بەخۆیەوە بینیوەو ئەبینێ،لە لایەك پێشکەوتنی خەباتی چینایەتیو بە ئاگابوونی چینە چەوساوەکانی گەلو لەلایەکی دیکەوە یەکگرتنی بورژوازی کورد لە یەکخستنی بەرنامەیاندا بۆ چەواشەکردنی ئەو بزووتنەوە جەماوەریەو بەکارهێنانی بۆ گەیشتن بە بەرژەوەندیە تایبەتیەکانی خۆیانو گەورەکانیان بە گەرم کردنی گۆڕەپانی خەبات بەشەرێکی ناڕاستو سەر لێ شێوانی دانیشتوان تا بتوانن بە زۆرەملێ بەرنامەی خۆیان بسەپێنن بەسەر خەڵکیدا.

بۆیە بزووتنەوەی خوێندکاری گەلەکەمان ئەمرۆ لەهەر کاتێك پتر پێویستی بەیەکگرتنو پەرەپێدانی خەباتی هەیە بۆ روون کردنەوەی راستیو چونە گژی بەرنامەو نەخشەکانی بورژوازیداو رۆڵی خۆی ببینی لە پێشخستنی خەباتی چینایەتی چینە چەوساوەکانی گەلەکەمانداو ئەرکی سەرشانی خۆی بە جێ بهێنی لە خەباتی دژ بەئیمپریالیزمو کۆنەپەرستدا کە تەنها رێگای رزگاری گەلەکەمانە لە چەوسانەوەو ستەمو رزگاری وڵاتەکەمان لە دەستی رژێمی فاشی بەعسو هێنانە سەرکاری رژێمێکی گەلیو بنیاتنانی سۆشیالیزمو شادبوون بە ژیانێکی یەکسانو ئاسایش لە وڵاتەکەمانداو گەیشتنی گەلی کوردمان بە مافی چارەنووسی خۆی.

سەرچاوە: هەنگاو، ژمارە/ ١١، نیسانی ١٩٨٧، لاپەڕە/١.

یادی ٣٠ ساڵەی دامەزراندنی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا

لەگەڵ گەرمەی خەباتی رەوای میللەتی کورد بۆ بەدی هێنانی ژیانێکی سەربەستو کامەران لە وەدەست هێنانی خواستە نەتەوایەتیە رەواکانی وەکو هەموو میللەتانی جیهان، دەستەیەك خوێندکاری کورد کە لە چەند وڵاتێکی ئەوروپا دەیانخوێند هەستیان بە پێویستی بوونی رێکخراوێکی قوتابیانە کرد بۆ ئەوەی ببێتە بنکەیەکی راگەیاندنو کانگایەکی بەتین بۆ ناساندنی میللەتی کوردو کێشەکانی نەتەوایەتیو

چینایەتیو جۆرەکانی چەوسانەوەی کورد کە دووچاری بووە، وە داواکردن لە گەلانی جیهان بۆ کۆمەك کردن لەگەلّ خەباتی رەوایدا، ئەوەبوو لە سالّی ١٩٥٦ دا هەلّسان بە پێکهێنانی کۆمەلّەیەکی دیموکراسی بۆ خوێندکارانی کورد لە دەرەوەی ولآت بۆ ئەوەی ببێت بەبنکەیەك بۆ هاندانی خوێندکارانی کوردو بەرزکردنەوەی ئاستی رۆشنبیریو ئەکادیمی پێویست.

هەر لەدامەزراندنیەوە ئەو کۆمەلّەیە ناوی نرا کۆمەلّەی خوێندکارانی کورد(٥) لە ئەوروپا، کە زۆربەی خوێندکارانی دەرەوەی ولآتی لە خۆی گردکردبووە. ئەو پرۆگرامەی دەستەی دامەزرێنەر ئامادەی کردبوو بۆ کۆنگرەی یەکەم تەواو دەگونجا لەگەلّ خواستی خوێندکارانی کورد لە هەموو بواری نیشتمانپەروەریو نەتەوایەتیو ئەکادیمیدا ئیتر بە شێوەیەکی دیموکراتیانەو بەبێ رەچاوکردنی بیروڕای رامیاری قوتابیانی کوردی لەخۆی گردکردبووەوە، کە ئەم راستیە لە هەلّبژاردنی دەستەکانی کارگێڕی بە تەواوی دەرکەوتو کۆمەلّە بوو بە شانۆیەکی واقیعیو رەنگدانەوەی خەباتی کورد لە گشت پارچەکانی کوردستان، ئیتر دەوری کۆمەلّە بە شێوەیەکی ئاشکراو راستەوخۆ دەرکەوت لە پشتگیری کردنی خەباتی میللەتی کورد لەکوردستاندا وە بە تایبەتی شۆڕشەکەی کوردستانی عێراق، وە لە نێو دەستەکانی کارگێڕی گشتیو لقەکاندا نوێنەری خوێندکارانی هەموو پارچەکانی کوردستان بوو (تورکیا– ئێران– عێراق– سوریا) ئەوە بوو کۆمەلّەی خوێندکارانی کورد رۆلّێکی بالآی بینی لە ناساندنی خەباتی میللەتی کوردو مێژووو رۆشنبیریو خووڕەوشتی کورد بە گەلانی ئەوروپا لە رێگای بلآوکراوەو کۆبوونەوەو سیمینارەکان و... هتد. بەلآم شکستیو لادانی بزووتنەوەی ئازادیخوازی کورد لە رێبازە پێشکەوتنخوازەکەیدا، راستەوخۆ کاری کردە سەر رەوتی کۆمەلّەی خوێندکارانی کوردو ئەوەش بووە هۆی نوشستی هێنانی چالاکیەکانی کۆمەلّە بۆماوەیەکی درێژ، لەلایەکیتریشەوە بووە هۆی دروست بوونی پتر لە ناوەندێك بۆ خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا، بەلآم ئەو واقیعە تالّەی کە ئێستا کوردستانو میللەتی کورد پێدا تێپەردەبێ،خوێندکارانی کوردی خستۆتە بەر هەست کردن بەلێ پرسینەوەو خەبات کردنو هەولّدان بۆ لابردنی ئەو تەگەرانەی کە هاتبوونە بەردەم رەوتی کۆمەلّەی خوێندکارانی کورد.وە مەسەلەی یەکگرتنەوەو هەولّدانی گشت قوتابیانی کورد لە رێکخراوێکی خوێندکاراندا بۆتە مەسەلەیەکی گرنگو پێویست.

دەستەی نووسەران
سەرچاوە: دەنگ، ژمارە/٢-٣، ساڵی ١٩٨٦، لاپەڕە/٢.

❖ **ئەدەب**

ڕۆژنامەگەریی خوێندکارانی کورد بایەخێکی دیاری بە بڵاوکردنەوەی دەقی خۆماڵی داوە بە تایبەتیش شیعر، زیاتریش شیعری شاعیرە ناسراوو دیارەکانی وەك شێرکۆ بێکەس، ڕەفیق سابیر، عەبدوڵڵا پەشێو- یان بڵاوکردۆتەوە، زۆربەی شیعرەکان دووبارەو چەند بارە بڵاوکراونەتەوە، هەر بۆ نموونە وەك بەڵگە چەند شیعرێك دەنووسینەوە:

دیاریەک بۆ پێشمەرگە...

بە هۆی هەڵگیرساندنی ئاگری شۆڕشەکەی کوردستانی خواروو- عیراق پاش هێرشە تاوانبارەکەی دامو دەستگای فەرمانڕەوایانی عێراقی تاوانبارەوە...(ا.ف)

دیسان بە دەستی زۆرداری بە هەشتی سەرزەمینەکەم،
نیشتمانە شیرینەکەم! خاکو خۆلە ڕەنگینەکەم!
لە ئاگرو خوێناوایە میللەتە شۆڕە سوارەکەم
قوڵپ ئەدات خوێنی ڕژاوی کورد، دڵ بریندارەکەم
بۆیە ئەمڕۆ وەکو کوردی، وەکو مرۆڤی، ئینسانی...
وەك خاوەن هەستو شعورێك دەروونێکی پاك، ویژدانی
وەکو ئەمانە بە گشتی، ئەمەوێ پێنووسی دڵم
شعوورە ئاگراوییەکەی مرۆڤایەتی بە کوڵم
بخەمە کار بەرامبەری قامچی زۆرداری سەر کوردم
دڵۆپێ بم لەو زەریایەی پێشەنگی نەتەوەی مەردم
هاوڕێکانم! هەرچەن ڕێگا خوێنەو فرمێسکەو ئەسرینە
هەرچەن ڕێباز، زۆران بازی تەوری مەرگوگوڵی ژینە!
هەرچەن دوژمن گەرای مەرگ جانەوەرانە ئەچێنێ
چاوی سوورە! ڕقی تێزاوە کوردستان ئەسووتێنێ
لە تەك ئەمانەشا دڵم بە ئێوە پڕ گڕو تینە
ئەم کۆششەی ئێوە مایەی شانازییە نەك ئەسرینە

چونکه ئێوەن رۆڵەی راستی ئەم خاکو خۆڵە زێڕینە
ئەم شۆڕشەی ئێوە بۆ کورد، داینەمێتی راچەنینە
بۆ سەهۆڵ بەندانی دیلیی هەتاوی گەرمی هاوینە !
سا ئاگری قینی پیرۆز! بەرپیی دوژمن دالەرزینە
پێشمەرگەکەی مەرگ بەزێن، تانکی دوژمن هەڵتەکێنە
من گیانی خۆم دایە دەست تۆ، تۆش ئازادیم بۆ بسێنە

سەرچاوە: پرشنگ، ژمارە/١، ساڵی/ ١، حوزەیرانی ١٩٦٦.

روخسارت

روخسارت وەك ئاسۆ دەنوێنێ
روخسارت وەك سەراب
وەك ونبوون
وەك دەریا دەنوێنێ
روخسارت. شەپۆلی هەتاوە
لە کێلگەی گەردوونا
دەمچێنێ
روخسارت. دووڕیانی مردنو ژینە
نەو گیانە
دووڕیانی مردنو مردنە
لە بەردەم نهێنی و
سەرسامی و
سووتانا رام دەگرێ و
بەشێتم دەچوێنێ

رەفیق سابیر

سەرچاوە: کوردستان، ژمارە/ (٤) ساڵی ١٩٨٤، لاپەرە (٣٢).

مەل

خۆڵو دۆیان کرد بەسەری
باخچەیەکی "ئەسمەرە" داو

به پشتاو پشت
گوڵەکانیان
سواری پشتی چلەکان
دارەکانی دارستانیان شاربەدەر کرد
هەردوو چاوی ئاویان کوێر کرد
لەبەر ئەوەی مەلەکانی ئەو باخچەیە
بە یەکەوە هەڵ ئەفڕینو قۆڵ لە قۆڵدا
بۆجێ ژوان. ئەڕۆیشتن
پێکیشەوە لەمەیدانی گەورەی شاردا
بە منداڵان ئەگەیشتن
لەبەر ئەوەی مەلەکانی ئەو باخچەیە
ئەچوونە سەر.. هەورەبانی
ماڵی پاشا ئەیانخوێندو
هەڵ ئەنیشتن

شێرکۆ بێکەس

سەرچاوە: کوردستان،ژمارە/٣، کانوونی دووەم/١٩٨٤، لاپەڕە/١٤.

بۆ قەرەجێک

ئاسمانی تۆ سەری لووتە !
چاوت شۆڕکە
ملت کەچ کە
چاو مەگێڕە بۆ ئاسمانو
ئەستێرەو خوا
ئەوەی بستێك خاکی نەبێ
خواو
ئەستێرەو
ئاسمانی
کوا؟!

عەبدوڵڵا پەشێو

سەرچاوە: خوێندکاری کورد، ژمارە/٦، ئایاری ١٩٨٦، ل/٢٤.

بۆرژوازی

بۆرژوازی لەدەستی دێ
هەموو کارێك ئەنجام بدا
دەتوانێ زۆرترین خەڵك لە ناوببا
پیی دەکرێ بەشەڕ هەڵگیرسان،
وڵاتان تێكو پێك بدا
لە دەستی دێ ئابڕووی کچی خەڵکی ببا
توانای هەیە رۆلە زۆرەکانی خەڵك
لەشەڕی بەرژەوەندی دا، بە کوشت بدا
لە دەستی دێ بە گەلێ کاری گێلانە
مردنی خۆی نزیك بکا
هەم دەتوانێ مردنەکەی وەدوابخا
بەڵام قەتو قەت ناتوانێ
خۆی لە مردنی مسۆگەر رزگار بکا

أ. خۆشناو[٦]

سەرچاوە: دەنگ، ژمارە/١، ساڵی سێیەم ، ١٩٨٧، لاپەڕە/٩.

سکاڵای دڵ

تاقە ئەستێرەی ئاواتی شـــەوم
بۆچی نایەیتە مێوانی خەوم
شەوگاری دڵم بێ بزەی لێوت
بێ کوڵمی سووری وەك شەکرپێوت
بێ چاوی رەشی نەختێ خەواڵووت
بێ فەریك مەمی تازە پشکووتووت
بێ زەردەخەنەی دەمی شیرینت
بێ پرچی خاوی ئاوریشمی چینت
بێ لەنجەو لاری ئەندامی جوانت
بێ نالە ناڵو نازی شەوانت
بێ گڕی گەرمی دەروونی کەیلت
بێ خورپە خورپی دڵی پڕ مەیلت
خەمبارو بێ خەو چۆڵو وێرانە

خەوی من تەنها بۆتۆیە گیانە
تاقە ئەستێرەی ئاواتی شەوم
بۆچی نایەیتە مێوانی خەوم

هـ/ كافرۆشی

سەرچاوە: پرشنگ، ژمارە/ (١) مارتی ١٩٨٥، لاپەرە (٣٠).

دەقی ئەدەبی نێو گۆڤارو بڵاوکراوەکانی خوێندکارانی کورد هەر تەنیا شیعر نین، بەڵکو چەندان دەقی چیرۆکی خۆماڵیشیان بڵاوکردۆتەوە، کە ئەم چیرۆکە یەکێکە لە چیرۆکەکان:

رەشەبا

وێنەی چ تابلۆیەك بکێشمو بە رووی ئەم دیوارەوە هەڵواسم؟ کاتێ کە خۆم کوشت دەرگا دەکرێتەوە، سەیری تابلۆکە دەکەنو سەریان سوورِ دەمێنێ! چاکترە هەر ئێستا خۆم بکوژم، ئەوا گوریسەکە لە گەردنم گیردەکەمو شەقێکیش لە مێزەکەی ژێر پێم دەدەمو بە یەکجاری مالاوایی لە کوێرەوەریم دەکەم، نهێنیەك جێ بهێڵم؟ نا. دیوارەکە رووتەو تا ئێستا تابلۆیەکم پێدا هەڵنەواسیوە، جا بۆ تابلۆکانی ئەمرۆ تەعبیر لە چی دەکەن؟! با خۆم تابلۆیەك بکێشمو دوارۆژی خۆم بە دەروونی مرۆڤانێکەوە وا بەستە بکەم کە ناتوانن نهێنییەکان لای یەك بدرکێنن!. بەڵام پاش ئەوەی کە خۆم دەکوژم تابلۆکەشم دەسووتێنن! مەبەستم ناگاتە ئەو مرۆڤانەی کە دەروونیان لەگەڵمدایە، چاکتر وایە هەر خۆم بکوژم، بۆ خۆم بە تابلۆیەکەوە ماندوو بکەم؟!.. نا، تابلۆیەك دەکێشم با ژوورەکە لێم تێ بگا، بەڵام ژووری مادەی رەقو تەق؟ ژوور دەنگیان دەرنایا مرۆڤی ئەمرۆش هەر بەم جۆرەن، کەواتە خۆ کوشتنەکەم باشترین چارەسەرە.

ئەمە فایلێکی سپییە، تابلۆیەکی جوانی لەسەر دەکێشریٚو فڵچەکەشم وا بە دەستەوەیە. دووخەت دەکێشم، بێ مانایە! دەزانم، بەڵام فەیلەسووفەکان، دوای خۆکوشتنەکەم دێنو لەو دوو هیلە دەکۆڵنەوەو لە خەڵکی دەکەن بە ئەفسانەیەكو بڕوایان پێ دێنن.

خۆم دەکوژم، جا چاوەڕوانی چیی دەکرێ؟! بەڵام دوایی دیوارەکە لە نهێنی یەکەم دەگات تابلۆ؟.! دروست دەکەمو بە دیوارەکەتەوە هەڵدەواسم، دەست پێ دەکەم.

(ئەم هێڵە زەوییە. ئەم مرۆڤانەش لە سەری دەژین، بەڵام هەموویان ناپەسەندو دزێوو مشەخۆرەکانی ئەم زەمینەن، کەواتە کەس تیایدا لە مرۆڤی راستگۆ ناچێ بەلای چەپی تابلۆکەدا، مرۆڤێکی لاوازو بچووك کە تا چاك تێی نەنواڕێ نابیینیو نایدۆزیتەوە، خاڵێکی بچووکەو دەبزوێ، مێشکی تیشکی زێڕینی راستگۆیی پێوە دیارە، نابێ ژێر زەوییەکە هەر وا بە ئاسانی جێ بهێڵم! چونکە لەوێش کۆمەڵێ مرۆڤ، سپیو سوورو زەردو رەش پێکەوە دەژین، دەیانەوێ بەسەر زەویدا هەڵگەڕێن، بەڵام جارێ خەریکی دروستکردنی پەیژەن!)

تابلۆکە کۆتایی پێ هات، بە دیوارەکەوەم چەسپاندو دوو هەنگاوی لێ دوور کەوتمەوەو تێم روانی، زەوی یەك کۆمەڵێ مرۆڤی درندەی تێدا دەژین، لە ژێر زەوی یەکەش کۆمەڵێ مرۆڤیتر تێدەکۆشن، دەیانەوێ وەکو بورکان لە ناخی زەوییەوە درزێ بدۆزنەوەو بتەقێنەوە! لە نێوان هەردووکیاندا نوێنەرێ دەژێو دەبزوێ، کونو قوژبنی شارەکان دەپشکنێ تا پەیژەیەك پەیدا بکا.

ئەمەش تابلۆیەکە دە ئەنجا خۆت بکوژە!

چوومە سەر مێزەکەو ئاوڕێکم لە تابلۆکە دایەوە، هەروا دەمێنێ یان دەگۆڕێ؟ کەواتە بۆخۆم بکوژم؟ با دەرگا بکەمەوەو هاوار بکەم، خۆم ناکوژم! بەڵام گۆڕانی تابلۆکە چەند ساڵێکی پێ دەوێ، خۆ کوشتنەکەم باشترە چونکە ناتوانم ئەم هەموو ساڵانە چاوەڕوان بم، ئێستا وا لەسەر مێزەکەم بە هەر دوو دەستم گوریسەکەم لە ملم ئاڵاند، دەبا شەقێکیش لە مێزەکەی ژێر پێم هەڵدەمو ماڵاوایی بکەم، ماڵاوا ئەی ژوورە پڕ لە ئارامیو ماتەمینەکەم، دواجار ئاوڕێك لە تۆ دەدەمەوە ئەی تابلۆ نەمرەکەم! ئەوە ئەو مرۆڤە لە نێوتا دەبزوێ؟ پەیژەی بە دەستەوەیە؟! من ئەو پەیژەیەم نەکێشاوە! ئەوە لە کوێوە هات؟! دەبێ کەس لەم ژوورە هەبێو پێم نەزانیبێ؟!

بە پەلە لەسەر مێزەکە دابەزیو دەرگای لەخۆی واڵاکرد، لەپڕ رەشەبایەکی بەهێز تەوژمی هێناو ئەمی خستە سەر زەوی هەستایە سەرپێو بینی مێزو فلچەو گوریسو تەپڵەكو شوشە شەرابەکەی بە ژوورەکەدا کرد. تابلۆکەش سەرەو خوار کرابوو!..

خەندەیەك هاتە سەر لێوی‌و لە ژوورەکە دەرپەڕی.

بەختیار قادر

سەرچاوە: خوێندکاری کورد، ژمارە/١٠، ئایاری ١٩٨٧، لاپەڕە/٣٠.

❖ **مێژوو**

چەندان بابەتی مێژوویی نووسراوو وەرگێڕدراو لە دووتوێی بڵاوکراوەو گۆڤارەکانی خوێندکارانی کورد بڵاوکراونەتەوەو ناکرێت زۆربەی بابەتەکان بنووسینەوەو هەر بۆ نموونە بۆ ئەرشیف‌و بۆ یادکردنەوە ئەم بابەتە دەگوازینەوە:

بزووتنەوەی رزگاریخوازیی گەلی کوردستان

بزووتنەوەی رزگاریخوازیی گەلی کوردستان، بزووتنەوەیەکی بابەتی‌و مێژوو کردەو رەنگدانەوەی واقعی ویستەکانی پتر لە بیست ملیۆن گەلی کوردستانییە، ئەو گەلەی هەر لە زووەوە لە پێناوی رزگاری‌و پێشکەوتنی کۆمەڵایەتیداو گەیشتن بە مافی دیاریکردنی چارەنووسی خۆیدا لە بارودۆخێکی سەختدا خەباتی بۆ دەکات.

گەلی کوردستان پێویستە وەك سەرجەم گەلانی‌تری دنیا بە مافی چارەنووسی خۆی بگات بۆ ئەوەی بە ئاسایی بشتوانێت رێگای پێشکەوتنی کۆمەڵایەتی خۆی دیاری بکات.

بزووتنەوەی شۆڕشگێڕی گەلەکەشمان، رۆژ بە رۆژ لەبەرەو پێشەوە چوون‌و فراوانی‌و پتەوبوونی رۆڵی خۆی لە پرۆسەی شۆڕشگێڕی ناوچەکەو جیهانی دا دەبینێتەوەو تا دێت وەك بوویەکی بابەتی‌و واقعیش معامەلەی لەگەڵدا دەکرێت.

مێژووی رابردووی دوورو نزیکی بزووتنەوەی رزگاریخوازیی گەلەکەمان، پڕن لە ئەزموون‌و وانەی راپەڕین‌و شۆڕش، کەوا هەمیشە گەلەکەمان وە بە تایبەتی خەڵکی چەوساوەی گەلەکەمان درێغیان لە ئامادەبوون‌و قوربانیدان‌و بەشداریکردن لەو راپەڕین‌و شۆڕشانەدا نەکردووە، لە پێناوی گەیشتن بە ئامانجە رەوا دیموکراسیەکانی تەڤگەرەکە لە سەربەخۆیی‌و پێشکەوتنی کۆمەڵایەتی دا.

ئەگەرچی سەرجەم راپەرینو شۆڕشەکانی رابردوو نەیان توانیوە بە ئامانجەکانی خۆیان بگەنو زۆربەیان بە ئاگرو ئاسن لە نێو گۆمی خوێنی رژێمە کۆنەپەرستو شۆڤێنیەکانو ئیمپریالیزمدا نقوم بوونو تێکشکێنراون یاخود تێکشاون. کە ئەمەش بەندە بە رەنگدانەوەی گەلێ لایەنی ئەو ڕیزە بابەتیو خۆییانە کە بزووتنەوەکە لە هەردوو بوارەوە دووچاری بووە.

لە باری بابەتییەوە (مەوزوعیەوە)

کوردستان، ولاتێکەو لە باری جیوسیاسیو دەولەمەندیی ئابووریەوە شوێنێکی گرنگی لە ناوچەی رۆژهەلاتی ناوەڕاست دا گرتۆتەوەو یەکێکە لە دراوسێکانی یەکێتی سۆڤیەتیش. هەر بۆیە لە زووەوە ئیمپریالیزمی جیهانیو کۆنەپەرستانی ناوچەکە بە چاوێکی گران بەها تێ ی دەڕوانن‌و بێوچانیش لە پیلان نانەوەدان لە دژی تەڤگەرە رزگاریخوازەکەی راوەستاون.

دابەشکردنی کوردستان بۆ جاری دووەم لە دوای جەنگی یەکەمی جیهانیی ئیمپریالیزمیەوە وەلام دانەوەیەك بوو بۆ ئەم واقیعە..و لەو ساکەوە کوردستان وەك لەشێکی زامدارو لە ژێر چەپۆکی شۆڤێنیستو داگیرکەرەکانو ئیمپریالیزم دەنالێنێتو لەو زەمەنە مێژوویشەوە چۆنیەتی خەباتی بزووتنەوەی گەلی کوردستان بە بارێکی تردا داشکایەوەو جارێك گەمارۆدرایە بەردەوامیش..

ئەو رژێمە پاشکۆیانەی ئیمپریالیزم هەولی گەمارۆدانو لە ناوبردنی بە هاوبەشی کوردستانیان داوەو لە دژی تەڤگەرە رزگاریخوازەکەی راوەستاونو بەردەوامیش هەرچی گۆشەیەکی لاوەکی خۆیان هەبوبێت لەو رووەوە وەلایان ناوەو ویستویانە یەکتر لە نێو چالی نقوم بووندا رزگاربکەن.

هەر بۆیە بزووتنەوەی رزگاریخوازیی گەلەکەمان لە بارودۆخێکی سەختو دژواردا بەرەو پێشەوە دەڕوات.

لە باری خۆییەوە(ژاتییەوە)

شتێکی ئاشکرایە، کە کۆمەلی کوردستان وەك هەر کۆمەلێکیتری مرۆڤایەتی بەندە بە کۆمەلێ یاسای پەرەسەندنی کۆمەلایەتیو چەند قۆناغێکی جیاوازی مێژوویییەوە وەك قۆناغی سەرەتای مرۆڤایەتیو کۆیلایەتیو دەرەبەگایەتیو لە دایك بوون

وپەرەسەندنی پێوەندییەکانی بەرهەمهێنانی سەرمایەدارییەوە.و لە چەندان چین‌و توێژی کۆمەڵایەتی جیاجیای دژ بەیەکەیش پێك هاتوون. وەك:

دەرەبەگەکان

جوتیارەکان

بۆرژوازی گەورە

وردە بۆرژوازی

چینی جووتیار

هەر بۆیە بیرکردنەوەی کۆمەڵەکەمان بریتی نیە تەنیا لە یەك بیرکردنەوەی ئیدیۆلۆژیەوە بەڵکو هەر چینەو خاوەنی ئیدیۆلۆژیەتی تایبەت بە خۆیەتی‌و هەڵوێست‌و بیرکردنەوەی جیاوازیش بۆ چارەنووسی گەلەکەمان بەدی دەکرێت‌و هەر چینەی لە ئاست بەرژەوەندیە چینایەتی یەکانی خۆیەوە دەڕوانێتە لایەنەکانی کۆمەڵ‌و دوارۆژی پەیوەندییەکانی بەرهەمهێنانی ئەمڕۆی کۆمەڵی کوردستان لە قۆناغێکی گواستنەوە (انتقالی) لە قۆناغی دەرەبەگایەتییەوە بۆ قۆناغی سەرمایەداری بەولاوە زیاتر نییە، یانی قۆناغێکە کە پێوەندییەکانی بەرهەمهێنانی سەرمایەداری تیا نەشونمای کردووەو لە لای‌تریشەوە هێشتا بە پاشماوەی پێوەندییەکانی بەرهەمهێنانی دەرەبەگایەتییەوە بەندە.

مادام، بزووتنەوەی رزگاریخوازیی گەلی کوردستان بوویەکی بابەتییەو هەڵقوڵاوی ئەو واقعەیەو بریتییە لە ئەلقەیەکی شۆڕشگێڕی هەرگیز نەپچڕاوی ناو زنجیرەی بزووتنەوە شۆڕشگێڕییەکانی گەلانی تازە پێگەیشتوو لە پێناوی سەربەخۆیی نیشتمانی‌و پێشکەوتنی کۆمەڵایەتیدا خەبات دەکات. پێویستە لە دژی ئیمپریالیزمی جیهانی‌و زایۆنیزم‌و کۆنەپەرستانی ناوخۆو دەرەوە بە توندی رابوەستێت‌و بە هیچ شێوەیەك لە دۆست‌و هاوپەیمانە راستەکانی گەلی کوردستان‌و بزووتنەوەکەی دوور نەکەوێتەوە، یانی لە وڵاتانی سۆسیالیزم‌و بە تایبەتی لە یەکێتی سۆڤیەتی دۆست‌و سەرجەم هێزی شۆڕشگێڕی ناوچەکەو جیهانیەوە دوور نەکەوێتەوە کە خۆیان لە هەرسێ بالەکانی پرۆسەی شۆڕشگێڕی جیهانیدا دەبیننەوە وەك: بزووتنەوە رزگاریخوازە نیشتمانییەکان‌و بزووتنەوەی کرێکاری لە ووڵاتانی سەرمایەداری‌و وڵاتانی سۆسیالیزم بە پێشەنگی یەکێتی سۆڤیەت، کەواتە هەر جۆرە بیرکردنەوەیەکی دژ بە

بـیری شۆڕشـی دیمـوکراتی نیـشتمانی کوردسـتان سـەر هـەڵبـدات. پێـچەوانەی بـیری شۆڕشگێڕی هاوچەرخی بزووتنـەوەکـەمانـەو لـە ئـەنجامیـشدا هـەر تووشـی شکستیو سەرنەکەوتن دێت. هەروەكو چۆن ئەزموونی راپەڕینی بزووتنـەوەکانی مێـژووی دوورو نزیکی گەلەکەمان لە ژێر سەرکردایەتـی بـیرو دەسـەڵاتـی عـەشـیرەتگەریو بۆرژوازیـدا ئەوەیان سەلماند.

هـەروەهـا مێـژووی نـوێ ی هاوچـەرخی گـەلانـی تـازە پێگـەیـشتووو تـەڤگـەری گەلەکەمان ئەوەیان سەلماند کە بـیرو هێـزی ووردە بـۆرژوازی کوردسـتانیش ناتوانێـت سەرکردایەتی تەڤگەرەکـەمـان بکـات. لەبـەر سروشـتی چـینایەتـیو ئاسـۆی داخـراوی مێژووییەوە، بەڵکو تاقە هێزی هەتا سەر شۆڕشگێڕو پێشڕەوی بزووتنەوەکەمان خـۆی لە بیرو سەرکردایەتی چینی کرێکـارانی تـازە پێگـەیـشتووی کوردسـتاندا دەبینێتـەوەو خاوەنی ئاسۆی دوارۆژێکی کراوەو گەشی مێژووییە.

جا بۆیە ئەم هێزە تازە پێگـەیـشتووە لـە کۆمـەڵی کوردسـتاندا وەك پێویـستیەکـی بابەتیو مێژووییەوەو دەبێت خاوەنی رێکخـراوی سیاسـی پێـشڕەوی خـۆی بێـتو بـە هێزی ئەویش لە سەربەخۆیی ئیدیۆلۆژیو رێکخراوەییدا دەبینێتەوە. چونکە تەنیا هـەر ئەو چینەیـە بـە هاوبـەشـی سـەرجـەم زەحمـەتکێـشانیتـر دەتوانێـت بـە شـێوەیەکـی رادیکالیانە ئامانجو ئەرکەکانی شۆڕشی دیموکراتیکی کوردسـتانی بهێنێتـەدیو کۆمـەڵ بەرەو سۆسیالیزمو وەدەست هێنانی مافی چارەنووسی خۆی بەرێت.

شتێکی ئاشکرایە، کە پاش رێککەوتنە خیانییە کۆنەپەرستەکەی ٦ ی ئازاری ساڵی ١٩٧٥ی نێـوان رژێمـی کۆنـەپـەرسـتی عێراقـیو ئێرانـی لـە ژێـر چـەتری ئیمپریـالیزمی جیهانیداو تێکشکانی شۆڕشی گەلەکەمان لە کوردستانی خواروودا، زامێکی گەورەی لە لەشی بزووتنـەوەی رزگـاریخوازیی گـەلەکـەمانـدا جـێ هێـشتو.. دوژمنـانی داگیرکـەرو ئیمپریالیزمی جیهانی دژ بە تەڤگەری رزگاریخوازیی گەلەکـەمان،لـەو بڕوایـەدابـوون کـە جارێکیتر یا هەر هیچ نـەبێـت لـە داهاتوویـەکـی نزیکـدا راپـەڕینو شۆڕشـی نیـشتمانی گەلەکەمان سەر هەڵنادات‌و ئیتر چووەتە گۆڕێ، بەڵام نەیـانزانی کـە تـەنیـا تێکـشکانی سەرکردایەتی عەشیرەتگەری بۆژوازی کوردستانی بوو، هەر بۆیە زوو بە زوو دوای یـەك ساڵ جارێکیتریش ناڕەزایی گەلەکەمان لە کوردستانی خواروودا بەشێوەو نەوعیەتێکی نوێ بەرزبۆوەوە،کە بەراستی بۆ دوژمنانو دۆستانمان رووداوێکی کتوپڕ بوو. هەروەهـا

دوای سێ ساڵیتر بزووتنەوەی چەکداری لە کوردستانی ڕۆژهەڵاتیشدا سەری هەڵداو بزووتنەوەیەکی فراوانی ڕزگاریخوزانەو پێشکەوتنخوازانەش لە کوردستانی سەروو ڕۆژئاوا پێگەیشتو لەبەرەوپێشەوە چوونە..

تێکشکانەکەی شۆڕش لە ١٩٧٥دا برینێکی مەزنی لە لەشی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازیی گەلەکەمان دا جێ هێشت، بەڵام لە ڕاستیدا ناڕاستەوخۆ زەمینەیەکی واقعی فراوانی بۆ لەدایك بوونو گەشەکردنی بیری پێشڕەوایەتی، بیری سۆسیالیزمی زانستیو ئینتەرناسیونالیزمی چینی کرێکارانو زەحمەتکێشانی کوردستان خۆشکرد. کە چاوەنواڕی دوارۆژێکی گەشی تیا بەدی دەکرێت بۆ بزووتنەوەکەو خەڵکی چەوساوەی میللەتەکەمان.

نەجمەدین کەریم

سەرچاوە: دەنگی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات، ژمارە/١، ئازاری ١٩٨٧، لاپەڕە/٣.

- **فۆلکلۆرو کەلەپوور**

زۆربەی بڵاوکراوەو گۆڤارەکان فۆلکلۆرو کە لەپووری کوردییان فەرامۆش نەکردووەو بە گوێرەی دەرفەت بەرهەمیان بڵاوکردۆتەوە، دەکرێ سەیری ئەم چەند نموونەیە بکرێت:

قەسەم بەو باڵای چین چینت
بەم ئەگریجەی ژێر پۆشینت
کافربووم هاتمە سەر دینت
شیرنێ لەیلانێ لەیلانێ
چاوی ڕەشت بەخومارەوە
خوا پێ ی داوی مەی شارەوە
شیرنێ با بچینە سەیرانێ
جووتێ ساقی گوارە زێڕن
مەی لە مەیخانێ دەگێڕن
عاشقان لە دین وەردەگێڕن
شیرنێ بابچینە سەیرانێ
قوربانت بم ئەی بای شەوێ
خەوبێ لە چاوم ناکەوێ

دڵ مەجنونەو لەیلای دەوێ
شیرنێ بابچینە سەیرانێ

سەرچاوە: پڕشنگ، ژمارە/ (١) مارتی ١٩٨٥، لاپەڕە (٢٤).

هونەرمەندی ناسراویش قادر دیلانی ڕەحمەتی ئەم چەند پەندی پێشینانەی کۆکردۆتەوە:

- باران باری ترێی ڕەش خۆش بوو.
- لە هەموو هەورێ باران ناباری.
- هەوری سوور بارانی دوور تەقلە تەنوور لە شارەزوور.
- گۆم هەتا قووڵ بێ مەلەی خۆشە.
- لە سەد ئاو ئەدا قولە پێی تەڕ نابێ.
- سەرێکی هەیەو هەزار سەودا.
- دۆست ئەوەیە ئەت گریەنێ، دوژمن ئەوەیە ئەت کەنینێ.
- نان ئەو نانە ئەمڕۆ لە خوانە.
- سواربوون یەك شەرمەزاری، دابەزین دوو.
- بە گوڵێ بەهار نایێ.
- ئەڵێی هات هاتەکەی ڕۆمە.
- ساڵ بە ساڵ خۆزگەم بە پار.
- هەر دەوەنە دەبێ بە دار.
- پڵاوو بامێ قوبوڵیو تاسکەبابی.

سەرچاوە: کوردستان، ژمارە/ (٤) ساڵی ١٩٨٤، لاپەڕە (٣٨).

دوو حیكایەت

لە حاتەمی تەیان پرسی: كەست لە خۆت بە تواناترو نانبدەییتر دیوە، یان ناوت بیستووە؟ گوتی: بەڵێ دیومە (ڕۆژێ چل حوشترم كردە قوربانی لە هەموو پاشای عارەبانم گێڕایەوە، لە هەموو لایەكی بیابانەوە هاتە میوانداریم، تەنیا یەك داركەرم بینی نەهاتبووە سەر داوەتەكەم، پێم گوت: ئەوە چۆنە تۆ نەهاتویتە سەرخوانی حاتەم، خەڵك هەموو هاتوون؟

كابرا گوتی:

كێ بە ڕەنجی شان نانی پەیدا بكات

حەز لە منەتی مام حاتەم ناكات

ئەو كەسەیە كە لە من جوامێر ترو بەتواناترە.

دوو برا هەبوون، یەكێ خزمەتكاری سوڵتان بوو، بەڵام ئەوەی دی بە ڕەنجی شانی خۆی دەژیا، ئەوەی خزمەتكاری سوڵتان بوو بە براكەی دی گوت كە دەروێش بوو: بۆ وەكو من نابی بە خزمەتكار تا لەم ئەزیەتە رزگار بیت؟

ئەی تۆ بۆ تێ ناكۆشیت تا لەم ژێر چەپۆكیە رزگار بیت؟

گوتویانە: نانی خۆی بخۆیو دابنیشی لەوە باشترە كە مل كەچی بیو پشدێنی زێڕ ببەستی.

ئاسن گەرم كەی بیكەی بە هەویر

نەك دەست درێژكەی بۆ خوانی ئەمیر.

ئامادەكردنی: سەركەوت

سەرچاوە: یەكێتی، ژمارە/ (٣) ئاداری ١٩٨٤، لاپەڕە (١٢).

❖ **هونەر**

بڵاوكراوەو گۆڤارەكانی خوێندكاران بە پێی پێویستو ویستی خوێندكاران بایەخیان بە بابەتی هونەری نەداوە، بەڵام وە نەبێت بەدەربن لە بابەتی هونەری، وەك نموونە ئەم دوو بابەتە دەنووسینەوە:

هونەرو ئەمڕۆی کورد

زۆر جێی دڵ خۆشییە کە زۆر هونەرمەندی کوردی لاو بە هەموو توانای هونەریی خۆیان بە تەواوی تەرخان کرد بۆ ئەوەی کە بتوانێ بڵێ کە میللەتی کوردیش وەکو هەموو میللەتەهای جیهان هونەری هەیەو دەتوانێ بەو زوبانە لەگەڵ میللەتانی جیهان دا گفتوگۆ بکات، زۆر لەو هونەرمەندانە ڤیروسیایان کردووە لە ئارەزوو، لە ژیانی رۆژانە یا زیاتر لەوە دەربەدەریان باشترە لەوەی کە هونەرەکەیان بکەنە جۆگەیەك کە تۆوی دوژمنانی پێ ئاودەن. جا لەم بارەیەوە هەریەکێ لەم هونەرمەندانە رێو شوێنێکی تایبەتی گرتوە، جار جار ئەو لە رێ بەتەنها دەڕوا وە لەگەڵ دوو ئاواتەکانیتر تێکەڵاو نابێ...

مەبەستم چیە لەمە؟ مەبەستم دوو راستیە..

یەکەمیان ئەوەیە، کە جۆری ژیانی سەختی میللەتی کورد کە زۆر دەمێکە لە شۆڕشدایە بۆ هێنانەدی مافە رەواکانی زۆر لێ کردووە، کە چەند بیروباوەڕێك هاتبێتە کایەوە هەریەکێ لەو بیروباوەڕانە بەخۆی بە ڕاست تر دائەنێ بۆ ئامانجی برینی ژانـاوی میللەتی کورد، وە بۆ هێنانەدی ئامانجو مافە نەتەوەییەکانی.

هەموو ئەم جۆرە بیروباوەڕانە ئاراستەیە بۆ یەك مەبەست دەبێ بژین، بژین وەك گەلانیتر بژین بەسەربەستی بژین بەئاشتی، بژین بە کامەرانی..

دووەمیان ئەوەیە کە هونەرمەندانی کورد بۆ ئەوەی زیاتر لە جیهان بگەن یاخود زیاتر هونەری کورد بەو شێوەیەی کە خۆیان بڕوایان پێیە بیخەنە بەردەس هونەر خۆشەویستان، لەبەر ئەم هۆیە رێی لاسایی زۆر زیاتر دەگرن لەوەی کە پێویست بکات بۆ ئەم رۆی هونەر بۆ خزمەتی کوردو کوردستان، وە هەرە چەندە ئەو هونەرمەندە خۆشەویستانە لەو بڕوایەدان کە بەم شێوەیە ئەوپەڕی یارمەتی پلەی ژیانی ئەمڕۆی کوردەواری دەدەن.

یەکێ لەو لاساییانە ئەوەیە کە هونەری کوردی بە تەواوی پاك بکرێتەوە لە سازو ئاوازی بێگانەی تێکەڵ (مەبەستم بە تایبەتی لە هونەری ئەو میللەتانەیە کە بە هەر جۆرێ بێ یا بە زۆر ئێمە لە گەڵیاندا دەژین)

ئەم ڕاکردنە لە راستی توشی پلەیەکی بێگانە پەرستیترمان دەکات وە بە تایبەتی کە زۆربەی هونەرمەندانی لاوی کورد لە هەموو پارچەکانی کوردستاندا لەبەر ئەوەی کە

هیچ توانایەکی زانیاریو فێربونیان بۆ تەرخان نەکراوە یاخود لییان قەدەغە کراوە کە بە شێوەیەکی راستەقینەو زانستی گەشە بە هونەریان بدەن لەبەر ئەوە وادەزانن کە جۆری ئاوازی بازاڕی رۆژئاوا ئەگەر بهاڕدرێ باتێکەڵ کرێ لەگەڵ چەند ئاوازێکی تازەی هونەرمەندانی کورد، قالبێکی راست دروست دەکات یاخود نیشانەیەك دەبێ بۆ بەرزیەتیو نەشئەی هونەری کورد. لێرەدا دەڵێم بە بیرو بڕوای من پێویستی هەموو هونەرمەندانی سازو ئاوازە،وە بە تایبەتی ئەو هونەرمەندانەی کە ئاوازی نوێ ساز دەکەن، تەواوەتی پەنابەرنە بەر سامانی نەتەوایەتی میللەتی کورد. ئاوازی هەڵپەرکێ کان، ئاوازەکانی لادێ، ناو خێلەکان وە بەهرە وەرگرن بۆ موسیقەیەکی راستو رەوانو رێكوپێکی کوردی.

قادر دیلان

سەرچاوە: کوردستان، ژمارە/ (٣) سالی ١٩٨٣، لاپەرە (٣١).

گوتوزۆ.. ماڵ ئاوایی هونەرمەندێك

(ئازیزم گوتوزۆ. هەواڵی ماڵ ئاواییت چاومی پڕ لە فرمێسك کرد هاوڕێیەتی ئێمە وەکو برایەتی بووە، هەر بەم هەستەش خۆتو نەخشەکانت لە یادم دەمێنێن/ مانزو)

رۆژی ١٩٨٧/١/١٨ لە کۆنگرەی یەکێتی نووسەرانو رۆژنامەگەرانو هونەرمەندانی دیموکراتی عێراقی چەندەها پیرۆزباییو سلاوی هونەرمەندانو ئەدیبانی ئیتالی خوێندرایەوە، یەکێك لەو نامانەی کە ئاراستە کرابوو لە لایەن هونەرمەندی مەزنی ئیتالی رێناتۆ گوتوزۆ بوو، کە پیرۆزبایی وە خۆشحالیو سەرکەوتنی کۆنگرەی تیا دەربڕیبوو. لە پاش نیوەڕۆی هەمان رۆژ هەواڵێکی غەمناکمان پێ گەیی ئەویش ماڵ ئاوایی هونەرمەندی ناوبراو بوو.

گوتوزۆ یەکێك لەو هونەرمەندە جیهانیانەیە کە توانی بە هۆی کارەکانی شوێنی خۆی بچەسپێنێ لە مێژووی هونەری تەشکیلی.

هەر لە پاش جەنگی جیهانی دووەم تا دوارۆژی ژیانی گوتوزۆ بێووچان خەریکی کاری هونەریو رامیاری بوو لە پێناو رازەی مرۆڤایەتیو نیشتمانەکەی وە یەکێك بوو لە سەرکردەکانی پارتی کۆمۆنیستو نوێنەری (سێناتۆر) کۆماری ئیتالی. گوتوزۆ ئەو پەنجا ساڵەی ژیانی دوایی وەکو هونەرمەندێکی بە جەرگو خەباتکارێکی چاو نەترس

تێدەکۆشا دژی فاشیزم شان بە شانی شۆڕشگێڕان بۆ بەدی هێنانی ئیتالیای نوێو دیموکراتی. هەر ئەم هەڵوێستانەی بووە هۆی ئەنجام هێنانی چەند تابلۆیەکی هونەری گرنگ وەکو تابلۆی بە ناوبانگی (کوشتن) کە دیاری کرد بەگیانی گارسیا لۆرکا هەروەها تابلۆی (ماچ) کە مرۆڤێکی ئاسایی لە شێوەی مەسیح دەنوێنێ بێ گومان زۆر رەخنەی لێ گیرا دەربارەی نەگونجانی ناوەڕۆکی تابلۆیەکە لەگەڵ بیروڕای ئایدۆلۆژی هونەرمەند.

جا خۆی مانگێك بەر لە مردنی ئەم تابلۆیەی لەگەڵ دە تابلۆی تر دیاری میری کرد.

ئامادەکردنی: فوئاد عەلی

سەرچاوە: یەکێتی، ساڵی ١٩٨٧، لاپەڕە (٢).

سەرنج: ئەم بابەتە لەم چەند دێرە درێژتر بوو، بەڵام بە پێویستم نەزانی هەمووی بنووسمەوە.

پەراوێزەکانی بەشی سییەم

١. (ل) واتە لاپەڕەو (ژ) واتە ژمارە.
٢. ئەو چەند هەواڵە بە زمانی عەرەبی نووسراون من وەرمگێڕاونەتە سەر زمانی کوردی.
٣. ئەو راپۆرتە هێشتا ماویەتی، بەڵام من تەنیا ئەو چەند دێرەم لێ گواستەوە.
٤. واتە مامۆستا (مەحمود مەلا عیززەتی) خوا لێ خۆشبوو.
٥. لە دامەزراندنییەوە ناوی لێنرا (کۆمەڵەی زانستی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپا).
٦. (أ.خۆشناو) ئیمزای (ئەبوبەکر خۆشناو)ی شاعیرو نووسەرو وەرگێڕە.

بەشي چوارەم

رابەرێك بۆ رۆژنامەگەریی خوێندكارانی كورد لە ئەوروپاو ئەمریكادا ١٩٤٩-١٩٩١

سەرەتا

لە کاتی ئامادەکردنی ئەم رابەرە زیاتر رەچاوی ناوی بڵاوکراوەکە، کێ دەریکردووە، ژمارە، ساڵی دەرچوون کراوە، تا یەکەم: وەك بەڵگەیەکی زیندوو چاو لە کارەکەم بکرێت، دووەم: ئەو رابەرە ببێتە سەرەتاو سەرچاوەیەك بۆ پشکنینی زیاترو وردتر بە مەبەستی لێکۆڵینەوە لە بوارێکیتر لە بوارەکانی رۆژنامەگەریی خوێندکارانی کورد لە دەرەوە.

بۆ دڵنیابوونەوەی خوێنەران لە راستیو دروستی بوونی ئەو کۆمەڵە رۆژنامەو بڵاوکراوەو گۆڤارە، زۆربەیان لە ئەرشیفی تایبەتی خۆم پارێزراون، یاخود بینیومن، تەنیا چەند دانەیەکیان نەبێت لە رێگای سەیرکردنی چەند سەرچاوەیەکدا وەرمگرتوونو لە کۆتایی کتێبەکەشدا وەك ئەمانەتێکی زانستی ئاماژەم بە سەرچاوەکان داوە.

زۆربەی هەرە زۆری بڵاوکراوەو رۆژنامەو گۆڤارەکان لەسەر کاغەزی فۆلسکابو نیو فۆلسکاب چاپکراون، زۆربەیان بە تایپی ئاسایی دەستی تایپکراون، چەند دانەیەکیان نەبێت بە دەستخەت نووسراونەتەوەو پاشان کۆپیێ کراون.

تەنیا لە چەند بڵاوکراوەو گۆڤارێکدا بۆ بەرگ بێجگە لە رەنگی رەش رەنگیتر بەکارهاتووە کە زیاتر رەنگی سوورەو ناونیشانەکانیش خەتخۆشێك نووسیونی یاخود پیتچنین کراون. زۆربەی هەرە زۆریان بریتی بوونە لە بڵاوکراوەو رۆژنامەو گۆڤاری رۆشنبیریی گشتی.

تەواوی ئەو بڵاوکراوەو رۆژنامەو گۆڤارانە دەچنە خانەی رۆژنامەگەریی نهێنییەوە، بۆیە دەبینین ناوی سەرنووسەرو دەستەی نووسەران بەسەر بڵاوکراوەکاندا نیەو تا زۆربەی بابەتەکانیش بە بێ ئیمزای ناوی نووسەران بڵاوکراونەتەوە، یاخود ناوی خوازراو دانراون.

لە ریزبەندکردنی بڵاوکراوەکاندا رەچاوی رۆژو مانگو ساڵی دەرچوونیان کراوە، بەڵام ئەو بڵاوکراوانەی کە ژمارە یەك– یەکیان نەدۆزراوەتەوە، لە شوێنێکی تا ئاستێك گونجاو ریزبەند کراون.

بۆ ژمارەی لاپەرەی گۆڤارو بڵاوکراوەکان لە ٤ لاپەرەی تێدایە تا زیاتر لە ٥٠ لاپەرە.

دەنگێ کوردستان- سویسرا/١٩٤٩
La Voix Du Kurdistan

ئۆرگانی گەنجانی کورد بووە لە ئەوروپا، بە زمانی فرەنسی بووەو لە فرەنسا چاپکراوە، بەڵام چەند وتارێکی بە زمانی کوردی بڵاوکردۆتەوە، بارەگای رێکخراوەکە لە سویسرا بووە:

ژمارە/ ١، لە مانگی تەمووزی ساڵی ١٩٤٩ دەرچووە.

ژمارە/ ٢، لە مانگی ئابی ساڵی ١٩٤٩ دەرچووە.

ژمارە/ ٣-٤ لە مانگەکانی ئەیلولو تشرینی یەکەمی ساڵی ١٩٤٩ دەرچوون.

ژمارە/ ٥، لە مانگی تشرینی دووەمی ساڵی ١٩٤٩ دەرچووە.

سەرنج: ئەو رێکخراوەی ئەم بڵاوکراوەیەی دەرکردووە، بایەخی بە ژیانی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا داوە.

کوردستان- بریتانیا/١٩٥٨

ئۆرگانی کۆمەڵەی زانستی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا بووە،
لە کۆنگرەی ٣دا کە ناوی کۆمەڵەکە کرا بە کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا ئۆرگانیەتی گۆڤارەکەش گۆڕدراوە،١٦ ژمارەی لێ دەرچووە، زمانی نووسینی بابەتەکان کوردی، عەرەبی، ئینگلیزی، ئەڵمانییە :

ژمارە/١، لە مارتی ١٩٥٨ دەرچووەو بریتیە لە ٣٨ لاپەرەو لە قەبارەی٢٠ بە ٢٦ سم.

ژمارە/٢، ٣، ساڵی ١٩٥٨ دەرچووەن.

ژمارە/ ٤، ساڵی ١٩٥٩ دەرچووە.

ژمارە/ ٥، ساڵی ١٩٦٠ دەرچووە.

ژمارە/ ٧و ٨ ساڵی ١٩٦١ دەرچوون.

ژمارە/ ١٣، ساڵی ١٩٦٩ دەرچووە.

ژمارە/١٦ لە مانگی شوباتی ١٩٧٢ دەرچووە.

بۆ چەند ژمارەیەك سەلاحەدین محەمەد سەعدوڵڵا سکرتێری نووسینی گۆڤارەکە بووە.

هیڤیا وەلات- ئەلمانیا/١٩٦٣

دەنگی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا بووە، تەنیا ٣ ژمارەی لێ بڵاوکراوەتەوە:

ژمارە/١، لە رەزبەری ١٩٦٣ دەرچووە.

ژمارە/٢، لە گوڵانی ١٩٦٤ دەرچووە.

ژمارە/٣، لە نەورۆزی ١٩٦٥ دەرچووە.

سەرنج: حەمڕەش رەشۆ سەرنووسەر بووە.

The Kurdish Journal/ ١٩٦٣

رێکخراوی خوێندکارانی کورد لە ئەمریکا وەرزانە بە زمانی ئینگلیزیو کوردی دەریکردووەو زۆربەی ژمارەکان لە قەبارەی ٢٨ بە ٢١ سم بووە:

بەرگی١، ژمارە/١، لە کانوونی یەکەمی ١٩٦٣ دەرچووە.

بەرگی١، ژمارە/٢، لە ئاداری ١٩٦٤ دەرچووە.

بەرگی١، ژمارە/٣، لە حوزەیرانی ١٩٦٤

بەرگی١، ژمارە/٤، لە تشرینی یەکەمی ١٩٦٤رچووە.

بەرگی٢، ژمارە/١، لە ئاداری ١٩٦٥ دەرچوون.

بەرگی٢، ژمارە/٢، لە حوزەیرانی ١٩٦٥ دەرچووە.

بەرگی٢، ژمارە/٣-٤، لە ئەیلول- کانوونی یەکەمی ١٩٦٥ دەرچووە.

بەرگی٣، ژمارە/١، لە ئاداری ١٩٦٦ دەرچووە.

بەرگی٣، ژمارە/٢، لە حوزەیرانی ١٩٦٦ دەرچووە.

بەرگی٣، ژمارە/٣، لە ئەیلولی ١٩٦٦ دەرچووە.

بەرگی٣، ژمارە/٤، لە کانوونی یەکەمی ١٩٦٦ دەرچووە.

بەرگی٤، ژمارە/١، لە ئاداری ١٩٦٧ دەرچووە.

بەرگی٥، ژمارە/١-٢، لە ئادار- حوزەیرانی ١٩٦٨ دەرچوون.

بەرگی٦، ژمارە/١، لە ئاداری ١٩٦٨ دەرچووە.

النشرة الكردية- ئەمریکا/١٩٦٥

گۆڤاری لقی ئەمریکای کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا بووەو بە زمانی عەرەبی دەریانکردووە:

ژمارە/٢، لە مانگی حوزەیرانی ١٩٦٥ دەرچووە.

کاروان- چیکۆسلۆڤاکیا/١٩٦٥

دەستەیەك لە خوێندکاری کورد بە زمانی کوردیو عەرەبی لە یۆگسلاڤیا دەریانکردووە:

ژمارە/١، ساڵی ١٩٦٥ دەرچووە.

خوێندکاری کورد- ئەڵمانیا/١٩٦٦

دەنگی یەکێتیی نەتەوەیی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا- نوکسە بووە، بە زمانی کوردی دەرچووە:

ژمارە/١، لە ١٩٦٦/٢/١ دەرچووە.

ژمارە/٢، لە ١٩٦٧/١٠/٧ دەرچووە.

تەنیا ٣ ژمارەی لێ دەرچووە.

Kurdistan Information/ ١٩٦٦

بڵاوکراوەی یەکێتیی نەتەوەیی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا- نوکسە بووە، بە زمانی ئەڵمانی دەرچووە:

ژمارە/١، لە ٢٤/٤/ ١٩٦٦، دەرچووە.

ژمارە/ ٨، لە رۆژی ١٩٦٨/٤/٢٠ دەرچووە.

ژمارە/ ١٤، لە ٢١ی ئازاری ١٩٧٠ دەرچووە.

ژمارە/ ١٦، لە مانگی تشرینی دووەمی ١٩٧٠ دەرچووە.

ژمارە/ ٢٢، لە رۆژی ١٩٧٥/٣/٢٧ دەرچووە.

ژماره/ ٢٣، له ڕۆژی٢٨/٨/١٩٧٥ دەرچووه، دوا ژمارەیه، بەڵام له ساڵی ١٩٧٧ که یەکێتی نەتەوەیی خوێندکارانی کورد له ئەوروپا خۆی هەڵوەشاندەوه، ڕێکخراوی خوێندکارانی سۆسیالیستی کورد لقی ئەوروپا– سۆکسه وەك درێژەپێدەری ئەو بڵاوکراوەیه ژماره/ ٢٤و ٢٥ی لێ چاپو بڵاکردۆتەوه، بەسەریەکەوه ٢٥ ژمارەی لێ دەرچووه.

پڕشنگ – ئەڵمانیا/١٩٦٦

گۆڤارێکی وێژەیی زانستی کۆمەڵایەتی بووەو له لایەن کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد له ئەوروپا دەرچووه، تەنیا ٤ ژمارەی لێ دەرچووه به زمانی کوردی بابەتی بڵاوکردۆتەوه، له قەبارەی ٢٤ به ١٨ سم بووه:

ژماره/١، ساڵی ١ حوزەیرانی ١٩٦٦.

ژماره/٢، ساڵی ١له ئابی١٩٦٧.

Die Kurdishe Revolution١٩٧١

واته شۆڕشی کورد، بڵاوکراوەی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد له ئەوروپا لقی ئەڵمانیا بووه، بابەتی به زمانی ئەڵمانی بڵاوکردۆتەوه:

ژماره/١، له ساڵی ١٩٧١ دەرچووه.

ژماره/٢، له ساڵی ١٩٧٢ دەرچووه.

ژماره/ ٤، له نیسانی ١٩٧٢ دەرچووەو دوا ژمارەیەتی.

١١ی ایلول/١٩٦٩

بڵاوکراوەیەکی وەرزانه بووه، کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد له ئەوروپا لقی بریتانیا هەر چوار مانگ جارێك به زمانی عەرەبی له ١١ی مانگەکانی ئەیلولو کانوونی یەکەمو مارتو حوزەیران بڵاویکردۆتەوه.

ژماره/١، ئەیلولی ١٩٦٩.

٩ ژمارەی لێ دەرچووه، که دوا ژمارەی له ساڵی ١٩٧٢ دەرچووه.

دەنگی کۆمەڵە/١٩٧٢

گۆڤاری کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا بووە:
ژمارە/ ١، لە ساڵی ١٩٧٢ دەرچووە.
ژمارە/ ٨- ٩، کانوونی دووەمو شوباتی ١٩٧٤.
ژمارە/ ١٠، مارتی ١٩٧٤.
ژمارە/ ١٢، کانوونی دووەمی١٩٧٥ [(١)].

کوردستان- بریتانیا/١٩٧٢

بڵاوکراوەی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا بە زمانی ئینگلیزی لە بریتانیا دەرچووە:
ژمارە/١، ساڵی ١٩٧٢ دەرچووە.
ژمارە/ ١٧ ساڵی ١٩٧٤ دەرچووە.
ژمارە/ ١٨ ساڵی ١٩٧٦ دەرچووەو ئەمە دوا ژمارەیەتی.

مەشخەڵ- هۆڵەندا/١٩٧٥

بڵاوکراوەی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا- لقی هۆڵەندا بووە، بە زمانی کوردیو عەرەبی بابەتی بڵاوکردۆتەوە:
ژمارە/ ١، لە مانگی ئابی ١٩٧٥ دەرچووە.
ژمارە/ ٣، لە مانگی کانوونی یەکەمی ١٩٧٥ دەرچووە.
ژمارە/ ٤، لە مانگی نیسانی ١٩٧٦ دەرچووە.
ژمارە/ ٥، لە مانگی حوزەیرانی ١٩٧٦ دەرچووە.

پەیمان/١٩٧٦

گۆڤارێك بووە لە لایەن کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە ئەوروپا دەرچووە:
ژمارە/ ٤، ساڵی١، ساڵی ١٩٧٦ دەرچووە.

ئاسۆ- سوید/١٩٧٦

دەنگی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات لقی سوید بووە، بە زمانی کوردی دەرچووە:

ژمارە/١، لە ساڵی ١٩٧٦

ژمارە/ ٢ ساڵی١٩٧٦

ژمارە/ ٤، ساڵی ١٩٧٧ دەرچووە.

ژمارە/ ١٢، ساڵی ١٩٨٣ دەرچووە.

کۆڵنەدان- ئینگلتەرا/١٩٧٦

بڵاوکراوەی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا بووە، ئەم بڵاوکراوەیە بۆ یەکەمین جار ساڵی ١٩٧٦ دەرچووە، بەڵام ساڵی ١٩٧٩ وەستاوەو ساڵی ١٩٨٤ جارێکیتر دەستی بە دەرچوون کردۆتەوەو بۆتە بڵاوکراوەی لقی ئینگلیستان-ی کۆمەڵەی ناوبراو، بابەتەکانی ژمارە/١، خولی تازەی بە زمانی عەرەبی بڵاوکردۆتەوە، بەڵام ژمارەکانیتر ئەوەی کە من بینیومن بابەتەکانیان بە زمانی کوردین.

ژمارە/١، ساڵی/١، ساڵی ١٩٧٦ دەرچووە.

ژمارە/١، ساڵی/٤ ، ساڵی ١٩٧٩ دەرچووە.

ژمارە/١، لە نیسانی ١٩٨٤.

ژمارە/٢، لە شوباتی ١٩٨٥.

ژمارە/٣، لە تەمموزی ١٩٨٥.

ژمارە/٤، لە مارتی ١٩٨٦.

ژمارە/٥، لە ئایاری ١٩٨٦.

ژمارە/٦، لە ئەیلولی ١٩٨٦ دەرچووە.

ژمارە/ ٧، ساڵی ١٩٨٧ دەرچووە.

سەرنج: ساڵانە زنجیرەی ژمارەکانی لە ژمارە/١، دەستی پێکردۆتەوە.

ئارمانج- نەمسا/١٩٧٧

بڵاوکراوەی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا- لقی نەمسا بووە، بە زمانی کوردی بابەتی بڵاوکردۆتەوە:

ژمارە/١، لە مانگی کانوونی دووەمی ١٩٧٧ دەرچووە.

Free Kurdistan/١٩٧٧

واتـه كوردسـتانی ئـازاد، كۆمه‌ڵـه‌ی خوێنـدكارانی كوردسـتان لـه‌ ده‌ره‌وه‌ی وڵات– ئه‌كسا– لقی بریتانیا به‌ زمانی ئینگلیزی ده‌ریكردووه‌:

ژماره‌/١، ساڵی ١٩٧٧ ده‌رچووه‌.

ژماره‌/٥، ساڵی ١٩٧٨ ده‌رچووه‌.

ژماره‌/٨، له‌ مانگی مارتی ١٩٧٩ ده‌رچووه‌.

چوار چرا- ئه‌ڵمانیا/١٩٧٨

بڵاوكراوه‌یه‌ك بووه‌ له‌ ئه‌ڵمانیای رۆژئاوا لـه‌ لایـه‌ن كۆنفیدراسـیۆنی كـوردی جیهـانی خوێندكارانی ئێرانی به‌ زمانی كوردی ده‌رچووه‌:

ژماره‌/١، ساڵی ١، رێبه‌ندانی ١٣٥٦– فوریه‌ی ١٩٧٨

راستی- ئه‌ڵمانیا/١٩٧٨

بڵاوكراوه‌ی رێكخراوی لاوانو خوێندكارانی دیموكراتی ئێران بووه‌، به‌ زمانی كـوردی ده‌رچووه‌:

ژماره‌/١، له‌ نه‌ورۆزی ١٣٥٧، كه‌ ده‌كاته‌ كۆتایی مانگی مارتی ١٩٧٨ .

بڵێسه‌- هۆڵه‌ندا/١٩٧٨

ئۆرگـانی ناوه‌نـدی كۆمه‌ڵـه‌ی خوێنـدكارانی كوردسـتان لـه‌ ده‌ره‌وه‌ی وڵات بـووه‌، كۆمیته‌ی به‌ڕێوه‌بردنی گشتی كۆمه‌ڵه‌ی خوێندكارانی كوردستان لـه‌ ده‌ره‌وه‌ی وڵات – ئه‌كسا، به‌ زمانی كوردی ده‌ریكردووه‌:

ژماره‌/١، له‌ مانگی كانوونی دووه‌می ١٩٧٨ ده‌رچووه‌.

ژماره‌/٢، له‌ نه‌ورۆزی ساڵی ١٩٧٨ ده‌رچووه‌.

ده‌نگی كۆمه‌ڵه‌- ئه‌ڵمانیا/١٩٧٨

ده‌سته‌ی كارگێڕیی گشتیی كۆمه‌ڵه‌ی خوێندكارانی كورد له‌ ئـه‌وروپـا ده‌ریكـردووه‌، به‌ زمانی كوردیو عه‌ره‌بی بووه‌:

کۆمەڵەکەی سەربە پارتی دیموکراتی کوردستان– عێراق دەریکردووە.
ژمارە/١، شوباتی ١٩٧٨ دەرچووە.
ژمارە/٢، لە ساڵی ١٩٧٩ دەرچووە.
ژمارە/ ٤، تەمووزی ساڵی ١٩٨٢.
ژمارە/ ٥، تشرینی دووەمی ساڵی ١٩٨٢.
ژمارە/ ٦، ئەیلولی ١٩٨٤.
ژمارە/ ٧، حوزەیرانی ١٩٨٥ .

الشعله- هۆڵەندا/١٩٧٨

ئۆرگانی ناوەندی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات بووە، کۆمیتەی بەڕێوەبردنی گشتیی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات– ئەکسا– بووە، بە زمانی عەرەبی دەرچووە:
ژمارە/١، لە مانگی کانوونی دووەمی ساڵی ١٩٧٨ دەرچووە.
ژمارە/٢، لە نەورۆزی ساڵی ١٩٧٨ دەرچووە.
ژمارە/١، ساڵی ٢، لە مانگی نیسانی ١٩٧٩ دەرچووە.
سەرنج: هەمان دەستە بڵاوکراوەی بڵێسەو الشعله– ی دەرکردووەو هەردوو بڵاوکراوەکە تەواوکەری یەکترن.

مەشخەڵ/١٩٧٩

بڵاوکراوەی لیژنەی پەیوەندییەکانی دەرەوەی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات– ئەکسا– بووە، کۆمیتەی بەڕێوەبردنی گشتی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات دەریکردووە، بە زمانی کوردی بابەتی بڵاوکردۆتەوە:
ژمارە/١، لە ساڵی ١٩٧٩ دەرچووە.
ژمارە/٢و ٣، لە مانگی ئابی ١٩٧٩ دەرچوون.

ئاسۆ- هۆڵەندا/١٩٧٩

بڵاوکراوەی لیژنەی پەیوەندییەکانی دەرەوەی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات– ئەکسا– بووە، بە زمانی عەرەبی دەرچووە:
ژمارە/١، ساڵی ١٩٧٩ دەرچووە.
ژمارە/٦، لە مانگی مارتو نیسانی ١٩٨٠ دەرچووە.

(تێکۆشین) تێکۆشەر- بەلجیکا/١٩٧٩

گۆڤاری یەکێتیی کرێکارو خوێندکارانی کورد لە بەلجیکا بووە، تەنیا ژمارە/١، بە ناوی تێکۆشین بڵاوکراوەتەوە پاشان ناوەکەی بۆ تێکۆشەر گۆڕدراوە:

ژمارە/١، لە مانگی تەمووزو ئابی ١٩٧٩ دەرچووەو ژمارە/٤٣، دوا ژمارەی گۆڤارەکەیەو لە مانگی مارتی ١٩٨٩ دەرچووە.

لە ژمارە/٣و٤ تا١٧و ١٨ بە جووت ژمارەیی دەرچووە.

رۆژی کوردستان- ئەڵمانیا/١٩٧٩

گۆڤاری کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات- ئەکسا بووە، لە ئەڵمانیای رۆژئاوا، بە زمانی کوردی دەرچووە:

ژمارە/١، لە ساڵی ١٩٧٩ دەرچووە.

ژمارە/٣، لە رۆژی١٥/١١/١٩٨٠ دەرچووە.

ژمارە/٦، لە ئەیلولی ١٩٨١ دەرچووە.

ژمارە/٧، لە مانگی ئایاری ١٩٨٢ دەرچووە، بە گشتی (١٢) ژمارەی لێ دەرچووە.

هەنگاو- ئەمریکا/١٩٧٩

ئۆرگانی رێکخراوی خوێندکارانی کوردستانی عێراق لە ئەمریکا بووە، بە زمانی کوردی بابەتی بڵاوکردۆتەوە، بەڵام لە یەك دوو ژمارەدا بە زمانی کوردیو عەرەبی، یاخود کوردیو ئینگلیزی بابەتی بڵاوکردۆتەوە:

ژمارە/١، ساڵی ١ لە مانگی کانوونی یەکەمی ١٩٧٩ دەرچووە.

ژمارە/١٠، لە مانگی تەمووزو ئابی ١٩٨٥ دەرچووە.

ژمارە/١١، نیسانی ١٩٨٧، دوای ئەم ژمارەیە وەستاوە.

خبرنامە کوردستان- سوید/١٩٧٩

هەواڵنامەیەکی تایبەت بووە بە رووداوەکانی ئەو کاتەی رۆژهەڵاتی کوردستان، کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات- ئەکسا- لقی سوید بە زمانی فارسی دەریکردووە:

ژمارە/١، لە ساڵی ١٩٧٩ دەرچووە.

ژمارە/٥، لە رۆژی ١٣٥٨/٦/١٩ هەتاوی کە دەکاتە ١٩٧٩/٩/١٠ دەرچووە.

دەنگی خوێندکار- ئیتاڵیا/١٩٨١

بڵاوکراوەی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لـە دەرەوەی وڵات- ئـەکسا- لقـی ئیتاڵیا بووە، بە زمانی کوردی دەرچووە:

ژمارە/١، لە ساڵی ١٩٨١ دەرچووە.

راپەڕین- ئەمریکا

بڵاوکـراوەی کۆمەڵـەی خوێنـدکارانی کوردسـتان لـە دەرەوەی وڵات (ئـەکسا) لقـی ئەمریکای باکوور بووەو بە زمانی ئینگلیزی دەرچووە:

ژمارە/٧، ساڵی ١٩٨٣ دەرچووە.

THE VOICE OF KURDISTAN/1981

واتە دەنگی کوردستان، گۆڤـاری کۆمەڵـەی خوێنـدکارانی کوردسـتان لـە دەرەوەی وڵات- ئەکسا- لقی بریتانیا بووەو بە زمانی ئینگلیزی دەریکردووە:

ژمارە/١، لە مانگی کانوونی یەکەمی ١٩٨١ دەرچووە.

ژمارە/٣، لە ١٨ی مارتی ساڵی ١٩٨٣ دەرچووە.

خوێندکاری کورد- ئەڵمانیا، سوید، نەمسا/١٩٨١

ئۆرگانی خوێندکارانی سۆسیالیستی کورد لە ئـەوروپـا(سۆکسە) بووە،لـە یـەك دوو بابەت بترازێت کە بە زمانی عـەرەبین، ئـەگـەرنـا هـەمـوو بابـەتـەکـانیتـری بـە زمـانی کوردین،قەبارەکـەی ٢١×١٥ سـم، ڕێبـازی ئـەم گۆڤـارە بـەشـێك بـووە لـە سیاسـەتـی پێڕەوکراوی پارتی سۆشیالیستی کورد (پاسۆك)، بابەتـەکـانی زیـاتر وتـاری سیاسـیو رەخنەو لێدوانن لە بزاڤی خوێندکارانی کورد.

ژمارە/١، شوباتی ١٩٨١.

ژمارە/٢، مارتی ١٩٨٣.

ژمارە/٣، مارتی ١٩٨٤.

ژمارە/٤، کانوونی دووەمی ١٩٨٦.

ژمارە/٥، مارتی ١٩٨٦.

ژمارە/٦، ئایاری ١٩٨٦.

ژماره/٧، ئابی ١٩٨٦.

ژماره/٨، تشرینی یەکەمی ١٩٨٦،.

ژماره/٩، نەورۆزی ١٩٨٧.

ژماره/١٠، ئایاری ١٩٨٧.

ژماره/١١، شوباتی ١٩٨٨.

ژماره/١٢، ئەیلولی ١٩٨٨.

ژماره/١٥، ئەیلولی ١٩٨٩ تایبەتە بە کۆچی دوایی ئازاد مستەفا.

ژماره/١٦، ئاداری ١٩٩٠.

ژماره/١٩، لە نەورۆزی ١٩٩٤ دەرچووە.

ژماره/٢٠، لە نەورۆزی ١٩٩٥ دەرچووە.

ژماره/٢١، لە ساڵی ١٩٩٥ دەرچووە.

ژماره/٢٤-٢٥، ساڵی ١٩٩٧ دەرچووە.

ژماره/٢٦، لە مانگی تەمووزی ١٩٩٨ دەرچووە.

ژماره/٢٨، لە ساڵی ٢٠٠١ دەرچووە،گوایە دوا ژمارەیە.

سەرنج: لە ژمارە/ (١١)ەوە، وشەی (ئۆرگان) کراوەتە (گۆڤار)، واتە لەسەر بەرگی گۆڤارەکە نووسراوە: (گۆڤاری رێکخراوی خوێندکارانی سۆسیالیستی کوردە لەئەوروپا) کە پێشتر ئەم دەستەواژەیە بەم شێوەیە نووسراوە: (ئۆرگانی رێکخراوی خوێندکارانی سۆسیالیستی کوردە لە ئەوروپا) لە ژمارە/(٨)ەوە زاراوەی (رێکخراو) بۆ ئەو دەستەواژەیەی پێشەوە زیادکراوە.

kssa – چیکۆسلۆڤاکیا/١٩٨١

هەواڵنامەیەك بووە، کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا بە زمانی کوردیو عەرەبی دەریکردووە.

ژماره/٢، مانگی ١٩٨١/١١.

ژماره/٥، ساڵی ١٩٨٢.

ژماره/١، ساڵی ١٩٨٣.

ژماره/١، ساڵی ١٩٨٣، ئەم ژمارەیە بە زمانی ئینگلیزییە.

هەر ساڵی ١٩٨٣ لە مانگی تشرینی دووەمدا ژمارەیەکی‌تری چوار لاپەڕەیی لەگەڵ پۆستەرێك بە زمانی ئینگلیزی بڵاوکراوەتەوە،لەسەر ئەم ژمارەیە نووسراوە ژمارە/٢.

ژماره/١، شوباتی ١٩٨٤.

ژماره/٢، ئایاری ١٩٨٤.

ژماره/٥، کانوونی یەکەمی ١٩٨٥.

ژماره/٧، ئابی ١٩٨٦.

ژماره/٦، نیسانی ١٩٨٦

ژماره/٧، حوزەیرانی ١٩٨٧.

ژماره/٨، ئەیلولی ١٩٨٧.

ژماره/٩، کانوونی دووەمی ١٩٨٨.

سەرنج: ئەم بڵاوکراوەیە ساڵانە ژمارەکانی نوێ کراونەتەوە، تەنیا ژمارەی/٨، ١٩٨٧و ژمارەی/٩، ١٩٨٨ تەواوکەری یەکن.

الاتحاد- سوید/١٩٨١

گۆڤارێکی وەرزی بووە (جمعیە الگلبە العراقیین فی السوید- فرع اتحاد الگلبە العام فی الجمهوریە العراقیە) بە زمانی عەرەبی دەریکردووەو ناوبەناویش چەندان بابەتی بە زمانی کوردی بڵاوکردۆتەوە، ئەم کۆمەڵەیە لقی یەکێتی قوتابیانی گشتی کۆماری عێراق بووە.

ژمارە/٥، تشرینی دووەمی ساڵی ١٩٨١، یەکەمین ژمارەیە کە بینیوومە.

ئەم ژمارەیە(٩٦ لاپەڕەی قەبارە نیو فۆلسکابە، هەواڵو وتارو دەقی ئەدەبی بڵاوکردۆتەوە،هەروەها دوای ئەم ژمارەیە ئەم ژمارانەشم بینیووە، کە لە پاڵ زمانی عەرەبی چەند بابەتێکیشیان بە زمانی کوردی تێدایە:

ژمارە/١، تشرینی یەکەم، ساڵی پێنجەم، ١٩٨٤.

ژمارە/٢، ئازار- نیسان، ١٩٨٦.

ژمارە/٣-٤، ساڵی ١٩٨٦.

ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٧.

ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٩.

ژمارە/٢، ئایاری ١٩٩٠

الوحدة- نەمسا/١٩٨٢

لەلایەن کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات - ئەکسا- بڵاوکراوەتەوە، بە زمانی عەرەبی دەرچووە:

ژمارە/١، لە کانوونی دووەمی ١٩٨٢ دەرچووە.

نضال الطلبة- هەنگاریا/١٩٨٢

گۆڤارێکی وەرزی بووە، لەلایەن کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان -ئەکسا- لە دەرەوەی وڵات- لقی هەنگاریا بە زمانی عەرەبی دەرکراوە:

ژمارە/١، ئاداری ١٩٨٢

سەرنج: لەسەر بەرگی ئەم ژمارەیە نووسراوە: گبع کردنو بڵاوکردنەوەی لە لایەن کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات لقی رۆمانیا.

صوت الرابطة (دەنگی یەکگرتن)/ ١٩٨٢

لە لایەن (رابطة الطلبة العراقيين في النمسا) بە زمانی عەرەبیو کوردی دەرچووە:

ژمارە/ (١) لە تەمموزی ساڵی ١٩٨٢ دەرچووە.

روانگەی ئازاد

رێکخراوی سۆشیالیستی کورد لە ئەوروپا دەریکردووە:

ژمارە/ ٤، لە مانگی جۆزەردانی ساڵی ١٩٨١ دەرچووە.

کورد- ئەمریکا/١٩٨٢

بڵاوکراوەی مەکتەبی سکرتاریەتی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە ئەمریکاو کەنەدا بووە، بابەتی بەزمانی کوردیو ئینگلیزی بڵاوکردۆتەوە.

ژمارە/١، لە تشرینی یەکەمی ساڵی١٩٨٢ دەرچووەو هەر تەنیا ئەم تاقە ژمارەیەی لێ دەرچووە.

Uprising/١٩٨٢

بڵاوکراوەی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات- ئەکسا- لقی ئەمریکای باکوور بووەو بە زمانی ئینگلیزی دەرچووە:

ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٢ دەرچووە.

ژمارە/٢، لە مانگی حوزەیرانی ١٩٨٤ دەرچووە.

نەورۆز- هەنگاريا [٢] ١٩٨٢

کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا لقی هەنگاريا دەريکردووە، ئەم بڵاوکراوەيە بە هاوکاری (ئەکسا) دەرچووە.

ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٢.

نامەی کوردستان- يۆنان/١٩٨٢

کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا لقی يۆنان دەريکردووە.

ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٢.

خوێندکاری کورد- يوگسلافيا/١٩٨٢

لە لايەن کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا– لقی يوغسلافيا بڵاوکراوەتەوە، پاش چەند ژمارەيەك ناوی لێنراوە گۆڤار، بابەتی بە زمانی کوردیو عەرەبی بڵاوکردۆتەوە، لەچەند ژمارەيەکيشدا بابەتی بە زمانی يوگسلافی بڵاوکردۆتەوە.

ژمارە/١، لە ساڵی ١٩٨٢.

ژمارە/٢، ساڵی ١٩٨٣ .

ژمارە/٣، ساڵی ١٩٨٣.

ژمارە/٤، ساڵی ١٩٨٤.

ژمارە/٥، ساڵی ١٩٨٥.

ژمارە/٨، ساڵی ١٩٨٥.

ژمارە/٩، ساڵی ١٩٨٦، ئەمە دوا ژمارەيەتی.

بانگی کوردستان- هەنگاريا [٣]/ ١٩٨٢

گۆڤاری کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا– لقی هەنگاريا بووە، بەزمانی کوردیو عەرەبی دەرچووە:

ژمارە/١ لە ساڵی ١٩٨٢.

ژمارە/٢، تەمموزی ١٩٨٢.

ژمارە/٤ نيسانی ١٩٨٣.

ژمارە/٥، تەمموزی ١٩٨٤.

ژمارە/٧ ئاداری ١٩٨٦ .

خەباتی قوتابیان- سوید/١٩٨٣

گۆڤارێك بووە یەكێتیی قوتابیانی كوردستان دەریكردووەو ١٢ ژمارەی لێ دەرچووە، گوایە پاشان ناوی رێكخراوەكە بۆتە یەكێتی خوێندكاران و لاوانی سۆسیالیستی كوردستان.

ژمارە(٠) سفر، كانوونی دووەمی ١٩٨٣

دەنگی خوێندكارانی كوردستان - ئەڵمانیا/١٩٨٣

گۆڤاری كۆمەڵەی خوێندكارانی كوردستان لە دەرەوەی وڵات -ئەكسا- بووە، بە زمانی كوردی دەرچووە:

ژمارە/١، كانوونی دووەمی ساڵی ١٩٨٣ دەرچووە.

ژمارە/١-٢، تشرینی دووەم و كانوونی یەكەم ١٩٨٣دا دەرچوون.

ژمارە /٣، مارس- ئەپریلی ١٩٨٤ دەرچووە.

ژمارە /٤، ئایار- یونی ١٩٨٤ دەرچووە.

ژمارە/١، ئاداری ١٩٨٧ دەرچووە.

سەرنج: ئەم گۆڤارە زۆربەی ساڵەكان زنجیرەی ژمارەكانی لە ژمارە/ ١ دەستی بە دەرچوون كردۆتەوە.

دەنگی لاوانی كوردستان/١٩٨٣

بڵاوكراوەیەكی ناوبەناو بووە رێكخراوی لاوان و خوێندكارانی سۆسیالیستی كوردستان لە دەرەوەدا بە زمانی كوردی و عەرەبی دەریكردووە:

ژمارە/١، لە مانگی كانوونی دووەمی ساڵی ١٩٨٣ دەرچووە.

بەلجیكا INFO- BLAD/١٩٨٣

گۆڤارێك بووە یەكێتی كرێكارو خوێندكارانی كورد لە بەلجیكا بە زمانی هۆڵەندی دەریكردووە:

ژمارە/١، لە ساڵی ١٩٨٣ دەرچووە

ژمارە/٦، دوا ژمارەیە لە ساڵی ١٩٨٨ دەرچووە.

BILAN- بەلجیکا/١٩٨٣

گۆڤارێك بووە یەکێتی کرێکارو خوێندکارانی کورد لە بەلجیکا بە زمانی فرەنسی دەریکردووە:

ژمارە/١، لە ساڵی ١٩٨٣ دەرچووە.

ژمارە/٣، لە ساڵی ١٩٨٥ دەرچووە.

ژمارە/٥-٤، لە یەك بەرگدایە، ساڵی ١٩٨٦-١٩٨٧ دەرچووە، ساڵی ١٩٨٨ لە دەرچوون وەستاوە.

کوردستان- ئەڵمانیا/١٩٨٣

دەنگ(گۆڤار)ی یەکێتی خوێندکارانو لاوانی کوردستان لە ئەوروپا(یۆکسی) بووە:

ژمارە/١، نیسانی ١٩٨٣

ژمارە/٢، ئابی ١٩٨٣

ژمارە/٣، کانوونی دووەمی ١٩٨٤

ژمارە/٦، ئەیلولی ١٩٨٧

ژمارە/١، خولی دووەم، شوباتی ١٩٨٩

سەرنج: لە ژمارە/ ٢دا نووسیویانە گۆڤاری یەکێتی خوێندکارانو لاوانی کوردستانە لە ئەوروپا، بەلاّم لە ژمارەکانی‌تردا وەك ژمارە/ ١ نووسراوە (دەنگی یەکێتی خوێندکارانو لاوانی کوردستانە لە ئەوروپا)

راپەڕین- یەکێتی سۆڤیەت

بڵاوکراوەیەك بووە، کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا لقی سۆڤیەت بە زمانی کوردیو عەرەبی دەریکردووە:

تەنیا ژمارە/٢، دیارە، ئەویش ساڵی چاپکردنی بەسەرەوە نییە.

نشرة الطلبة

(جمعیه الگلبه العراقیین فی الدانمارك فرع اتحاد الگلبه العام فی الجمهوریه العراقیه) بە زمانی عەرەبیو چەند لاپەڕەیەکیشی بە زمانی کوردی دەرکردووە.

ژمارە/٤، تەمموزی ١٩٨٥، بریتییە لە (١٦) لاپەڕە، چوار لاپەڕەی بە زمانی کوردییە.

السباع

گۆڤـاری (رابطـة الطلبـة العـراقيين في الاتحـاد الـسوفيتي) يـەو بـە زمـانی عـەرەبـی دەرچووە، بەڵام لە چەند لاپەڕەیەکدا بابەتی بە زمانی کوردیش بڵاوکردۆتەوە.

ژمارە/٤، کانوونی دووەمی ١٩٨٤، بریتیە لە (٤٤) لاپەڕەو لە (٥) لاپەڕەدا بابەتی بـە زمـانی کـوردی بڵاوکردۆتەوە.

تریسکە- سوید/١٩٨٣

گۆڤاری کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا لقی سوید بووە، بابەتی بە زمـانی کوردیو عەرەبی بڵاوکردۆتەوە:

ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٣.

دەنگی کۆمەڵە- رۆمانیا/١٩٨٣

کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا لقی رۆمانیا دەریکردووە:

ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٣

دەنگـو باس- یەکێتی سۆڤیەت/١٩٨٣

کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لقی یەکێتی سۆڤیەت دەریکردووە:

ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٣.

یەکێتی- ئیتاڵیا/١٩٨٣

کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا لقی ئیتاڵیا بە زمانی کوردی دەریکردووە.

ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٣ دەرچووە.

ژمارە/٣، ئاداری ١٩٨٤.

بێ ژمارەیەك، ساڵی ١٩٨٧ دەرچووە.

کوردستان- پۆلۆنیا

کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا لقی پۆلۆنیا بڵاویکردۆتەوە:

ژمارە/٥، لە مایسی ١٩٨٤.

ژمارە/١، ساڵی سێیەم، ١٩٨٦.

سەرنج: ئەم بڵاوكراوەیە ساڵانە لە ژمارە/١، دەستی بە دەرچوون كردۆتەوە.

دەنگی كوردستان- بریتانیا

ئۆرگانی كۆمەڵەی خوێندكارانی كوردستان لە دەرەوەی وولات –ئەكسا– لقی بریتانیا بووە:

ژمارە/٣، ساڵی ١٩٨٤ دەرچووە.

كوردستان- چیكۆسلۆفاكیا/١٩٨٣

گۆڤاری كۆمەڵەی خوێندكارانی كورد لە ئەوروپا بووە، بە گوێرەی زانیاریی ئێمە ئەم گۆڤارە، گۆڤاری ناوەندی رێكخراوی ناوبراو بووەو بە هەردوو زمانی كوردیو عەرەبی بەرهەمی بڵاوكردۆتەوە:

ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٣ دەرچووە.

ژمارە/٢، ساڵی ١٩٨٣ دەرچووە.

ژمارە/٣، ساڵی ١٩٨٣.

ژمارە/٤، ساڵی ١٩٨٤.

ژمارە/٥، ساڵی ١٩٨٥.

ژمارە/٦، ساڵی ١٩٨٦.

ژمارە ٧ لە مانگی تشرینی یەكەمی ١٩٨٧ دەرچووە.

سەرنج: هەروەها گۆڤارێكیتر لە چیكۆسلۆڤاكیا بە ناوی (دەنگی كوردستان) دەرچووەو لە سەری نووسراوە، ژمارە/٢، ساڵی ١٩٨٢.

ئاسۆ- ئەڵمانیا/١٩٨٤

كۆمەڵەی خوێندكارانی كوردستان لە دەرەوەی وڵات – ئەكسا– لقی ئەڵمانیای رۆژئاوا بە زمانی ئەڵمانی بڵاویكردۆتەوە:

ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٤.

ژمارە/٤، ساڵی ١٩٨٥.

پێشڕەو- سوید/١٩٨٤

ئۆرگانی كۆمەڵەی خوێندكارانی كورد لە ئەوروپا لقی سوید بووە، بە زمانی كوردیو عەرەبی بابەتی بڵاوكردۆتەوە:

ژماره/١،ساڵی یەکەم ١٩٨٤.

ژماره/٢، ئابی ١٩٨٤.

ژماره/٣، تشرینی دووەمی ١٩٨٤.

ژماره/٤، لە ساڵی ١٩٨٥.

ژماره/٨، ساڵی سێیەم، پوشپەڕی ٢٥٨٩ی کوردی.

سەرنج: گوایە لە ساڵی ١٩٨٢ گۆڤارێکیتر هەر بەم ناوە لە سوید لە لایەن کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپا- لقی وڵاتانی باکووری ئەورووپا دەرچووە.

Der Horizont/١٩٨٤

بڵاوکراوەی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات- ئەکسا- بە زمانی ئەڵمانی لە ئەڵمانیا دەرچووە:

ژماره/١، لە مانگی تەمووزی ساڵی ١٩٨٤ دەرچووە.

KURDISTAN STAR

ئۆرگانی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی ووڵات -ئەکسا- لقی باکووری ئەمریکا بووەو بە زمانی ئینگلیزی دەرچووە:

ژماره/١١، لە نەورۆز (مارت)ی ١٩٨٦ دەرچووە.

مەهاباد- بولگاریا

بڵاوکراوەیەك بووە کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپا لقی بولگاریا دەریکردووە:

ژماره/٤، لە مانگی ئاداری ساڵی ١٩٨٦ دەرچووە.

K.S.S.C. A.C VOICE/١٩٨٤

مەکتەبی سکرتاریەتی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات/ ئەمریکا، بە زمانی ئینگلیزی دەریکردووە.

ژماره/١، لە پایزی ١٩٨٤دا دەرچووە.

سەرنج: گوایە تەنیا ئەم ژمارەیەی لێ دەرچووە.

كوردستان، دەنگی خوێندكارانو لاوان- ئینگیلتەرا/١٩٨٤

یەكێتیی خوێندكارانو لاوانی كوردستان لە ئەوروپا(یوكسی) لقی بریتانیا بڵاویكردۆتەوە، بابەتی تەنیا بە زمانی كوردی بڵاوكردۆتەوە:

ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٤ دەرچووە.

ژمارە/٢، لە بەفرانباری ١٩٨٤دا دەرچووە.

ژمارە/٥، ساڵی ١٩٨٦ دەرچووە.

ژمارە/٦، ساڵی ١٩٨٦ دەرچووە.

ژمارە/٧، ساڵی ١٩٨٧ دەرچووە.

ژمارە/٨، لە تشرینی یەكەمی ١٩٨٧دا دەرچووە.

ژمارە/١، خولی دووەم، لە مانگی شوباتی ساڵی ١٩٨٩ دەرچووە.

سەرنج: لە زۆربەی ژمارەكاندا ناوی گۆڤارەكە (كوردستان، دەنگی خوێندكارانو لاوان)ە، بەڵام لە ژمارە/ ٢ دا بۆ ناوی گۆڤارەكە نووسراوە: (دەنگی خوێندكارانو لاوان)و لە ژێریشی نووسراوە: هەواڵ نامەیەكی خولی رۆشنبیری گشتییە لە لایەن یەكێتیی خوێندكارانو لاوانی كوردستان لە ئەوروپا لقی بریتانیاوە دەردەچێ.

الاتحاد- یوگسلافیا

بڵاوكراوەیەك بووە، یەكێتیی خوێندكارانو لاوانی كوردستان لە ئەوروپا- یۆكسی- لقی یوگسلافیا بە زمانی عەرەبی لە نێوان ساڵانی ١٩٨٦- ١٩٨٧ دەریكردووە، ئەم زانیارییە لە پاشكۆیەكی ژمارە/٦، گۆڤاری (كوردستان) ی یەكێتیی خوێندكارانو لاوانی كوردستان- یۆكسی- وەرگیراوە، پاشكۆی ناوبراو بریتییە لە كورتەیەك لە چالاكی لقەكانی یەكێتیی ناوبراو.

النشرة:

لە لایەن (جمعیە الگلبە العراقیین فی المملكە المتحدە فرع اتحاد الگلبە- العام فی الجمهوریە العراقیە) بە زمانی عەرەبی دەرچووە، ناوە ناوەش لە یەك دوو لاپەڕەدا بە زمانی كوردی نووسینی بڵاوكردۆتەوە.

ژمارە/١، سەرەتاكانی ئاداری ١٩٨٤، ساڵی سیو دووەمین، بریتییە لە(١٦) لاپەڕە، تەنیا لەیەك لاپەڕەدا بە زمانی كوردی بابەتی بڵاوكردۆتەوە.

پڕشنگ- ئەڵمانیا/١٩٨٥

لـە لایـەن کۆمەڵـەی خوێنـدکارانی کوردسـتان لـە دەرەوەی وڵات (ئـەکـسا) وەك پاشـکۆی گۆڤـاری (دەنگـی خوێنـدکارانی کوردسـتان)ی ئۆرگـانی ناوەنـدی کۆمەڵـەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات (ئەکسا) بە یارمەتی لقی بـەرلـینی رۆژئـاوا دەرچووە.

ژمارە/١، مارتی ١٩٨٥.

ژمارە/٢، تەمموزی ١٩٨٥.

ژمارە/٣، ئابی ١٩٨٦.

ژمارە/٤، مارتی١٩٨٧.

ژمارە/٥، ئایاری ١٩٨٨ دەرچووە .

تروسکە- ئەڵمانیا/١٩٨٥

دەنگـی خوێنـدکارانی سۆسیالیـستی کـورد (سۆکـسە) لقـی بـەرلـینو ئـەڵمانیـای رۆژئاوایە، بە زمانی کوردی دەرچووە:

ژمارە/١، لە مانگی مارت ١٩٨٥ دەرچووە.

دەنگ- سوید/١٩٨٥

کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا لقی سوید دەریکردووە، بابـەتـی بـە زمـانی کوردیو عەرەبی بڵاوکردۆتەوە:

ژمارە/١، ساڵی ١٩٨٥ .

ژمارە/١، ساڵی دووەم، ١٩٨٦.

ژمارە/٢-٣، ساڵی ١٩٨٦.

ژمارە/١، ساڵی سییەم، ١٩٨٧.

سەرنج: ئەم گۆڤارە ساڵانە، لەژمارە/ (١)ەوە دەستی بە بڵاوکردنەوە کردۆتەوە.

الحریە- هۆڵەندا/١٩٨٥

کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا لقی هۆڵەندا دەریکردووە:

ژمارە/١، لە ساڵی ١٩٨٥ دەرچووە.

هێمن- چیکۆسلۆڤاکیا/١٩٨٦

بڵاوکراوەیەکی گشتی بووە کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپا لقی چیکۆسلۆڤاکیا دەریکردووە، بابەتی بە زمانی کوردیو عەرەبی بڵاوکردۆتەوە:

ژمارە/١، ساڵی یەکەم، ١٩٨٦.

ئاڵای ئیسلام- مالیزیا، کەنەدا/١٩٨٦

گۆڤارێك بووە لە لایەن پەیوەندیی قوتابییانی موسڵمانی کورد دەرچووە: ماوەیەك لە وڵاتی مالیزیاو ماوەیەکیش لە وڵاتی کەنەدا دەرچووە، بابەتی بە زمانی کوردیو عەرەبیو ئینگلیزی بڵاوکردۆتەوە:

ژمارە/١، ساڵی ١، لە مانگی تەمووزی ١٩٨٦ دەرچووە.

ژمارە/ ٢ لە مانگی ئابو ئەیلولی ١٩٨٦ دەرچووە.

ژمارە/ ٣ لە مانگی تشرینی یەکەمو دووەمی ١٩٨٦ دەرچووە.

ژمارە/ ٤ لە مانگی کانوونی یەکەمی ١٩٨٦ دەرچووە.

ژمارە/ ٦ ساڵی ١ لە مانگی مارتو نیسانی ١٩٨٧ دەرچووە

ژمارە/ ١ ساڵی دووەم، لە مانگی حوزەیرانو تەمووزی ١٩٨٧دەرچووە.

ژمارە/ ٤ بەرگی دووەم ساڵی ١٩٨٩ دەرچووە.

ژمارە/ ١ ساڵی سێیەم، لە مانگی مارتی ١٩٨٩ دەرچووە.

دوای راپەڕینی ساڵی ١٩٩١ی کوردستانی خواروو لە مالیزیاو کوردستان ئامادەکراوەو چاپکراوە، نزیکەی ١٥ ساڵ ناوە ناوە دەرچووە.

مەشخەڵ/١٩٨٧

یەکێتیی ئیسلامی قوتابییانو لاوانی کوردستان لە دەرەوەی کوردستان دەریکردووە، بەڵام شوێنی دەرچوونی لەسەر نیە :

ژمارە/١، لە ساڵی ١٩٨٧ دەرچووە.

ژمارە/٢، لە مانگی گوڵانی ١٩٨٧ دەرچووە.

Kurdistan Info/١٩٨٧

کۆمیتەی هاوکاریی کرێکاران‌و خوێندکارانی کوردستان– هەڤکۆم لە وڵاتی نەمسا بە زمانی ئەڵمانی دەریکردووە:

ژمارە/ ١ لەسەرەتای ١٩٨٧ دەرچووە.

ژمارە/ ٢ لە مانگی مارتی ١٩٨٧ دەرچووە.

ژمارە/ ١٤ لەساڵی ١٩٩١ دەرچووە.

دەنگی یەکێتی/١٩٨٨

لە بڵاوکراوەکانی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا لقی ئەڵمانیای رۆژئاوا بووە، بە زمانی کوردی بابەتی بڵاوکردۆتەوە:

ژمارە/١، مارتی١٩٨٨ دەرچووە.

ژمارە/٢، ئاوریلی ١٩٨٨ دەرچووە.

وەڵام – هەنگاریا/١٩٨٨

دەنگی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات– ئەکسا– لقی مەجەرستان بووەو بە زمانی کوردی‌و عەرەبی بابەتی بڵاوکردۆتەوە:

ژمارە/١، ساڵی یەکەم، ١٩٨٨ دەرچووە.

ژمارە/٢، ساڵی ١٩٨٩ دەرچووە.

کینەم ئەم– ئەڵمانیا/١٩٨٩

گۆڤاری کۆمەڵەیا جوانێن کوردستانێ بووەو لە ئەڵمانیا بە زمانی کوردی، تورکی، ئەڵمانی دەریکردووە:

ژمارە/ ١ لە ساڵی ١٩٨٩ دەرچووە.

ژمارە/ ١٢ لە ساڵی ١٩٩٨ دەرچووە.

ژمارە/ ١٤ لە ساڵی ١٩٩٩ دەرچووە.

سەرنج: ئەم رێکخراوە تایبەت بووە بە لاوان‌و خوێندکاران.

النشرة الأخبارية- ئەڵمانیا/١٩٨٩

بڵاوکراوەیەك بووە کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان ،وەك بڵاوکراوەیەکی دوای کۆنگرەی یەکگرتنی رێکخراوە خوێندکارییەکان دەریکردووە:

ژمارە/ ١ کانوونی دووەمی ١٩٨٩ بە زمانی عەرەبییە.

Kurdistan Aktuell/١٩٩٠

ئۆرگانی رێکخراوی خوێندکارانی سۆسیالیستی کورد- سۆکسە- بووەو لە ئەڵمانیا بە زمانی ئەڵمانی دەرچووە:

ژمارە/ ١، لە مانگی کانوونی دووەمی ساڵی ١٩٩٠ دەرچووە.

دەنگی خوێندەڤانان- یوگسلاڤیا/١٩٩٠

یەکێتیی خوێندەڤانانی وڵاتپارێزی کوردستان لقی یوگسلاڤیا بە زمانی کوردیو عەرەبی دەریکردووە:

ژمارە/١، لە مانگی کانوونی یەکەمی ساڵی ١٩٩٠ دەرچووە.

ژمارە/ ٤ لە مانگی ئابی ساڵی ١٩٩١ دەرچووە.

ژمارە/ ٥ لە مانگی تشرینی دووەمی ساڵی ١٩٩١ دەرچووە.

دەنگی خوێندەڤان- بولگاریا/١٩٩٠

یەکێتیی خوێندەڤانانی وڵاتپارێزی کوردستان لقی بولگاریا بە زمانی کوردیو عەرەبی دەریکردووە:

ژمارە/١، لە کۆتاییەکانی ساڵی ١٩٩٠ دەرچووە.

ژمارە/٢، لە ساڵی ١٩٩١ دەرچووە.

پەراوێزەکانی بەشی چوارەم

١. سەیری بەشی سەرچاوەکانی ئەم کتێبە (د. شێرکۆ فتح الله عمر، الحزب الديمقراطي الكردستاني‌ء حركة تحرر القومية الكردية في العراق ١٩٤٦-١٩٧٥، السليمانية-٢٠٠٤، بكە، لاپەڕە ٢٦٢

٢. بۆم روون بۆتەوە ئەم بڵاوکراوەیە هەر ئەم ژمارەیەی لێدەرچووەو بە بۆنەی جەژنی نەورۆزەوە بووە.

٣. بە هۆی ناوەرۆکی گۆڤارو بڵاوکراوەکان بۆمان دەردەکەوێت کە کۆمەڵەکەی سەر بە پدك- عيراق، یاخود کۆمەڵەکەی سەر بە حشع ئەو گۆڤار یان ئەویتری دەرکردووە، بۆ نموونە، چونکە هەردوو لایان هەڵگری ناوی ئەو کۆمەڵەیە بوون کە لە نێوان ساڵانی ١٩٥٦- ١٩٧٥ کارو چالاکی پێشکەش دەکرد.

بەشی پێنجەم

ناساندنی گۆڤارێکی خوێندکاران، وەك نموونە

گۆڤاری پڕشنگ[1]
ناساندن و لێکۆڵینەوە

سەرەتا

لە پێناوی باشتر ناساندن و وردبوونەوە لە بزاڤی ڕۆژنامەگەریی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپاو ئەمریکادا وەك نموونە باس لە گۆڤاری پڕشنگ دەکەم.
سەبارەت بە پڕشنگ، تا ئێستا لە چەند دێڕێکی پڕ لە کەموکورِی بترازێت ئەگەرنا هیچ نووسینێکی وردو زانستی سەبارەت بە گۆڤاری پڕشنگ نەنووسراوە، پاش ئەوەی چوار ژمارەی گۆڤاری ناوبراوم دەست کەوت، هەستم کرد گۆڤارێکی سەنگینی وەك پڕشنگ حەیفە لە دوو توێی مێژووی ڕۆژنامەگەریی کوردی باس نەکرێتو شوێنێکی شایستەی پێ ڕەوا نەبینرێت، سەبارەت بە گۆڤاری ناوبراو لە سەرچاوەیەکدا هاتووە: (پڕشنگ، گۆڤارێکی ڕۆشنبیری، وەرزیی نارێك، بڵاوکراوەی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات AKSA ، ژ/١،١٩٨٥ ژ/٣،ئابی ١٩٨٦، ڤیەننا- نەمسا- بە زمانی کوردی-سۆرانی- لەوانەیە ئەم گۆڤارە درێژەی پڕشنگەکەی د.کەمال فوئاد بێ لە ١٩٦٦) [2]. نووسەر کە باسی پڕشنگەکەی ساڵی ١٩٦٦ دەکاتو دێتە سەر ئەم پڕشنگ-ە دەنووسێت: (گۆڤارێکی دیکە بە هەمان ناو لە ڤیەننا لە ئابی ١٩٨٦دا دەرچووە) [3] ، وەك دیارە لە یەك نووسیندا هەلە لە ساڵی دەرچوونی گۆڤاری پڕشنگدا کراوە، هەروەها لە هیچ شوێنێکی گۆڤارەکەدا نەنووسراوە کە (وەرزانەیە) [4]. وەك فەرهاد نووسیویەتی.

لەم نووسینەدا سەرەتا گۆڤارەکە دەناسێنم، چونکە لە کوردستاندا ئەوەی پرسیومەو تێبینیم کردووە تەنیا ژمارەیەکی زۆر کەم لە نووسەرو ڕۆژنامەنووس و پسپۆرو لێکۆڵینەرانی بواری ڕۆژنامەگەریی زانیارییان سەبارەت بەو گۆڤارە هەیەو کە ڕەنگە تەنیا یەك دوو ژمارەیان لە گۆڤارەکەدا بینیبێت، دوای ناساندن بە کورتی ئاماژە بە ناوەڕۆكو فۆرمی گۆڤارەکە دەدەم، لە کۆتاییشدا ئیندێکسی ژمارەکان دەنووسمەوە،لە پاشبەندێکدا بە زانیاریی تر ئاشناتان دەکەم.

سەرنجێک

من لە چوار ژمارەی پڕشنگ دواوم بەڵام سەرنووسەری گۆڤارەکە کە عەبدولموئمین دەشتییە دەڵێت: ئەو پڕشنگ-ە پێنج ژمارەی لێدەرچووەو دیارە خۆشی ژمارە پێنجی دەست نەکەوتۆتەوە.

ناساندن

لەبەر ئەوەی زانیارییەکانی سەر بەرگی هەر چوار ژمارەکە لە چەند وشەو رستەیەکدا جیاوازییان هەیە بۆیە باشترە دەقی سەر بەرگییان بنووسمەوە.

لە ژمارە/١، دا نووسراوە:

(پڕشنگ گۆڤارێکی رۆشنبیریی گشتییە، پاشکۆی گۆڤاری دەنگی خوێندکارانی کوردستان(٥)، ئۆرگانی ناوەندی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات- ئەکسا-یە، بە یارمەتی لقی بەرلینی رۆژئاوا دەردەچێت) ، ئەم ژمارەیە لە مارتی ١٩٨٥ دەرچووەو بریتییە لە ٣٦ لاپەرە، نرخی لەسەر دانەنراوە.

لە ژمارە/٢ دا نووسراوە:

(پڕشنگ گۆڤارێکی رۆشنبیریی گشتییە، لە لایەن کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات – ئەکسا-وە دەردەچێت) ئەم ژمارەیە لە تەمموزی ١٩٨٥ دەرچووە، بەڵام لەسەر هەمان بەرگ بە دیوی ناوەوەدا زانیارییەکان بەم شێوەیە نووسراون: (پڕشنگ گۆڤارێکی رۆشنبیریی گشتییە بە یارمەتی لقی بەرلینی رۆژئاوا وەکو پاشکۆیەك بۆ ئۆرگانی ناوەندی/ ئەکسا/ دەنگی خوێندکارانی کوردستان ناوە ناوە دەردەچێت) ئەم ژمارەیە ٣٦ لاپەرەیە.

لە ژمارە/٣ و٤ دا هەمان زانیاریی نووسراوەتەوە تەنیا لە رووی زمانەوانییەوە کەمێك دەستکاری دەستەواژەکە کراوە، ژمارە/٣، لە ئابی ١٩٨٦ دەرچووەو ٤٠ لاپەرەیە، بەڵام ژمارە/٤، لە مارتی ١٩٨٧ دەرچووەو بە هەمان شێوە ٤٠ لاپەرەیە، لەسەر بەرگی ژمارەکانی ٤،٣،٢ بۆ نرخەکەی نووسراوە: (دانەی بە یەك دۆلارە یان بەرامبەرەکەی) لە هەمان روودا ناونیشانی گۆڤارەکە نووسراوە(Aien–Austria

Aksa post Fach١٢٢ ١٠٩٦) لەسەر بەرگی دواوەشدا بە لای دەرەوەدا گۆڤارەکە بە تیپی کوردی لاتینی ناسێنراوە.

بابەتەکانی پرشنگ بە تایپی ئای بی ئێم تایپکراون، بەڵام هەندێکیان بە تایپی ئاسایی واتە تایپی دەستی تایپکراون، بۆ دەنگەکانی(ۆ)و (ڕ)و (ێ) بە دەست نەك بە تایبەت چوکلە داندراون، ناونیشانی بابەتەکانیش بە دەست لەسەر کاغەز یاخود ستێنسل نووسراون، یان پیتچنین کراون، بۆ ئامێری چاپکردنیش بە ئۆفسێت چاپکراوە، رووکاری ئامێری فۆتۆکۆپیش بە هەندێك لاپەرەدا دیارە، دروشمی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان– ئەکسا– کە بریتییە لە مەشخەڵێكو کۆمەڵێك دەست بەرزیان کردۆتەوە، لەسەر بەرگی ژمارەکان (بەرگی پێشەوەو دواوە) داندراوە، ئەمە هەمان دروشمە کە لە ساڵی ١٩٥٦– ١٩٧٥ کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد بەرزی کردبۆوەو لە دوای ئەو مێژووە زۆربەی کۆمەڵە خوێندکارییەکان بەرزیان کردەوە، نەخشەسازیی هەر چوار ژمارەکە بریتییە لە شێوەیەکی ئەندازەییو لە هەر چوار ژمارەکەدا دووبارە بۆتەوە، لە بەرگدا تەنیا رەنگی رەش بەکارهاتووە تەنیا رەنگی کارتۆنی بەرگەکان گۆڕدراون.

ئەوەی بۆم ساغ بۆتەوە کارەکانی گۆڤاری پرشنگ زیاتر لە لایەن عەبدولموئمین دەشتیو خوالێخۆشبوو فریا محێددین رایی کراون.

ئامانج

بۆ تێگەیشتن لە ئامانجی دەرکردنی گۆڤارەکە چەند رستەیەك لە (وتەی ژمارە/١)ی گۆڤارەکە دەنووسمەوە: (کۆمەڵەکەمان کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات زۆر خۆشحالە بەوەی یەکەمین ژمارەی– پرشنگ– بکاتە دیاری نەورۆزو پێشکەشی خوێندکارو خوێندەوارە ئاوارەکانی نەتەوەکەی بکات/ هەروەکو دەبینن لەم ژمارەیەدا هەوڵمان داوە ئەم گۆڤارە زیاتر روویەکی ئەدەبی پیشانی خوێندەواران بداتو لە پاڵ ئەمەشدا لە دەنگو باسی رامیاری شۆڕشی ئازادیخوازی نەتەوەکەمان بێ بەش نەبێت ل/٣) لە شوێنێکیتری هەمان ژمارەو لاپەرەدا نووسراوە: (یەکەمین ژمارەی ئەم گۆڤارەمان دەخەینە بەرچاوی ئێوەی ئازیزو بەو هیوایەی پەسەندی بکەنو بە رەخنەو تێبینیو بەرهەمی وێژەییو زانستیو

کۆمەڵایەتیەکانتان ژمارەکانی داهاتووی برازێننەوە/ ناوی ئەم پاشکۆیەمان نا – پڕشنگ–بەو هیوایەی بتوانین لەسەر هەمان گۆڤارە مەزنەکەی– پڕشنگ– کۆنە ئۆرگانی کۆمەڵەکەمان لە ساڵانی ١٩٦٦–١٩٦٧ بڕۆینو دەنگی پڕشنگ دەنگی یەکێتیو یەککبوونی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وولات زیندوو بکەینەوە) ئەمەو لە ژمارە/ ٢ دا زیاتر رێبازو ئامانجی گۆڤارەکە روونکراوەتەوە: (گۆڤاری پڕشنگ گۆڤاری هەموو کوردێکی پەڕاگەندەیە، ئامادەیە بەرهەمو نووسینی هەموو لایەك بڵاوبکاتەوە بە بیٚ هیچ رەچاوکردنێك دەربارەی لایەنی سیاسی نووسەر، تەنها ئەوانە نەبێت کە دژ بە نەتەوەکەمانن، گۆڤاری پڕشنگ هەموو نووسینێك بڵاودەکاتەوە کە لە مەیدانی رۆشنبیریدا سوود بەخش بێت بۆ خوێنەرە خۆشەویستەکانی، هەروەکو لە ژمارەی رابردوودا وتمان..کۆمەڵەکەمان کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات– ئەکسا– زۆر بە پێویستی زانی کە شان بە شانی گۆڤاری دەنگی خوێنکارانی کوردستان، گۆڤارێکی وەکو پڕشنگ تایبەت بۆ بڵاوکردنەوەی رۆشنبیری گشتی دەربکات، واتە ئەدەبیو هونەرىو زانستیو کۆمەڵایەتی، ژمارە/٢، ل٣) ئەم دێرانە پێویستیان بە لێکدانەوە نیە چونکە روونو ئاشکرایە کە مەبەستو ئامانج چی بووە لە دەرکردنی گۆڤاری پڕشنگدا.

ئەکسا چییە؟

لە دووتویی ئەم نووسینەدا لە چەندان شوێندا وشەو زاراوەی(ئەکسا) دێتە بەرچاو، وشەکە بریتییە لە کورتکراوەی ناوی (کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان– لە دەرەوەی کوردستان) بە زمانی ئینگلیزی، لە پێناوی رووناکی خستنەسەر مێژووچکەیەکی کۆمەڵەی ناوبراوو ناوی ئەکسا چەند دێڕیك لە نووسینی: (٣٠ ساڵ کۆمەڵەی خوێندکاران ١٩٥٦–١٩٨٦) وەردەگرین کە لە ژمارە/٣ی گۆڤاری پڕشنگدا بڵاوبۆتەوەو پاشان لە چەندان شوێنیتریشدا وەك وتارو نامیلکەی سەربەخۆش بڵاوکراوەتەوە:

(حەڤدە خوێندکاری کورد کە ئەو کاتە لە ئەوروپا دەیانخوێند بە هاندانو دەستپێشکەریی دوکتۆر نورەدین زازا، لە ١٥– ١٦/ ئاب/ ١٩٥٦ لە شاری ڤیزبادن لە ئەڵمانیا کۆبوونەوەو بڕیاریاندا کە کۆمەڵەیەك بۆ خۆیان دابمەزرێنن، سەرەتا لەبەر

تێکدی نەکردنەوەی بیرو بۆچوونەکان ڕێکخراوێکی ڕۆشنبیرییان بە ناوی کۆمەڵەی ڕۆشنبیریی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا دامەزراند، کە تەنیا لە رووی ڕۆشنبیریو گۆڕینەوەی زانیارییەوە پەیوەندیی نێوان خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا ڕێك بخات هەقی بەسەر سیاسەتو تێکۆشانی سیاسیو خەباتی نەتەوەی کوردەوە نەبێت، تا کۆنگرەی سییەم ناوەکە هەر بەو شێوەیە مایەوە تا لە ٤ی ئابی ١٩٥٨ کۆنگرەی سییەم گرێدراو ناوی کۆمەڵە کرا بە کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپاو خۆی لە وشەی ڕۆشنبیریی رزگار کرد، لە سەرەتای شەستەکانی سەدەی رابردوو کۆمەڵە زۆر ناوبانگی دەرکرد، لە هاوینی ساڵی ١٩٦٤دا پاش هەوڵو کۆششێکی زۆر کۆمەڵە بە ئەندام لە یەکێتی خوێندکارانی جیهانی IUS دا وەرگیرا ئەو ناکۆکییانەی لە وڵات لە ناوەڕاستی شەستەکانی رابردوو سەری هەڵدا کارێکی خراپی کردە سەر کۆمەڵەو چالاکییەکانی، بەڵام نەبووە هۆی کەرت کردنی کۆمەڵەو هەر بە یەکگرتوویی مایەوە تا کاتی بەستنی کۆنگرەی حەڤدەهەم لە هاوینی ١٩٧٥دا لەم کۆنگرەیەدا سەرکردایەتی کۆمەڵە پاش بڵاوەپێکردنی شۆڕشیش دەیویست کۆمەڵە بەو سەرکردایەتییە ببەستێتەوە کە بڵاوەی بە شۆڕش کرد خوێندکاران بەمە رازی نەبوون لەبەر ئەوە ئەو سەرکردایەتییەیان بە جێ هێشتو کۆمیتەیەکیان هەڵبژارد بۆ پێکهێنانی کۆنگرەی حەڤدەهەم کە لە هاوینی ١٩٧٦دا لە شاری فرانکفۆرت لە ئەڵمانیا پێك هات، ئەم کۆنگرەیە ناوی کۆمەڵەی گۆڕی بە کۆمەڵەی خوێنکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات کە ناسراوە بە ئەکساو ئەکساش کورتکراوەی ناوی کۆمەڵەیە بە زمانی ئینگلیزی Association of Kurdistan Students Abroad کە یەکەم پیتی وشەکانی ئەو رستەیە وەرگیراوەو بۆتە AKSA) خەباتی ئەکسا تا جاڕدانی بەرەی کوردستانی لە ساڵی ١٩٨٨و راپەڕینی ساڵی ١٩٩١ بەردەوام بوو، پاش ئەو گۆڕانکارییانە چالاکییەکانی کۆمەڵەی ناوبراو بەرەو کزی چووو تێکۆشانی خۆی راگرتو بوو بە بەشێك لە دۆخە تازەکە. شایانی باسە لە بەشی یەکەمی ئەم کتێبەدا وردتر لە ئەکسا دواوم.

هەر چاپکراوێك هەڵگری سەر نێوی یەکێك لە بوارەکانی رۆژنامەنووسی بێت پێویستە بە گوێرەی جۆرەکانی خوێندراو، بیستراو، بینراو پۆلێن بکرێت، پڕشنگ دەچێتە خانەی رۆژنامەگەریی خوێندراوو ئێستاش سەبارەت بە ئاراستەی کارکردنی گۆڤارەکە ناوەڕۆکی چوار ژمارەکە وەردەگرین:

هەواڵ:

ئەو بنەمایەیە کە جیهانی رۆژنامەگەریی لەسەر دامەزراوە، گۆڤاری پڕشنگ بە گوێرەی تواناو دەرفەت بایەخی بە بڵاوکردنەوەی هەواڵ داوە بە تایبەتیش هەواڵی ئەو چاپکراوانەی کە ئەوسا بڵاوکراونەتەوە، لە ژمارە/١دا لە ژێر ناونیشانی ئاسۆ ئەم هەواڵە بڵاوبۆتەوە: (بۆ ئەوەی بتوانین دەنگی شۆڕشی نەتەوەکەمان لە کوردستانی ئازیزدا بە جیهانی دەرەوە بگەیەنین دەبێ هەوڵی ئەوە بدەین بە زمانی بێگانە دەنگو باسەکانی کوردستانو باری کوردستان بۆ بێگانە بگێڕینەوە، کۆمەڵەمان لەم هەوڵە درێغی نەکردووە، ئەوەتە بەم دواییە هەر لەم پێناوە پیرۆزەدا کۆمەڵەی خوێنکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات ئەکسا لقی ئەلمانیای رۆژئاوا دوو ژمارەی رۆژنامە بە نرخەکەی ئاسۆی بە زمانی ئەڵمانی بڵاوکردەوە) لە درێژەی هەواڵەکەدا دەست نیشانی ئەو بابەتانەی کردووە کە رۆژنامەی ناوبراو بڵاویکردوونەتەوەو پیرۆزبایی لە دەرچوونی ئاسۆش کردووە، هەروەها کلێشەی هەردوو ژمارەکەشی لەگەڵ هەواڵەکە بڵاوکردۆتەوە.

هەر لەم ژمارەیەی پڕشنگدا هەواڵێکیتریش لە ژێر ناونیشانی (هەواڵێکی خۆش) بڵاوبۆتەوە، ئەمە دەقی پەرەگرافی یەکەمە لە هەواڵەکە: (پاش زنجیرەیەك لە گفتوگۆو لێکۆڵینەوەو باس کردن دەربارەی باری ئێستای جیهانو ناوچەکەو تورکیاو کوردستان ئەم پارتانەی تورکیاو کوردستانی تورکیا: ١. پارتی پێشڕەوی کرێکارانی کوردستان، ٢. پارتی کرێکارانی تورکیا، ٣. پارتی کاری کۆمۆنیست لە تورکیا، ٤. پارتی کۆمۆنیستی تورکی، ٥. پارتی سۆسیالیستی کوردستان لە تورکیا، ٦. پارتی سۆسیالیستی کرێکارانی تورکیا گەیشتنە ئەو ئەنجامەی کە بەرنامەیەکی یەکگرتووی خەبات دەست نیشان بکەن) لە ژمارە/٢ شدا لە ژێر ناونیشانی(پێشانگۆکەی پڕشنگ) هەواڵی چاپکردنو بڵاوکردنەوەی ئەم کتێبو گۆڤارانەی بڵاوکردۆتەوە: (کوێرەوەریو

بیرەوەری–هاوار، دوو تەقەلای بێ سوود– محەمەد ئەمین زەکی، هەڵوێست–گۆڤار، هیوا– گۆڤار، دراسات کردیە–گۆڤار، دەنگی خوێندکارانی کوردستان– گۆڤار) وەك کارێکی رۆژنامەگەریی بە چەند دێڕێك ئەو گۆڤارو کتێبانە ناسێنراون، هەروەها لە ژمارەکانی ٣و٤ یشدا هەوڵدراوە بڵاوکردنەوەی هەواڵ فەرامۆش نەکرێت.

هونەرەکانی ئەدەب

گۆڤاری پڕشنگ وەك گۆڤارێکی رۆشنبیری زیاتر بایەخی بە ئەدەب داوە، بەڵام وەك زانراوە کە رۆشنبیری هەر تەنیا ئەدەب نییەو لە چوار ژمارەکەدا بە رێژەیەکی زۆر کەم لای لە بوارەکانیتری رۆشنبیری کردۆتەوە، لە ژێر ئەم ناونیشانەدا ئاماژە بە هونەرەکانی ئەدەب دەدەین:

شیعر:

لە هەر ٤ ژمارەکەدا کۆمەڵێك دەقی شیعر بڵاوبۆتەوە، کە هەندێك لە شیعرەکان پێشتر لە شوێنیتردا بڵاوبوونەتەوە، وەك (نەورۆز، کامەران، ژ/١، ل/٥– نەورۆز، پیرەمێرد، ژ/١، ل/٥، پڕشنگ لە ئاسۆی دەربەدەریا، ژ/١، ل/٢٩– کوڕی بابەگوڕگوڕ، جوامێر، ژ/٣، ل/٢٩– پاکانە، و:سەیران، ژ/٣، ل/٣١– پۆستەرە شیعر، لەتیف هەڵمەت/٤، ل/٣٤) ئەمەو هەندێك شیعریتریش وا تێدەگەم کە یەکەمین جارە بڵاودەکرێنەوە، بریتین لە شیعری سادەو زیاتر بۆ هاندانو بەرز راگرتنی دەستکەوتو سەروەرییەکانی کوردو خەڵکی کوردستان نووسراون.

پەخشان:

کە باس لە پەخشان دەکرێت کۆمەڵێك لقی لێ دەبێتەوە وەك:

- **وتار:**

گۆڤاری پڕشنگ بایەخێکی دیاری بە بڵاوکردنەوەی وتارداوە بەڵام وەك حاڵی وتارەکانی نێو رۆژنامەنووسی کوردی وتارەکانی نێو گۆڤاری پڕشنگ– یش شێوە نووسینی ئەدەبی لە سەر وتارەکاندا زاڵە، بۆ نموونە دەکرێت سەیری چەند دێڕێك لەم وتارە بکەین کە لە ژێر ناونیشانی(نەورۆز.. نەورۆز) دایە: (نەورۆز.. نەورۆز! ئەی

یاقووتی وشەی کوردی، ئەی نیشانەی کۆڵنەدانو سەربڵندی، ئەی وشەی پڕ نرخو پیرۆز مایەی شانازی گەلو هۆز، ئەوا دیسان بە هێمنی بە ڕێگەوەیت.. ژ/١، ل/٢٢).

هەروەها وتارێکیتر لە ژێر ناونیشانی(نامەیەك) هەست دەکرێت پارچەیەکە لە پەخشانێکی ئەدەبی:: (گۆڤاری پڕشنگ ئەستێرەیەکی تازە هەڵاتووە، خونچەیەکی تازە پشکوتووە، هەسوونی تەنها دەوارێکی نیرگە کەوتووە، ئومێدی هەزاران ئەدەب دۆستی تامەزرۆیە، زیندووکەرەوەی کەلەپوورمانە ناسێنەری شوناسنامەی هۆزمانە، دەرخەری مێژووی پڕ ناسۆری عێلمانە، خەمڕەوێنی هەزارەها ئاوارەی کوردستانە... ژ/٢، ل/٦) لە هەر ٤ ژمارەکەدا چەندان وتاریتری لەم چەشنە بڵاوکراونەتەوە، ئەمەو سەرەڕای وتاریتر کە هەست دەکرێت هونەرکاری نووسینی وتاری ڕۆژنامەنووسییان تیایە پەیڕەو کراوەو لە ژێر ناونیشانێکیترداو لە لاپەرەکانی داهاتوودا باسیان دەکەین.

❖ چیرۆك:

ژانرێکیترە لە ژانرەکانیتری هونەری ئەدەبو لە هەر چوار ژمارەکەدا تەنیا یەك چیرۆکی خۆماڵی بڵاوکراوەتەوە، چیرۆکێك لە ژێر ناونیشانی(کۆچو مانەوە) یەو بە ناوێکی خوازراوی (هاوەڵ) بڵاوکراوەتەوە، کە لە سانفرانسیسکۆوە بۆ گۆڤارەکە ناردراوە، بابەتی چیرۆکەکە گرتەیەکە لە ژیانی ئاوارەیی خەڵکی کوردستان، خێزانێکی کوردستانی ڕۆژهەڵات چۆن جەنگ ماڵیان وێران دەکاتو ئاوارەی کوردستانی باشوور دەبن، لەوێش ڕژێمی بەعس هەوڵ دەدات بۆ ئۆردوگای زۆرەملێ بیانگواستەوە بەڵام ئەمان ئەو بڕیارە ڕەتدەکەنەوەو لە دۆڵێکی سەختی کوردستاندا ڕۆژانە بە کولەمەرگی ژیان دەبەنەسەر، چیرۆکنووس بۆ گێڕانەوەی ڕووداوەکانی چیرۆکەکەی کاری لەسەر هونەرکاری نووسینی چیرۆك لەو سەردەمەدا کردووە.

❖ وەرگێڕانی ئەدەبی:

پڕشنگ لە ژمارەکانیدا کۆمەڵێك دەقی ئەدەبی لە زمانی فارسی، ئەڵمانی،عەرەبی وەرگێڕدراوی بڵاوکردۆتەوە، ئەمەش پەرەگرافێکە لە چیرۆکی وەرگێڕدراوی (سەمای مەرگ): (نە شا هەیە نە گەدا، نە پیر هەیەو نە گەنج، نە کچ هەیەو نە کوڕ، نە ژن

هەیەو نە پیاو، هەموو مردوون، هەموو پەیکەری هێسکین، نە کەس تاجی سەرەو نە کەس کەوای لەبەرە....)

❖ یاداشت:

لە ژمارە/١دا نووسینێك بە قەلەمی عەبدولموئمین دەشتی لە ژێر ناونیشانی (ئەویَ جیَناهێڵین) بڵاوکراوەتەوە، کە بریتییە لە یاداشتی چەند دیمەنو رووداوێك لە شاری هەولێر بە تایبەتیش ئەو کۆڵانو گەرەکەی کە نووسەر تێیدا ژیاوەو بە شێوازێکی جوانو وردی هونەری دیمەنو کاتەکانی گێڕاوەتەوە.

مێژوو لە پڕشنگدا

لە هەر چوار ژمارەکەدا کۆمەڵێك بابەتی مێژوویی بڵاوکراونەتەوە کە بریتین لە نووسینو وەرگێڕانو ئامادەکردن، لە ژمارە/٢،٣ دا(ا.ع) وتارێکی بە ناونیشانی (١٩١٩ لاپەرەیەکی گەشە لە تێکۆشانی کورد) نووسیوە لە بڕگەیەکدا بەم جۆرە باس لە یەکەمین حکومەتی کوردی دەکات: (بێ گومان کە حکومەتی سلێمانی یەکەم حکومەتی میللییە لەم ناوچەیەدا کە بە سەربەستی بکەوێتە گفتوگۆ لەگەڵ ئیمپراتۆریەتی بریتانی ئەمەش لە کاتێکدا کە جگە لە حکومەتی شەریف حسین لە حیجاز کە هێشتا جیَگیر نەبو بوو هەر سەریشی نەگرت چ لە تورکیا کە کەوتە نێو چنگی ئینگلیز چ لە عیراقو سوریاو ئوردن تا ئەم سەردەمەیە هیچ حکومەتێکی نیشتمانی دانەمەزرابوو) هەر لەم ژمارەیەداو لە ژمارە/ ٣ شدا لێکۆڵینەوەیەك سەبارەت بە ژیانی ئیدریسی بدلیسیو تا چەند کاریگەریی لەسەر مێژووی نەتەوەکەماندا هەبووە بڵاوکراوەتەوە، بابەتەکە تا ئاستێك وردەو لە یەکێك لە قۆناغە دژوارەکانی مێژووی کورد دەدوێت، هەروەها لە ژمارە/ ٣ دا بابەتێکی مێژوویی سەبارەت بە مێژووی دامەزراندنی یەکەمین رێکخراو بۆ خوێندکاران لە ژێر ئەم ناونیشانە بڵاوکراوەتەوە: (٣٠ ساڵ کۆمەڵەی خوێندکاران ١٩٥٦-١٩٨٦)، ئەمەو سەرەڕای چەند بابەتێکیتری مێژوویی، هەروەها هەر لە ژمارە/٣ دا بابەتێکیتر بە نانیشانی (مێژوونووسی بە ناوبانگی کورد ئەمیر شەرەفخانی بدلیسی لە چەند دێڕێکدا) بڵاوکراوەتەوە، کە تەواوی زانیارییەکان وەك ئاماژەیان پێدراوە لە کتێبی(مێژوو[٦])ی د. کەمال مەزهەر ئەحمەد وەرگیراون.

بابەتی ڕۆژنامەنووسیی

یەکێك لەو بابەتـە ڕۆژنامـەنووسـییانەی کـە پڕشـنگ بـڵاوی کردۆتـەوە ئـەگـەرچـی دەچێتە خانەی مێژووەوە بەڵام گونجاوتر بوو لە ژێر ناونیشانێکی سەربەخۆدا ئاماژەی پێبدەم بابەتێکە لە نووسینی د.کەمال فوئاد لەمەڕ ڕۆژنامەی(بـانگی هـەق–١٩٢٣) کـە لە ژێر ئەم ناونیشانەدایە: (بانگی هەق یەکـەمـین ڕۆژنامـەی شۆڕشـی کوردسـتان) کـە دوو بەشەو لە ژمارەکانی ١و٢ دا بڵاوبۆتەوە، سەرەڕای ئەوەی کە چەندان ساڵ بەسـەر نووسینو بڵاوکردنەوەی بابەتی نـاوبراو تێپـەڕیووە بـەڵام هێـشتا مـشتومـڕی دەربـارە دەکرێت بە تایبەتیش لە لای لێکۆلەرەوانو لە زانکۆکانی کوردستاندا.

فۆلکلۆر

گۆڤاری پڕشنگ کەلەپوورو فۆلکلۆری دەوڵەمەندی کـوردی فـەرامـۆش نـەکـردووە، زیاتریش بایەخی بە بڵاوکردنەوەی پەنـدو دەقـی گـۆرانی داوە، بـۆ نموونـە ئـەم دەقـە دەنووسینەوە کە لە ژمارە/١دا بڵاوکراوەتەوە:

جووتێ ساقی گوارە زێڕن
مەی لە مەیخانێ دەگێڕن
عاشقان لە دین وەردەگێڕن
شیرنێ بابچینە سەیرانێ.

وتاری سیاسی

بە گوێرەی پێویستی ڕۆژو ڕۆژگاری دەرچوونی پڕشـنگ بایـەخی بـە بڵاوکردنـەوەی بابەتی سیاسی داوە، بۆ نموونە هەر چوار(وتەی ژمارە)ەکەی بـریتین لـە چـوار وتـاری سیاسی وردی گونجاو بۆ ڕۆژگاری ئەوسا، هەر لە دوو توێی هەر چوار ژمارەکەدا چـەند وتارێکیتریش دێنە بەرچاو وەك: (دەرزییێ بکا بە خۆتا، جا سوژنێ بە خـەڵك، ژ١) کـە باس لە پەنابەرانی کورد وەك تاكو بزووتنەوەی کوردایـەتـی دەکـات بـە تایبـەتـی ئـەو تاکانەی کە تەواوی حزبو ڕێکخراوە سیاسییە کوردو کوردستانییەکان ڕەتدەکـەنـەوەو هەردەم ڕەخنەیان لێدەگرن، لـە ژمـارەکـانی تریـشدا وتـاریتـر بڵاوکراونـەتـەوە وەك: (کوردستانیەت لە نێوان نووسینو کرداردا،ژ/٢)،(فەرهەنگی سیاسی،ژ/٣).

زمان

گۆڤـاری پڕشـنگ لـه کـاتی بڵاوکردنـه‌وه‌ی بابـه‌تـه‌کانیـدا زۆر بایـه‌خی بـه لایـه‌نـی زمانه‌وانیو ڕێنووسو خاڵبه‌ندی داوه، به گوێره‌ی توانا بایه‌خی به زمانی نووسـینه‌کـان داوه، زۆربه‌ی نووسینه‌کانی پڕشنگ، به‌ده‌رن لـه وشـه‌ی غـه‌ریبو بێگانـه‌و سـه‌لیقـه‌ی نازمانه‌وانی، ئه‌مه‌و سه‌ره‌ڕای ئه‌وه‌ی که بابه‌ته‌کان به تایپی ئاسـایی تـایپکراون، بـه‌ڵام بایه‌خ به خاڵبه‌ندی دراوه.

ئه‌گه‌ر وه‌ك بواری زمانی ڕۆژنامه‌نووسیش سه‌یری بکه‌یـن ئـه‌وه وه‌ك هـه‌ر ڕۆژنامـه‌و بڵاوکراوه‌و گۆڤارێکی‌تـری کـوردی زمـانی ئـه‌ده‌ب بـه‌سـه‌ر نووسـینه‌کانـدا زاڵـه، دیـاره ئه‌مه‌ش کێشه‌یه‌که تا به ئه‌مڕۆش ده‌گات بواری ڕۆژنامه‌گه‌ری کوردی نه‌یتوانیوه خـۆی لێ ڕزگار بکات.

بۆ بزه‌ی لێو

ئه‌وانه‌ی که گۆڤاری پڕشنگیان ده‌رکردووه حه‌سـی ڕۆژنامـه‌گـه‌رییـان بـه‌هێـزو ورد بووه، بۆ پشوودانی مێشكو ماندوونه‌کردنی چاو، سه‌ره‌ڕای بڵاوکردنه‌وه‌ی بابه‌تی درێـژ به‌ڵام زیاترین بابه‌ت که بڵاویان کردۆته‌وه بریتین له کورته بابه‌ت، هه‌روه‌ها له‌و ڕووه‌وه قسه‌ی خۆشیان لـه بـیر نـه‌کـردووه، لـه ژمـاره/٣ دا ئـه‌م نوکتـه‌یـه‌یـان بڵاوکردۆتـه‌وه: (کابرایه‌ك کراسێکی کڕی بوو، زۆر خێراو به پـه‌لـه بـه‌ره‌و مـاڵ ده‌ڕۆیـشته‌وه، لـه ڕێگـا ده‌گاته براده‌رێکی، براده‌ره‌کـه لیـی ده‌پرسـێ هـا بـۆ وابـه پـه‌لـه ده‌ڕۆی؟ لـه وه‌ڵامـدا ده‌ڵێت: کراسێکم له بازاڕ کڕیوه، ده‌ترسم تا ده‌گه‌مه ماڵ مۆدێله‌که‌ی بگۆڕێـتو فریـای له‌به‌ر کردنی نه‌که‌وم).

بابه‌تی هه‌ڵبژارده

چه‌ند بابه‌تێك له گۆڤاری پڕشنگدا بڵاوکراونـه‌تـه‌وه تـا ئێـستاش هێـزی خۆیـان لـه ده‌ست نه‌داوه‌و ده‌کرێت ئه‌مڕۆش وه‌ك سه‌رچاوه سوودیان لێ ببینرێت، بـۆ نموونـه لـه ژماره/٣ دا به‌ڵگه‌نامه‌یه‌کی گرنگی مێژوویی بڵاوکراوه‌ته‌وه که بریتییـه لـه بڕیـاره‌کـانی یه‌که‌مین کۆبوونه‌وه‌ی ده‌سته‌یه‌ك له خوێندکارانی کـورد لـه ئـه‌وروپـا بـۆ دامـه‌زرانـدنی کۆمه‌ڵه‌یه‌کی خوێندکاران، له‌به‌ر گرنگی ئه‌و به‌ڵگه‌نامـه‌یـه وا لێـره‌دا جـارێکی‌تـر بـڵاوی ده‌که‌ینه‌وه:

لە ڤیزبادن[٧]/ ئاب ١٩٥٦

(کۆبوونەوە بە گشتی بڕیاری لەسەردا)

١. کۆبوونەوە لەو باوەڕەدایە کە کورد یەك نەتەوەیە، خاکو زمانو مێژووو پەیوەندی ئابووریو نەریتو کولتووری نەتەوایەتی تایبەتی خۆی هەیەو هەموو[٨] ، ئەو مەرجانەی تێدایە کە نەتەوە پێك دێنن.

٢. بەندی سەرەوە نەتەوەی کورد لەو ناوچانە ئەگرێتەوە کە زۆربەی دانیشتوانی کوردن، واتە کوردستان کە پارچەیەکی جوغرافی یەکگرتوو پێك ئەهێنێت لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست.

٣. هەقی نەتەوەی کورد لە دیاریکردنی دوارۆژی خۆیدا هەقێکی ڕەوایەو هیچ گومانی تێدا نییە.

٤. باری ئێستای ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست(١٩٥٦) ڕێگای بەکارهێنانی ئەم هەقە نادات.

٥. دەسەڵاتی کۆلۆنیالیو دەرەبەگیو کۆنەپەرستی بە گشتی ئەو کۆسپانەن کە لە ڕێگای بەکارهێنانی هەقی دیاریکردنی دوارۆژدا وەستاون، بۆیە پێویستە خەبات بکرێت بۆ لەناوبردنی ئەم کۆسپانەو بەدیهێنانی دیموکراسیی ڕاستەقینە لە وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست.

٦. کۆبونەوە لەو باوەڕەدایە کە دیموکراسیو خەبات دژی کۆلۆنیالیزمو ڕێژیمی دەرەبەگیو کۆنەپەرستی هەر بۆ ئەوە نییە کە نەتەوەی کورد بگات بە هەقی دیاریکردنی دوارۆژی، بەڵکو باوەڕی وایە کە دیموکراسی ڕاستەقینە مەرجێکی سەرەکییە بۆ بەدیهێنانی بەختیاری بۆ گەلی کوردو هەر گەلێکیتر.

٧. بزووتنەوەی نیشتمانی کورد بزووتنەوەیەکی ئازادیخوازانەی دژ بە کۆلۆنیالیزمە، لەم ڕووەوە بەستراوە بە هەمو بزووتنەوە ڕزگاریخوازەکانیتر، بۆیە کۆبونەوە پشتگیریی تەواوی هەمو گەلان ئەکات لە پێناوی ئازادیو سەربەخۆیی نیشتمانی بە تایبەتی هی گەلانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست.

٨. هاوکاری کردنی گەلی کورد لەگەڵ هەمو گەلانی ئازادیخواز بە تایبەتی گەلانی عەرەبو فارسو تورك ئەرکێکی پێویستە بۆ بەدیهێنانی دیموکراسی، چونکە بەرژەوەندیان لە نەمانی کۆلۆنیالیزمو دەرەبەگایەتیو کۆنەپەرستی، لە کارکردندا بۆ بەدیهێنانی ئەم هاوکارییە پێویستە باری جیاوازی وڵاتەکان ڕەچاو بکرێت.

٩. ئەركی سەرشانی هەمو كوردێكی دڵسۆزە بە تایبەتی ڕۆشنبیران كە لە مەسەلەی كورد بكۆڵنەوەو ڕونی بكەنەوە بۆ ڕای گشتیی ناوچەیی‌و جیهانی بە تایبەتی بۆ گەلانی دراوسێ وەك هەنگاوی یەكەم بۆ بەدیهێنانی هاوكاریی پێویست لە نێوان ئەم گەلانەدا. كۆبونەوە لەو باوەڕەدایە كە ئەبێت بەرگری لەم مەسەلەیە بكرێت لەبەردەمی دامو دەزگا جیهانییەكاندا .

١٠. هەوڵ بۆ پێكهێنانی پەیوەندی مەعنەوی‌و ئایدیۆلۆژی‌و ڕۆشنبیری لە نێوان ناوچە جیاوازەكانی كوردستاندا.

١١. پێویستە كولتووری نیشتمانیی كورد لە هەموو ناوچەكانی كوردستان بڵاوبكرێتەوەو پەروەردە بكرێت، بە تایبەتی خەبات بكرێت بۆ كردنی زمانی كوردی بە ڕەسمی لەم ناوچانەداو بۆ بەدەستخستنی هەموو مافە ڕۆشنبیرییەكان.

بۆ بەدیهێنانی ئەم ئامانجانە كۆبونەوەكە لەو باوەڕەدایە كە ئەركی سەرشانی هەموو كوردێكی دڵسۆزە بە تایبەتی ڕۆشنبیران خزمەتی كولتووری نیشتمانیی كورد بكەن لە چوارچێوەی كارەكانیانداو هەوڵ بدەن بە كەسانی‌تری بناسێنن‌و هانی دامەزراندنی كۆمەڵەی پێكرایی بدەن بۆ هاوكاری كولتووری لەگەڵ گەلانی كەدا.
لەوانەی لەم كۆبونەوەیەدا ئامادەبون:

دكتۆر نورەدین زازا، **عیسمەت شەریف وانلی**، **سەعدی دزەیی**، **دارا تۆفیق**، **یوسف ئەدیب**، **ئەحمەد ڕەسول**، **ئەحمەد زەمجی**، **دانش عارف**، **زاهیر حسین**، **عومەر ڕەمزی**، **فوئاد ڕەشە**، **تەحسین هەورامی‌و** پێنج خوێندكاری‌تر، بە داخەوە ناوەكانیانمان دەست نەكەوت، ئەگەر خوێنەرانی بەڕێز بتوانن لەم بارەیەوە یارمەتیمان بدەن سوپاسیان ئەكەین.)

ئەم بڕیارنامەیە لە ژمارە/ ٣، لاپەرەكانی ١٤و١٥ی گۆڤاری پرشنگ بڵاوبۆتەوە.
لە كاتی گواستنەوەی ئەم بەڵگەنامەیەدا هەوڵم داوە دەقاو دەق بینووسمەوە.

ئیندێکسی ژمارەکان

بۆ باشتر ناساندنو ئاشنابوون بە بابەتە بڵاوکراوەکانی چوار ژمارەکەی گۆڤاری پرشنگ وا لە خوارەوە ئیندێکسی ناوی بابەتە بڵاوکراوەکان دەنووسمەوە:

- ژمارە/١، مارتی ١٩٨٥

وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران. ل/٣ – ٥

دەرزییێ بکە بە خۆتا، جا شۆژنێ بە خەڵك، ك– ئاسۆ، وتار. ل/ ٦– ٩

ئاسۆ، دەستەی نووسەران، وتار. ل/١٠

بانگی هەق، یەکەمین رۆژنامەی شۆڕشی کوردستان، کەمال فوئاد، لێکۆڵینەوە..ل/ ١١– ١٨

چەند کۆپلە شیعرێك، زرێڤان. ل/١٩

نەورۆز، پیرەمێرد، شیعر. ل/٢٠

نەورۆز، عوزێر، شیعر. ل/٢١

نەورۆز... نەورۆز، م. بایز،پەخشان. ل/٢٢

هەواڵێکی خۆش. ل/٢٣

دوو هۆنراوەی فۆلکلۆری. ل/٢٤، ٢٥

ئەگەر شەکە ماسییەکان مرۆڤ بان، بێرتۆلت برێشت، وەرگێڕانی: پێشەوا، چیرۆك. ل/٢٦ – ٢٨

پرشنگ لە ئاسۆی دەربەدەریا، ا. ف، شیعر. ل/٢٩

سکاڵای دڵ، هە/کافرۆشی، شیعر. ل/٣٠

ئەوێ بەجێ ناهێڵن، عەبولموئمین دەشتی، یاداشت. ل/٣١ –٣٦

- ژمارە/٢، تەمموزی ١٩٨٥

وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران. ل/٣

کوردستانیەت لە نێوان نووسینو کرداردا، ك– ئاسۆ، وتار. ل/٤،٥

پەندی پێشینان، ئامادەکردنی: بێساران، چەند پەندێکە.ل/٥

نامەیەك، هادی بەهمەنی، وتار، ل/٦

با گوم نەبین، هادی بەهمەنی، وتار. ل/٧،٨

١٩١٩ لاپەرەیەکی گەشە لە تێکۆشانی کورد، ا.ع. ل/٩

بانگی هەق یەکەمین رۆژنامەی شۆڕشی کوردستان، بەشی دووەم، کەمال فوئاد. ل/١١ –١٧

پێشمەرگە، م/بایز، پەخشان. ل/١٨

پۆستەرە شیعر، خەبات عەزیز، شیعر. ل/٢٠– ٢٢

ئیدریسی بدلیسی رۆڵو کارتێ کردنی بۆ سەر مێژووی کورد، عەبدولفەتاح عەلی یەحیا، وەرگێڕانی: ئەزمر.... ل/٢٣–٢٩

تیڕامانی ئەم کتێبە (دوو تەقەڵای بێ سوود) عەبدولمۆئمین دەشتی، وتار. ل/٣١– ٣٤
پێشانگۆکەی پرشنگ، خستنەڕووی چەند بڵاوکراوەو چاپکراوێکە. ل/٣٥،٣٦

- ژمارە/٣، ئابی ١٩٨٦

وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران. ل/٣،٤
٣٠ ساڵ کۆمەڵەی خوێندکاران، دەستەی نووسەران... ل/٥–١٣
بڕیارەکانی کۆبوونەوەی خوێندکارانی کورد لە ڤیزبادن/ئابی ١٩٥٦، بەڵگەنامە. ل/١٤، ١٥
ئیدریسی بدلیسی ڕۆڵ و کارتێکردنی بۆ سەر مێژووی کورد، بەشی دووەم، عەبدولفەتاح عەلی یەحیا، وەرگێڕانی: ئەزمر، لێکۆڵینەوە... ل/١٦–٢٥
مێژوونووسی بەناوبانگی کورد ئەمیر شەرەفخانی بدلیسی لە چەند دێڕیکدا، ئامادەکردنی: م. بایز، وتار. ل/٢٢
کۆچو مانەوە، هاوەڵ، چیرۆك. ل/٢٣– ٢٥
چەکوشەکە، وەرگێڕانی: ك– ئاسۆ. ل/٢٦
سەمای مەرگ، بزرگ عەلەوی، وەرگێڕانی: عەبدولمۆئمین دەشتی، چیرۆك.. ل/٢٧، ٢٨
کوڕی بابەگوڕگوڕ، جوامێر، شیعر، ل/٢٩–٣٠
پاکانە، مزەفەر نەواب، وەرگێڕانی: سەیران. ل/٣١–٣٦
فۆلکلۆر، هۆنراوە. ل/٣٧
فەرهەنگی سیاسی، ئامادەکردنی:نەبەز، وتار. ل/٣٨
پێشانگۆکەی پرشنگ، خستنەڕووی چەند بڵاوکراوەو چاپکراوێکە...ل/٣٠،٤٠

- ژمارە/٤، مارتی ١٩٨٧

وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران. ل/٣
هونەرو هونەری ئارشیتکتۆری، وەرگێڕانی: د.ع. ل/٥
لاسکە زەیتون، وەرگێڕانی: شیرین. ل/١٠
مامەڵەی مرۆڤ، ئاوارە عەزیز. ل/١٣
مرۆڤی سەر درەختەکە، وەرگێڕانی: ئازاد کەرکوکی. ل/١٤
بەهار هات، ئەحمەد دەشتی، شیعر. ل/٢٦
چوار لایلایە، وەرگێڕانی: عەتا ئەحمەد. ل/٢٧
پۆستەرە شیعر، لەتیف هەڵمەت،شیعر.... ل/٣٤
فۆلکلۆر. ل/٣٥
فەرهەنگی سیاسی، ئامادەکردنی: نەبەز. ل/٣٦
پێشانگۆکەی پرشنگ. ل/٣٩
سەرنج: ئەگەرچی باوەڕوایە کە ژمارە پێنجیش لەم گۆڤارە دەرچووە، بەڵام بە داخەوە من نەمبینیووە[٩].

کورتە بەراوردێک لە نێوان هەردوو پڕشنگدا

لە بارەی ناوەڕۆکو فۆڕمدا ئەم پڕشنگەو ئەو پڕشنگەی کە ساڵی ١٩٦٦ دەرچووە زۆر لەیەکتر نزیکن، دیارە بە جارێکیتر روانینو وردبوونەوە لە هەردوو گۆڤارەکە هەست بە کۆمەڵێك لێچوون لە نێوانیاندا دەکرێت، هەر لە بەرگەوە بگرە تا بە دیزاینو شێوە نووسینو داڕشتنی بابەتەکان دەگات هەردوو گۆڤارەکە زۆر لەیەك دەچن، ناوی هەردوو گۆڤارەکە کۆپیی یەکترن، چۆنیەتی دابەشکردنو دانانی ستوونی لاپەرەکان دووبارەی یەکترن، تا میتۆدی ئیشکردنیشیان بە یەکتر دەچێت، بە کورتی ئەم پڕشنگ–ە، لە شێوەو نێوەڕۆکدا لاسایی پڕشنگی پێشووی کردۆتەوە، ئەگەرچی خۆشیان لە وتەی ژمارە/١، ئومێد دەخوازن کە لەسەر رێگای پڕشنگی پێشوو بڕۆن، بەڵام دەکرا لە زۆر رووەوە بەرگو ناخی پڕشنگی پێشوو لە خۆی دابماڵێت.

پەراوێزەکانی بەشی پێنجەم

١. گۆڤارێکی‌تریش هەر بە ناوی پڕشنگ هەبوو کە کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپاk.s.s.k دەریدەکردو ژمارە/١، لە حوزەیرانی ١٩٦٦و ژمارە/٢، لە ئابی ١٩٦٧ دەرچووە.

٢. فەرهاد پیربال(د.) ، بزاڤی رۆژنامەگەریی کوردی لە ئەوروپاو ئەمریکا ١٩٨٧-١٩٩٢ چاوخشانێکی بیبلیۆگرافیایی، سەنتەری برایەتی(گۆڤار) ژمارە/٥، ٢٢ی نیسانی ١٩٩٨، هەولێر لاپەرە ١٤٩

٣. (ئابی ١٩٨٦) هەڵەیە، بەڵکو لە (مارتی ١٩٨٥) دەرچووە، ئەو مێژووەی ناوبراو باسی دەکات ئەوە مێژووی دەرچوونی ژمارە/(٣) یە نەك ژمارە/(١)

٤. خۆیان لەسەر بەرگی ژمارە/(٣) بە دیوی ناوەوەدا نووسیویانە (ناوە ناوە دەردەچێت)

٥. من ژمارە/(١-٢)ی نۆڤەمبەر- دیسەمبەری ساڵی(١٩٨٣)ی گۆڤاری (دەنگی خوێندکارانی کوردستان)م لە لایە.

٦. واتە ئەم سەرچاوەیە: ئەحمەد، کەمال مەزهەر (د.) مێژوو، بەغدا-١٩٨٣

٧. ڤیزبادن شارێکە لە ئەڵمانیا.

٨. لە سەرچاوەکەدا واتە لە گۆڤاری ناوبراودا وشەی(هەموو) بە یەك (واو) نووسراوە.

٩. عەبدولموئمین دەشتی لە وەڵامی نامەیەکمدا زانیاریی لەمەڕ ئەم ژمارەیە نووسیوەو هەروەها کۆمەڵێك زانیاریی تریشی سەبارەت بەم گۆڤارەو خەباتی ئەکساو کۆمەڵە خوێندکارییەکان بۆ نووسیوم.

پاشکۆ

- **دەقی کۆمەڵێک بەڵگەنامە**

بەڵگەنامە، نمای مێژوونووسانە، ئەو گۆڤارو ڕۆژنامەو بڵاوکراوانەی کە من کارم لەسەر کردوون بریتین لە کۆمەڵێك بەڵگەنامە کە دەکرێت لە چەند بوارو باری جیاوازو جیا کاریان خوێندنەوەیان بۆ بکرێت بە تایبەتیش سەبارەت بە خەباتی خوێندکاران بە تایبەتی وەك شێوەیەك لە خەباتی سیاسی– پیشەیی لە نێو کۆمەڵگا پێشکەوتووەکاندا، بە ئاراستەی بایەخ دانی لێکۆڵەران، هەر تەنیا وەك نموونە چەند بەڵگەنامەیەك لە دوو توێی لاپەڕەی ڕۆژنامەگەریی خوێندکاران دەنووسمەوە، بەڵگەنامەکانم هەر تەنیا لە باری ڕێنووسدا سووکە دەستکارییەك کردوون، ئەگەرنا دەقاو دەق بەڵگەکانم نووسیوەتەوە.

بەڕێز سەرۆکی نووسینی گۆڤاری (هەڵوێست)
سەرکەوتوو بێت هەڵوێستی خۆشەویست

بە ناوی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وولات (ئەکسا) لقی بریتانیاوە سوپاسێکی بێ پایانتان دەکەین سەبارەت بەو بانگەوازەو داواکاریتان بۆ بەشداربوونمان.

ئەکسا، وەکو ڕێکخراوێکی خوێندکاران لە دەرەوە، کە خۆی بە نوێنەری بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانەی خوێندکاران دەزانێ‌و هەردەم زەمینەیەك بووە بۆ ڕەنگ دانەوەی شۆڕشی کوردستان‌و گەیاندنی دەنگی چەوساوەکان لە وولاتەوە بە جیهان. وە هەر لە ساڵی ١٩٥٦وە تاکو ئێستە کە مێژوویەکی پڕ لە خەبات‌و جوولانەوەی بە خۆیدا تەرخان کردووە، توانیوویەتی خوێندکارانی هەموو پارچەکانی کوردستان لە ناوخۆیدا کۆبکاتەوەو کوردستانیەت ئامانجی بێت.. وە لە هەموو خۆپیشاندان‌و مەسەلەیەکدا کە خزمەتی گەلەکەمانی تیابوو بێت هەڵوێستی گرتووەو دەوری بنچینەیی خۆی تیدا بینیووە.

کۆمەڵەمان بە هەموو توانایەکەوە پشتگیری لەو بانگەوازە دەکات (هەروەکو چۆن پشتگیری لە بزووتنەوەی ڕزگاری خوازی گەلی کوردستان لە هەموو بەشەکانی کوردستان بۆ ڕزگاری نیشتمانی‌و دیموکراسی دەکات) وە هەردەم ئامادەشە بۆ هەموو

یارمەتیو دەست پێش خستنێك كە لـە سـنووری زیـاتر گـەیانـدنی بـاری كۆمەڵایـەتـی، ئابووری، سیاسی، فەرهەنگی گەلی كوردستان لە هەموو بەشەكاندا، بە گەلانی جیهانو بە هێز كردنی پەیوەندی بە خەباتی یەكگرتوو.

ئیتر بۆ پێشەوە لە پێناو سەركەوتنی كۆنگرەی گەلی كوردستاندا.

كۆمەڵەی خوێندكارانی كوردستان لە دەرەوەی وڵات

كۆمیتەی لقی بریتانیا

سـەرنـج: ئـەم نامـەیـە وەڵامـی بانگـەوازێكـی گۆڤـاری (هـەڵوێـست)ە بـۆ سـازكردنی كۆنگرەیەك لە ژێر ناونیشانی كۆنگرەی گەلی كوردستان.

سەرچاوە: گۆڤاری (هەڵوێست) ژمارە/٤، ساڵی ١٩٨٥، لاپەرە/١٢٥، هەڵوێست گۆڤارێكی رووناكبیری گشتی بوو وەرزانە لە بریتانیا دەردەچوو.

راگەیاندنی کۆتایی کۆنگرەی دووەمی یەکگرتووی
کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە ئەوروپا

لە رۆژانی ١٨-٢١/٨/١٩٩٠ لە شاری گراتس، نەمسا کۆنگرەی دووەمی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە ئەوروپا بەسترا، لەژێر دروشمی (با بە پتەوکردنی ریزەکانمان، کۆمەڵەکەمان بکەین بە دەزگایەکی خەباتو پاڵپشتێکی بەهێزی بزووتنەوەی رزگاریخوازیی گەلەکەمان لە پێناوی ماف چارەنووسیدا).

سەرەتا کۆمیتەی بەڕێوەبەرایەتیی گشتی کۆنگرە بەخێرهاتنێکی گەرمی لە میوانو نوێنەرانی کۆمەڵە خوێندکاریو سیاسیەکانو کۆنگرە کرد. کۆنگرە دەستی پێکرد بە وەستانی دەقیقەیەك ماتەمینی بۆ گیانی شەهیدانی بزووتنەوەی خوێندکاریو سیاسی کوردستانیو گشت شەهیدانی رێگای ئازادی هەموو گەلانی ئازادیخوازی جیهان.

دوای ئەوەی وتاری کۆمیتەی بەڕێوەبەرایەتیی گشتی خوێندرایەوە، وتارو بروسکەو نامەی رێکخراوە خوێندکاریو پارتو کەسایەتییەکان خوێندرانەوە، تێکڕا پیرۆزباییو پاڵپشتی خۆیان بۆ یەکێتیو بزووتنەوەی خوێندکاری لە ئەوروپاو بزووتنەوەی رزگاریخوازیی کوردی دەربڕی.

ئەوەی شایەنی باسەو وتارێکی دوورو درێژ لە لایەن نوێنەری بەرەی کوردستانی/ عێراق پێشکەش کرا سەبارەت بە بارودۆخی هەموو پارچەکانی کوردستانو ئەرکەکانی خوێندکاران لە دەرەوەی وڵات.

دوای ئەوەی بڕیار لەسەر شەرعیەتی کۆنگرەو خشتەی ئیشو کارەکان درا، گفتو گۆ لەسەر راپۆرتەکان دەستی پێ کرد، راپۆرتی سیاسی بە چالاکیو گورجو گۆڵیەوە لە لایەن ئامادەبووان وتووێژی لەسەرکرا، بە ووردی بارودۆخی نەتەوەی کوردمانو بزووتنەوەی رزگاریخوازییەکەیو سیاسەتی قەلاچۆکردنی بەکۆمەڵو تەهجیرو بەکارهێنانی چەکی کیمیاویو رەفتارەکانی رژێمە دیکتاتۆرو شۆڤینیەکانی گەلەکەمان دەچەوسێننەوە باس کرا.

کۆنگرەی زۆر بە توندی سیاسەتی رژێمە دیکتاتۆرو تێرۆریستو شۆڤینیەکانی مەحکوم کرد کە دەرهەق بە گەلی کورد ئەنجام ئەدرێت، داوا لەکۆمەڵگای نێودەوڵەتانو رای گشتی جیهانی کرا کە سنووری بێدەنگی بڕنو هاوکاری خۆیان

پەرەپێبدەن لەگەڵ خەباتی رەوای گەلەکەمانو سنوورێك بۆ رەفتارەکانی رژێمە دیکاتۆرەکان دابنێن.

لە لایەکی ترەوە ئەوە دووپات کرایەوە، ئەو جەورو ستەمەی کە بەسەر گەلی کوردمان لە پارچەکانی کوردستان سەپێندراوە سوور بوون لەسەر تێکۆشانو گیانی بەرگری خاو ناکاتەوە، بەڵکو هەموو ئەو کارەساتانە ئەبنە پاڵنەرێك بۆ لێك نزیك بوونەوە، هەر لەو روانگەیەوە داوا لە هەموو لایەنەکانی بزووتنەوەی رزگاریخوازیی کوردی کرا کە لە چوارچێوەی بەرەی کوردستانی کۆببنەوە لە هەموو پارچەکانی کوردستان.

سەبارەت بەم رووداوانەی کە لەسەر ئاستی جیهانیدا روویاندا کۆنگرە بە درێژی لەسەری وەستاو دەستنیشانی ئەوە کرا کە لە ئەنجامی بیرکردنەوەی نوێ برسترویکا لە یەکێتی سۆڤیەت کۆمەڵێك گۆرانکاری هاتە کایەوە، بەرهەمەکانی نەهێشتنی شەڕی ساردو کەم کردنەوەی خۆ چەکدارکردنو چارەسەرکردنی گیروگرفتە ناوچەییەکان، جگە لە کێشەی گەلەکەمان، سەرەڕای قوڵکردنەوەی ناوەڕۆکی دیموکراسیو پاراستنی مافی مرۆڤ.

ئەم گۆرانکارییانە کاریان کردە سەر رژێمە دیکتاتۆرەکانی رۆژهەڵاتی ناوەڕاستو رۆژ لە دوای رۆژ لە ژێر پالەپەستۆی خەباتی ئەم گەلانە مافە نەتەوایەتیەکانو دیموکراسیو مافی مرۆڤ بۆتە داواکاریەکی میللی.

دووپاتی ئەوە کرایەوە کە چارەسەرکردنی هەردوو مەسەلەی کوردو فەلەستین بە رێگای ئاشتیانە بناغەی ئاشتیەکی پتەو دادەمەزرێنی لە رۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، کۆنگرە زۆر بە توندی ئیدانەی بەکارهێنانی هێزو توندوتیژی کرد لە چارەسەرکردنی کێشە ناوچەییەکان.

کۆنگرە بە گیانێکی هەست بەلێپرسینەوە کردن لەسەر گرنگی یەکبوونی رێزەکانی بزووتنەوەی خوێندکاری کوردستانی لە ئەوروپاو چۆنیەتی پتەوکردنی لەگەڵ خەباتی رەوای گەلەکەمان لە پێناوی مافە نەتەوایەتیەکانیدا وەستا. کۆنگرە هاوکاری خۆی دەربڕی لەگەڵ تێکۆشانی گەلانی چەوساوەو ئازادیخواز لە پێناو ئازادیو دیموکراسی مافی چارەنووسیدا.هاوکاری گەلانو رێکخراوو کەسایەتییەکان لەگەڵ تێکۆشانی گەلەکەمان بە چاوێکی پڕ رێزەوە باسکرا.

کاروبارەکـانی رابـردووی کۆمەڵـە بـە شـێوەیەکـی مـەوزوعیانـەو بـە گیـانێکی دیموکراسییەوە هاتە باس کردنو هەڵسەنگاندن لە ئەنجامدا کۆمەڵێك راسپاردەو بڕیـاردران بـۆ بـەرەو پـێش بردنـی چـالاکیەکـانی داهـاتووی کۆمەڵـە. سـەرلـەنوێ ئامـادەبووانی کـۆنگرە بـەڵێنی سـوور بـوون لەسـەر خـەبـات لـە پێنـاوی بـەدیهێنـانی ئامانجـەکـانی بزووتنـەوەی خوێنـدکارانی کوردسـتانو بزووتنـەوەی رزگـاریخوازیی کوردستان دووپات کردەوە.

کۆنگرە ژمارەیەك سڵاونامەی نارد لە پێش هەموویانەوە بۆ پێشمەرگە نەبەزەکـانو هەموو ئەو خوێندکارو تێکۆشەرانەی کە لەسەر خاکی نیشتمانو دەرەوەیدا رووبەڕووی رژێمە دیکتاتۆرو شۆڤینیستەکان دەبنەوە، هەروەها سـڵاونامە رەوان کـرا بـۆ یـەکـێتی خوێندکارانی جیهانیو رێکخراوو کەسانی هاوکارو دۆست.

ئـەنـدامانی کـۆنگرە بـە شـێوەیەکـی دیموکراسـیو دەنگـدانی نهێنـی راسـتەوخـۆ کۆمیتـەی بەڕێوبـەرایـەتـی گشتی نـوێی هـەڵبـژاردو کارەکـانی کـۆنگرە بـە سـروودی نەتەوایەتیمان (ئەی رەقیب) کۆتایی پێ هات.

کۆتایی تەمووزی ١٩٩٠

کۆنگرەی دووەمی یەکگرتووی
کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان
لە ئەورووپا

دروست بوونی KSAC

ئاشکرایە کە نەتەوەی کورد ماوەیەکی زۆرە لە لایەن ئەو رژێمە کۆنەپەرستو فاشستانەی کە کوردستانیان بەسەردا بەشکراوە دەچەوسێنرێتەوەو لە مافەکانی خۆی بێ بەشکراوەو رێی پێشکەوتنو زانینو خوێندەواریان لێگیراوەو بە هەموو جۆرێك بەربەرەکانی رۆشنبیر خوێندەوارانو قوتابیانی دەکرێتو رێی خوێندنیان لێ قەدەغە دەکرێت. لەبەر ئەوە کە ژمارەیەك لەو کوردانەی کە لەو رژێمە فاشستانە خۆیان دەرباز کردووە، روویان کردۆتە وڵاتەکانی ئەوروپا بۆ ئەوەی بتوانن خوێندن تەواو بکەن. بەڵام هەموومان دەزانین کە خوێندنی ئەمڕۆ لە ئەوروپادا شتێکی ئاسان نیەو کاربەدەستانی سەفارەتەکانی ئەو رژێمە فاشستو کۆنەپەرستانە بە هیچ جۆرێك ماوەیان نەداوە کە دەستی یارمەتی بۆ ئەو قوتابیانە درێژ بکرێت یا لە کەسو کاریانەوە ئەوەندەیان بۆ بنێررێ کە پێی بژینو خوێندنی پێ تەواو بکەن، وە بۆ رێکخراوە سیاسیەکانی کوردیش لەم رووەوە گلەییان لێ ناکرێت کە هەتا ئێستە نەیانتوانیوە دەستی یارمەتی بۆ ئەو قوتابیانە درێژ بکەن چونکە ئەو هێزە سیاسیانە خۆیان لە خۆیانا پێویستیان بە یارمەتی هەیە، ئەو یارمەتییەکەمانەش کە لە لایەن رێکخراوە دۆستەکانەوە وەرگیراوە ئەوەندە نەبووە کە چارەسەری ئەم گیروگرفتە بکات، بۆیە لەم رۆژەدا بە تایبەتی کە دوژمنانی کورد لە هەموو لایەکەوە پەلامارو هێرشیان بردۆتە سەر هەموو ناوچەکانی کوردستان، لەم رۆژەدا پێك هێنانی کۆمیتەیەك کە ئەرکی کۆکردنەوەی یارمەتی بۆ برا قوتابییە کوردەکان بخاتە ئەستۆی خۆی، بە شتێکی زۆر پێویست زانرا.

وا بە شانازییەوە ئاگاداری هەموو لایەك دەکەین کە لەم دواییەدا لە بریتانیا ئەو کۆمیتەیە پێك هاتووە، کە بریتییە لە کۆمیتەیەکی کوردەواریو سوودی هەموو قوتابیەکی کوردی نیشتمانپەروەر دەخاتە پێش چاوی بە بێ جیاوازی بیروباوەڕو پەیوەندی سیاسی، وە ئومێدی زۆرمان بەوەیە کە هەموو کوردێکی دڵسۆزو هەموو دۆستێکی کوردی پاكو راست دەستی یارمەتی بۆ ئەم کۆمیتەیە درێژ بکاتو دەست بنێتە ژێر باڵیو کۆمەکی بکات لە کۆکردنەوەی یارمەتی بۆ ئەو قوتابیە کوردانەی کە

له بریتانیادانو ئەمڕۆ لەبەر باری ئالۆزی ناو کوردستان، لە گێژاوی ژیانی گرانی بریتانیادا گیریان خواردووەو ئەگەر دەستی یارمەتیان بە گورجی بۆ درێژ نەکرێت دوور نیە هەندێکیان دەست لە خوێندن هەلگرنو کوردیش بەرهەمی خوێندنی ئەو قوتابیانەی لە کیس بچێت.

ئەمڕۆ هەموو نەتەوەیەك کە خۆی بە زیندوو بزانێت گەلێ کۆمیتەو کۆمەڵی وای هەیە کە دەبنە هۆی یارمەتیدانی ئەو قوتابیانەی کە تووشی کەم دەرامەتی دەبنو ئەم کردەوەو هەوڵدانە خۆی لە خۆیدا نیشانەی زیندووییو نەمردنی نەتەوەیە بۆیە ئومێد دەکەین کە کوردیش وەکو نەتەوەکانیتر لەم رووەوە کەمتەرخەمی نەکات، وە ئیتر چاوەڕوانی یارمەتیو کۆمەکی هەموو کوردێکی دڵسۆز دەکەین.

– ناو: کۆمیتەی یارمەتیدانی خوێندکارانی کورد لە بریتانیا
KURDISH STUDENTS AID COMMITTEE
بە کورتی بە KSAC ناو دەبرێت.

بناغەو ئامانج:

KSAC کۆمیتەیەکی کوردی نیشتمان پەروەری بێ لایەنە، ساڵی ١٩٨١ لە لایەن چەند خوێندکارێکی کوردەوە پێك هاتووە بۆ یارمەتیدانی ئەو خوێندکارە کوردە نیشتمانپەروەرانەی دووچاری تەنگانەو نەهاتی دەبن لە قۆناغێکی خوێندنیاندا بێ گویدانە لایەنی سیاسی، ئەندامانی کۆمیتە لە سەر بناغەی دڵسۆزیو نیشتمانپەروەری هەڵدەبژێررێن.

- **یەکەم** هەنگاوی کۆمیتە بۆ کارکردن ئەوەیە، بە پیی پێویستی نیشتمانی سەرشانی ئەگەڕێت بە دوای ئەو خوێندکارە کوردانەدا کە چەڵەمەی بێ یارمەتی بۆتە کۆسپ لە ڕێگای خوێندنو پێشکەوتنی زانیاریدا، بۆ ئەوەی یارمەتیان بدات بە پێی توانا، وە بۆ ئەم کارەش لە هەموو کوردێکی دڵسۆز ئەگەیەنێت کە هاوکاریان پێویستە.
- ئەو خوێندکارانەی یارمەتیان لە وڵاتەوە بۆ دێت وە لەبەر هۆیەك ناگات وە یاخود درەنگ بکەوێت، بۆیان هەیە داوای قەرز لە کۆمیتە بکەن بە مەرجی ئەوەی بیگەڕێننەوە کە یارمەتیەکەیان پێ گەیشت.

- لەبەر ناهەمواری باری ئەمڕۆی گەلی کورد، ئەو کەسانەی یارمەتی پێشکەشی کۆمیتە دەکەن وە نایانەوێت ناویان باس بکرێت، ئەو مافەی دەپارێزرێتو ناوی تەواویان ناچێتە ناو تۆماری کۆمیتەوەو لە باری تایبەتیشدا لەسەر داوای خۆیان تەنانەت ناویان لە کۆمیتەشدا دوپات ناکرێتەوەو تەنها پەیوەندییان بەو ئەندامی کۆمیتەوە دەبێت کە یارمەتیەکەی وەرگرتووە. هەروەها ئەو قوتابیانەی یارمەتی لە کۆمیتە وەردەگرن، گەر نەیانەوێت، وە لە باری تایبەتیدا ناویان ئاشکرا ناکرێت.
- سەرچاوەی یارمەتی: بریتییە لەو یارمەتییانەی پێشکەشی کۆمیتە دەکرێن لە لایەن کەسانی دڵسۆزی کوردو رێکخراوە کوردستانیە نیشتمانپەروەرەکانەوە، هەروەها دۆستانو لایەنگیرانی گەلی کورد.

سەرنج: ئەمە تەواوی نامیلکەیەکە کە ئەم ناونیشانەی لەسەر نووسراوە:

Po box 292
LONDON W2 2XY

کە هەمان دەقیش لە هەمان نامیلکەدا بە زمانی ئینگلیزی بڵاوبۆتەوە.

ئەنجام

- مێژووی بزووتنەوەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا پاشان لە ئەمریکا، بەندە بەو کۆمەڵە خوێندکارە کوردە، کە روویان لە تاراوگە کرد، ئەو خوێندکارانەش دوو گرووپ بوون، گرووپێکیان لەبەر کاری حزبیو سیاسی لە وڵاتدا نەیانتوانی درێژە بە خەبات بدەن، گرووپی دووەم بریتین لەو کۆمەڵە لاوە کوردەی کە بە مەبەستی خوێندن روویان لە دەرەوەی کوردستان کرد.
- دامەزراندنو راگەیاندنی گرووپو رێکخراوی کوردی لە دەرەوەی کوردستاندا بە تایبەتیش لە ئەوروپا بۆ سەرەتاکانی سەدەی بیست دەگەڕێتەوە کە یەکەمین رۆژنامەی کوردی " کوردستان ١٨٩٨" گەراکەی دانا بە تایبەتیش سەردانە بەردەوامەکانی بنەماڵەی بەدرخان بۆ دەرەوە، بەڵام کۆتایی سییەکانی سەدەی رابردوو خەملینی گۆڕینەوەی بیروڕا هاتە ئاراوە، تا لە چلەکانی هەمان سەدە هەوڵەکان یەکیان گرتو بوونە سەرەتایەك بۆ راگەیاندنی کۆمەڵەو رێکخراوی کوردی لە ئەوروپادا، بە تایبەتیش لە فەرەنساو سویسرا.
- ئەگەرچی یەکەمین کۆمەڵەی لاوانو خوێندکارانی کورد لە ساڵی ١٩٤٨ لە سویسرا راگەیەنراو کۆمەڵێك چالاکیشی نواند بەڵام نەیتوانی درێژە بە چالاکییەکانی بدات، ئەوە بوو دوای کەمتر لە سێ ساڵ کۆمەڵەکە نەما، بەڵام دەکرێت بڵێین بووە چاڤکانییەك بۆ لە دایك بوونی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا لە ساڵی ١٩٥٦ دا، کە زۆربەی هەرە زۆری ئەندامانی کۆمەڵەکەی سویسرا لەگەڵ چەند کەسێکیتر رۆڵی سەرەکییان هەبوو لە دامەزراندنو پەرەپێدانی کۆمەڵەی تازە دامەزراوی ناوبراو.
- کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا لە ماوەی تەمەنی ١٩ ساڵەیدا لە ١٩٥٦ – ١٩٧٥ توانی دەنگێکی ئازاو چالاکی نەتەوەییو کوردستانی بێت، بە تایبەتیش بۆ شۆڕشی خەڵکی کوردستان لە باشووری کوردستاندا، لە

ماوەی سالآنی ١٩٦١ – ١٩٧٥ ببووە نوێنەرو بڵندگۆی شۆڕش، بە گوێرەی دەرفەت رای گشتی خەڵکی کوردستانی بە ناوەندەکانی بڕیار لە ئەورووپاو ئەمریکا دەگەیاندو هەوڵیشی دەدا تاوانی داگیرکەرانی کوردستان لە رای گشتی یاخود تاکی وڵاتانی ئەو دوو کیشوەرە بگەیەنێت.

- کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپا خاوەنی گەنجینەیەکی دەولەمەندە لە کارو چالاکی بە تایبەتیش لە بواری بڵاوکردنەوەی بڵاوکراوەو رۆژنامەو گۆڤاردا، بەڵام بە داخەوە ئەرشیفێك نیە کە تەواو یاخود زۆربەی بەرهەمەکانی رێکخراوی ناوبراوی بە خۆوە گرتبێت.

دوای ١٩٧٥ ئەندامانی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپا پەرتبوونو چەند رێکخراوێکیتر راگەیەنران کە زۆربەیان خۆیان بە درێژەپێدەری کۆمەڵەی ناوبراو دەزانی.

- لەناو ئەو کۆمەڵانەی کە درووست بوون کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات– ئەکسا– یەکێك بوو لە کۆمەڵە هەرە بەهێزو بەرچاوو چالاکەکان، هەروەها کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپا ناوەندی پراگ، ئەویش یەکێك بوو لە کۆمەڵە چالاکەکان.

هەر لە ساڵی ١٩٤٩–١٩٩١ تەواوی کۆمەڵە خوێندکارییەکان خاوەنی خەرمانێکی پڕ بەرهەمو دەستکەوت بوون بە تایبەتیش لە بواری رۆژنامەگەریدا، ئەگەرچی رۆژنامەو گۆڤارەکان لە رووی چاپو دەرهێنانی هونەری لاوازن، بەڵام بۆ ئەوێ رۆژێ کارو کاریگەریی خۆیان هەبوو.

- بڵاوکراوەو گۆڤارە خوێندکارییەکان زیاتر بایەخیان بە وتاری سیاسیو دەقی ئەدەبی داوە، پانتایی هەواڵ بەرتەسکەو وەك پێویست زۆر بایەخی پێنەدراوە، هونەری رۆژنامەگەری تیایاندا کزە، بەڵام سەلیقەی کاری رۆژنامەنووسی واتای زیندوویێتی بە بڵاوکراوەو گۆڤارەکان داوە.

کۆمەڵەو رێکخراوە خوێندکارییەکان زۆر بایەخیان بە دەرکردنی بڵاوکراوەو رۆژنامەو گۆڤار داوە، بە سەیرکردنو خوێندنەوەی بەشی چوارەمی ئەم کتێبە بارستایی ئەو هەوڵو بەرهەمەی ئەندامانی کۆمەڵە خوێندکارییەکان دەبینرێت.

- ئاستی نووسین‌و هونه‌ری رۆژنامه‌گه‌ریی له‌ نێوان بڵاوکراوه‌و گۆڤاره‌کان جیاوازه‌، چه‌ندایه‌تی، زیاتر ئه‌و لاوازیی‌و که‌موکورپییانه‌ی درووست کردووه‌، به‌ڵام چه‌ندان نموونه‌ی جوان‌و هونه‌ریش به‌رهه‌م هاتوون، وه‌ك: "کوردستان ١٩٥٨ – ١٩٧٢"و هه‌ردوو "پرشنگ" –ه‌که‌و " کۆڵنه‌دان" " هێڤیا وڵات"... هتد، له‌ هه‌وڵه‌ دیاره‌کانی کاری رۆژنامه‌گه‌ریی خوێندکارانن به‌ تایبه‌تیش بۆ ئه‌و کاته‌.

سەرچاوەكان

بە زمانی كوردی

١. ئەحمەد، كەمال مەزهەر (د.) تێگەیشتنی راستیو شوێنی لە رۆژنامەنووسی كوردیدا، كۆڕی زانیاری كورد، بەغدا، ١٩٧٨.

٢. ئەحمەد، نەوزاد عەلی، هونەرەكانی ئەدەب لە رۆژنامەگەریی نهێنی كوردیدا، لە بڵاوكراوەكانی بەشی رووناكبیری، سلێمانی، ٢٠٠٥.

٣. ئەحمەد، نەوزاد عەلی، رابەری رۆژنامەگەریی نهێنی كوردی ١٩٦١–١٩٩١، ، وەزارەتی رۆشنبیری، سلێمانی، ٢٠٠١.

٤. ئالاكۆم، رۆهات، كورد كەتن دەفتەران،ماڵپەڕی نەفەل، رۆژی ٢٠٠٨/١/١٠.

٥. تەنیا، ئیسماعیل، بیبلیۆگرافیای رۆژنامەگەریی كوردی ١٩٧٥–١٩٩٣، لە بڵاوكراوەكانی راگەیاندنی بزووتنەوەی میللی كوردستان، هەولێر، ١٩٩٨.

٦. تاهیر، فەخرەدین، پێشەنگای رۆژنامەگەریی كوردیی هەندەران لە هەولێر، رۆژنامەنووس(گۆڤار)، ژمارە/ ٧، ساڵی ٢٠٠٦، ل/٦٣–٩٦.

٧. تۆفیق، جوتیار، بیبلیۆگرافیای رۆژنامەگەریی كوردی لە رۆژهەڵاتی كوردستانو دەرەوەیدا،١٩٠٨– ١٩٨٨، لە بڵاوكراوەكانی بنكەی ژین، سلێمانی، ٢٠٠٧.

٨. چەند خوێندكارێك، خوێندكارانو رێكخراوە خوێندكارییەكانی دورە وڵات، یەكگرتن (گۆڤار)، ژمارە/٤، ١٩٨٧، دانیمارك، یەكگرتن، گۆڤارێكی رۆشنبیری تیۆری بووە بنكەی رۆشنبیری یەكگرتن بڵاوی كردۆتەوە.

٩. پیرباڵ، فەرهاد (د.) بزاڤی رۆژنامەگەریی كوردی لە ئەوروپاو ئەمریكا ١٨٩٧–١٩٩٢، سەنتەری برایەتی (گۆڤار) ژمارە/٥، ٢٢/نیسان/ ١٩٩٨، لاپەڕە/ ١٣٣–١٥٨.

١٠. ساڵح، ئازاد عوبێد، كاریگەریی شۆڕشی ئەیلوول لەسەر رۆژنامەوانیی كوردی ١٩٦١–١٩٧٥، هەولێر،٢٠٠٧.

١١. غەفور، عەبدوڵلا (د) ، بیبلیۆگرافیای كوردستان،١٩٠٣– ١٩٩٥، سوید، ستۆكهۆڵم ١٩٩٥.

١٢. فەرهادی، حەمە ساڵح، چەند لایەنێكی رۆژنامەنووسی كوردی، بەغدا، ١٩٨٨.

١٣. فوئاد، كەمال(د.) ، چەند زانیارییەك لە بارەی بزووتنەوەی خوێندكارانی كوردەوە لە هەندەران، هاڤیبوون (گۆڤار) ژمارە/ ٢–٣، ئەڵمانیا، ١٩٩٩.

١٤. نەبەز، جەمال (د.) ، رۆژانی ئاوارەیی لە سویسرا، لە بڵاوكراوەكانی بنكەی ئەدەبیو رووناكبیری گەلاوێژ، سلێمانی، ١٩٩٩.

١٥. نەبەز، جەمال (د.) بیری نەتەوەیی کوردی، نە بیری قەومیەت-ی ڕۆژهەڵاتیو نە بیری ناسیۆنالیزمی ڕۆژئاواییە، لە بڵاوکراوەکانی ڕێکخراوی خوێندکارانی سۆسیالیستی کورد لە ئەوروپا- سۆکسە، لکی/ سوێد، لەسەر ئەرکی بنکەی چاپەمەنیی ئازاد چاپکراوە، سوید، ١٩٨٤.

١٦. نەورۆزی، ڕێناس،١٠٠ ساڵ لە مێژووی ڕۆژنامەوانی کوردی ١٩٨٩- ١٩٩٨، کتێبکی چاپنەکراوە.

١٧. نەورۆزی، ڕێناس، لاپەرەیەکی دیکە لە ڕۆژنامەگەریی خوێندکارانی کورد لە دەرەوەی وڵات ١٩٧٥- ١٩٩١، ڕۆژنامەنووس (گۆڤار)، ژمارە/ ٧، ساڵی ٢٠٠٦، ل/٢٣٨- ٢٤٣

بە زمانی عەرەبی

١. شيخ علي، أضواء علي الحركة الطلابية الكردية في الخارج، من منشورات جمعية الطلبة الأكراد في أوروبا، پراگ-١٩٨٦

٢. عمر، شێرکۆ فتح الله (د.) الحزب الديمقراطي الكردستاني و حركة تحرر القومية الكردية في العراق ١٩٤٦-١٩٧٥، السليمانية-٢٠٠٤.

ئەرشیفو کتێبخانەی کەسیو کورتە بیرو ڕاگۆڕینەوە لەگەڵ:

کەمال فوئاد (د)، مەحمود لەوەندی، محەمەد موهتەدی، عەبدولموئمین دەشتی، نەجاتی عەبدوڵڵا (د)، فەهد گردەوانی، ڕێناس نەورۆزی، ئیسماعیل تەنیا، جوتیار تۆفیق .

گۆڤارەکان

١. گۆڤاری هەڵوێست(بریتانیا)، ژمارە/ ٤، ساڵی ١٩٨٥.

٢. هاواری نیشتمان (گۆڤار) مەهاباد، ژمارە/١، ساڵی ١٩٤٦.

سەیری تەواوی ژمارەکانی ئەم سێ گۆڤارە کراوە:

- ڕۆژنامەنووسان، گۆڤاری یەکێتیی ڕۆژنامەنووسانی کوردستان (پێش یەکگرتنەوە) لە نێوان ساڵانی ٢٠٠١ – ٢٠٠٢.
- ڕۆژنامەڤانی، گۆڤاری سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان (پێش یەکگرتنەوە) لە نێوان ساڵانی ١٩٩٩ – ٢٠٠٢.
- ڕۆژنامەنووس، گۆڤاری یەکێتی ڕۆژنامەنووسانی کوردستان:٢٠٠٣ تا ٢٠٠٨

له بڵاوكراوه‌كانی نوسه‌ر:

١. پۆلووی ژووری نووته‌ك، شیعر، به‌غدا، ١٩٨٥.
٢. ساكه‌ده‌شت، شیعر، به‌غدا، ١٩٨٨.
٣. مرۆڤو تابووت، شیعر، هه‌ولێر، ١٩٩١.
٤. یه‌كێتیی نووسه‌رانی كورد یان یه‌كێتیی نووسه‌رانی كوردستان، لێكۆڵینه‌وه، هه‌ولێر،١٩٩١.
٥. بازنه‌كانی مردن، شیعرێكی درێژ، هه‌ولێر، ١٩٩٣.
٦. پاڵتۆی حزب، شیعر، هه‌ولێر، ١٩٩٥.
٧. به‌ره‌و سه‌ره‌تا،لێكۆڵینه‌وه، سلێمانی، ١٩٩٨.
٨. بیبلیۆگرافیای هه‌ردوو گۆڤاری نووسه‌ری كوردو نووسه‌ری كوردستان، به هاوكاری یاسین قادر به‌رزنجی، سلێمانی،١٩٩٨.
٩. كێشه‌ی ئاو له رۆژهه‌ڵاتی ناوه‌ڕاستدا، لێكۆڵینه‌وه، ئاماده‌كردن، سلێمانی،١٩٩٨.
١٠. منداڵو ئه‌ده‌ب، لێكۆڵینه‌وه، چاپی یه‌كه‌م، سلێمانی،١٩٩٨، چاپی دووه‌م، سلێمانی،٢٠٠٦.
١١. شه‌به‌ك (مێژوو،ئاین،سه‌رژمێر) لێكۆڵینه‌وه، وه‌رگێڕان، سلێمانی،١٩٩٩.
١٢. گۆڤاری گزنگ، لێكۆڵینه‌وه‌و بیبلیۆگرافیا، سلێمانی،١٩٩٩.
١٣. مامۆستا ئیبراهیم ئه‌حمه‌دو رۆژنامه‌ی خه‌بات، لێكۆڵینه‌وه، سلێمانی،٢٠٠٠.
١٤. كوردستانی نوێ، یه‌كه‌مین رۆژنامه‌ی رۆژانه‌ی راپه‌ڕین، لێكۆڵینه‌وه، سلێمانی،٢٠٠١.
١٥. شۆڕشی رۆژنامه– رۆژنامه‌ی شۆڕش، لێكۆڵینه‌وه، سلێمانی،٢٠٠١.
١٦. رابه‌ری رۆژنامه‌گه‌ریی نهێنی كوردی١٩٦١–١٩٩١، بیبلیۆگرافیا، سلێمانی،٢٠٠١.
١٧. رۆژنامه‌ی كورد– رۆژنامه‌ی سێپته‌مبه‌ر، لێكۆڵینه‌وه، سلێمانی،٢٠٠٢.
١٨. رۆژنامه‌و جه‌نگ، وتار، سلێمانی،٢٠٠٣.
١٩. رۆژنامه‌گه‌ریی یه‌كێتیی نیشتمانیی كوردستان له ده‌ره‌وه‌ی كوردستان، لێكۆڵینه‌وه، سلێمانی، ٢٠٠٤.
٢٠. رابه‌ری رۆژنامه‌گه‌ریی نهێنی كوردی ١٩٢٣–١٩٦٠، سلێمانی–٢٠٠٤.
٢١. كێشه‌ی ویلایه‌تی موسڵ له دوو رۆژنامه‌ی سلێمانیدا، لێكۆڵینه‌وه، سلێمانی، ٢٠٠٤.
٢٢. هونه‌ره‌كانی ئه‌ده‌ب له رۆژنامه‌گه‌ریی نهێنی كوردیدا ١٩٦١–١٩٩١، سلێمانی،٢٠٠٥ .